

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЄФІМЕНКО КРІСТІНА ОЛЕГІВНА

УДК 342.9:351.72:330.1

ДИСЕРТАЦІЯ

Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні

Спеціальність 081 – «Право»

Галузь знань 08 – «Право»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ К.О. Єфіменко

Науковий керівник – Пашинський Володимир
Йосипович, доктор юридичних наук, доцент

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Єфіменко Крістіна Олегівна. Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному теоретико-правовому дослідженню публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства (далі – ППП) в Україні.

Проведений аналіз наукових джерел дозволив нам виділити шість етапів становлення та розвитку інституту ППП в Україні за критерієм рівня розвитку суспільних відносин та зміни правового регулювання (від зародження протоформ у період Київської Русі до приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП на сьогодні) та продемонстрував, що генеза ППП загалом відтворює світові тенденції становлення та розвитку, водночас зазначені процеси в Україні відбуваються з певною часовою затримкою. Встановлено, що національна система законодавства у сфері ППП загалом відповідає стандартам Європейського Союзу (далі – ЄС), але потребує подальшого розвитку шляхом удосконалення рамкового закону, прийняття підзаконних нормативно-правових актів і внесення змін до суміжного законодавства з урахуванням галузевої специфіки.

Наголошено, що ефективність взаємодії публічних і приватних суб'єктів для забезпечення публічного інтересу безпосередньо залежить від якості публічного управління у сфері ППП. Систематизовано ознаки публічного управління у цій сфері (спрямованість на забезпечення публічного інтересу; комплексність та міжгалузевий характер; використання адміністративного договору; партнерський характер управління; ризик-орієнтованість та результативність; прозорість, підзвітність і залучення громадськості).

У дисертації запропоновано авторське визначення публічного управління у сфері ППП як діяльності суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами.

Розкрито структуру публічно-управлінської системи у сфері ППП, яка включає: 1) суб'єктів публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу; 2) об'єкт публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу; 3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП, що реалізується через поєднання владно-розпорядчих та договірних механізмів; 4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП, що забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу і зміни в об'єкті партнерства.

Обґрунтовано особливості публічного управління у сфері ППП щодо розподілу управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП. Встановлено, що провідна роль на етапі підготовки проєкту ППП належить публічному партнеру, а після укладення договору ППП відбувається зміна правового статусу приватного партнера за результатом переходу до договірних механізмів регулювання: під час реалізації проєкту приватний партнер набуває статусу суб'єкта публічного управління.

У дисертації визначено елементи механізму адміністративно-правового забезпечення ППП, окреслено нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері ППП. Визначено систему і запропоновано класифікацію суб'єктів публічного управління у сфері ППП, виходячи з їх повноважень, на публічні, приватні та факультативні.

Проведений аналіз правового регулювання та практики реалізації проєктів ППП в Україні дозволив виявити системні проблеми, пов'язані з інституційною спроможністю публічних партнерів, конкурсними процедурами та управлінням ризиками. Обґрунтовано необхідність удосконалення публічного управління у сфері ППП шляхом гармонізації національного законодавства зі стандартами ЄС, розвитку інституційного забезпечення та запровадження спеціалізованих підзаконних актів для окремих сфер реалізації ППП. Окрему увагу приділено галузевим особливостям ППП в умовах відновлення інфраструктури, зокрема у сфері критичної інфраструктури, де ППП розглянуто як інструмент забезпечення стійкості та безпеки, а також як механізм мобілізації ресурсів в умовах дефіциту фінансування.

Сформульовано пропозиції щодо розширення законодавчого визначення «приватного партнера» (включаючи можливість участі фізичної або юридичної особи, резидента/нерезидента) та поширення дії Закону України «Про публічно-приватне партнерство» на сферу оборони з урахуванням спеціального режиму безпеки та обмежень доступу до інформації.

У дисертаційній роботі аналіз нормативно-правового регулювання ППП у державах-членах ЄС дозволив класифікувати системи публічного управління у сфері ППП за рівнем правового регулювання та інституційного забезпечення ППП на три групи: 1) держави, у яких діє спеціальний закон, що комплексно регулює правовідносини у сфері ППП і супроводжується розвиненою системою підзаконного регулювання та спеціалізованих інституцій; 2) держави, де відсутній спеціальний закон про ППП, а регулювання відповідних відносин здійснюється через інше законодавство, зокрема норми адміністративного і цивільного права; 3) держави, які перебувають на етапі формування спеціального законодавства про ППП.

У роботі визначено типові ризики та проблеми реалізації ППП у сфері культури й запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-правових механізмів з метою усунення нормативних і процедурних бар'єрів та забезпечення балансу між інвестиційною складовою проєктів і необхідністю

збереження культурної спадщини. Здійснено узагальнення практики реалізації відповідних проєктів ППП та показано потенціал застосування європейських моделей співпраці у сфері культурної спадщини.

Запропоновано з метою підвищення ефективності публічного управління у сфері ППП удосконалити систему спеціальних органів публічного управління у сфері ППП, утворивши: 1) новий центральний орган виконавчої влади із закріпленням за ним повноважень щодо координації, методологічної допомоги, стандартизації процедур та юридичного супроводу проєктів; 2) спеціалізоване агентство із супроводу саме енергетичних проєктів з огляду на критичне значення енергетики у сучасних умовах; 3) профільні підрозділи у структурі міністерств та інших центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відповідальних за реалізацію публічної політики у відповідних сферах.

Сформульовані у дисертації висновки, пропозиції і практичні рекомендації можуть бути використані для вдосконалення законодавства України та підвищення ефективності публічного управління у сфері ППП, а також у правозастосовній діяльності, наукових дослідженнях і навчальному процесі під час підготовки фахівців у галузі права.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство; державно-приватне партнерство; публічний інтерес; публічне управління; публічне адміністрування; публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства; суб'єкти публічного управління; публічний партнер; приватний партнер; публічна адміністрація; адміністративна процедура; публічне майно; об'єкти державної власності; інфраструктура; інвестиції.

ABSTRACT

Yefimenko Kristina. Public Administration in the Field of Public-Private Partnership in Ukraine.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 – Law – the Ministry of Education and Science of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive theoretical and legal study of public administration in the field of public-private partnership (hereinafter – PPP) in Ukraine.

The analysis of scientific sources made it possible to identify six stages in the formation and evolution of the PPP institution in Ukraine according to the level of development of social relations and changes in legal regulation – from the emergence of proto-forms in the period of Kievan Rus to the current alignment of PPP legislation with European standards. It has been established that the national PPP framework generally reproduces global trends in the development of PPP, although with a certain time lag. At the same time, Ukrainian legislation generally complies with European Union standards but requires further development through improvement of the framework law, adoption of secondary regulatory acts, and amendments to related legislation, taking into account sectoral specifics.

It is emphasized that the effectiveness of cooperation between public and private actors in ensuring the public interest directly depends on the quality of public administration in the field of PPP. The features of public administration in this field have been systematized, including public-interest orientation, cross-sectoral complexity, reliance on administrative contracts, partnership-based management, risk orientation and performance focus, transparency, accountability, and public participation.

The dissertation proposes an author's definition of public administration in the PPP field as the activity of public administration actors empowered to shape and implement policy and to exercise authoritative and organizational influence in the PPP field aimed at ensuring the public interest through the allocation of responsibilities and risks between public and private partners.

The structure of the public administration system in the field of PPP is revealed through its key components: (1) subjects of public administration in the PPP field – the

aggregate of public and private participants who exercise managerial influence at different stages of the PPP life cycle; (2) the object – social relations in the process of the initiation, preparation, conclusion and implementation of PPP projects; (3) governing influence implemented through a combination of authoritative and contractual mechanisms; and (4) feedback ensuring the receipt of information by the governing subject on project implementation, performance of governance influence, and changes in the object of partnership.

The specific features of public administration in the field of public–private partnership with regard to the distribution of managerial powers between public and private actors at different stages of PPP have been substantiated. It has been established that the leading role at the project preparation stage belongs to the public partner, whereas after the conclusion of the PPP agreement a transformation of the legal status of the private partner occurs as a result of the transition to contractual regulatory mechanisms - during the implementation phase, the private partner acquires the status of a subject of public administration.

The elements of the administrative-legal support mechanism of PPP have been identified, and the system of public administration actors in the PPP field has been outlined, while a classification of actors according to their competences into public, private, and optional participants is proposed.

The analysis of Ukrainian practice has revealed systemic problems related to institutional capacity, competitive procedures, and risk management. The need to enhance governance through harmonization with EU standards, strengthening institutions, and adoption of sector-specific regulations is substantiated. Particular attention is paid to PPP in the recovery of critical infrastructure, where PPP is considered as a tool for ensuring resilience and security, as well as for mobilizing resources under conditions of financial constraints.

Proposals are formulated to broaden the legislative definition of the “private partner,” including the possibility of participation of natural persons and legal entities, both residents and non-residents, as well as to extend the scope of the Law of Ukraine

“On Public-Private Partnership” to the defense sector, subject to security requirements and restricted access to information.

Based on the study of European experience, EU Member States are classified into three groups depending on the level of legal and institutional development of PPP regulation: those with comprehensive special legislation and developed institutional frameworks; those regulating PPP through other legislation, including administrative and civil law; and those in the process of forming specialized legislation.

Typical risks and challenges of PPP implementation in the cultural sector are identified, and directions for improving administrative and legal mechanisms are proposed to remove regulatory barriers and ensure a balance between investment objectives and heritage preservation. The potential of European cooperation models in this area is demonstrated.

It is proposed, with the aim of enhancing the effectiveness of public administration in the field of public-private partnership, to improve the system of specialized public administration bodies in this sphere by establishing: 1) a new central executive authority vested with powers for coordination, methodological support, standardization of procedures, and legal support of projects; 2) a specialized agency dedicated to the support of energy projects, given the critical importance of the energy sector under current conditions; 3) sector-specific units within the structure of ministries and other central executive authorities, as well as local self-government bodies, responsible for the implementation of public policy in the respective fields.

The conclusions and recommendations developed in the dissertation may be used for improving Ukrainian legislation, enhancing public administration practice in the PPP sphere, and in research and educational activities in the field of law.

Keywords: public-private partnership; state-private partnership; public interest; public governance; public administration; public governance in the field of public-private partnerships; subjects of public governance; public partner; private partner; public administration authorities; administrative procedure; public property; state-owned assets; infrastructure; investments.

ПУБЛІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧА, У ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Єфіменко К.О. Поняття публічного управління у сфері державно-приватного партнерства. *Право.ua*. 2024. № 3. С. 69–75. DOI <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.10>.

2. Yefimenko Kristina, Frolov Mykhailo, Sokorynskyi Yurii, Buryk Myroslav, Noskov Oleksii. Regulatory Mechanisms of Business-Government Interaction in the Field of Administrative Management: Global Practices and Opportunities for the State. *International Journal of Organizational Leadership*. 2025. Vol. 14 (First Special Issue), P. 660–678. DOI 10.33844/ijol.2025.60508. **WoS**.

3. Єфіменко К.О. Механізм державно-приватного партнерства у контексті реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3 Ч. 2. С. 94–99. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.14>.

4. Єфіменко К.О. Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства. *Наше Право*. 2025. № 2. С. 453–458. DOI <https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.69>.

5. Пашинський В.Й., Єфіменко К.О. Публічно-приватне партнерство у відновлюваній енергетиці: міжнародні підходи до правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 91 Ч. 3. С. 182–188. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.27>.

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ, ЩО ЗАСВІДЧУЮТЬ АПРОБАЦІЮ МАТЕРІАЛІВ ДИСЕРТАЦІЇ ЗДОБУВАЧА:

1. Єфіменко К. О. Публічне управління у сфері державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану. *Забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня

2022 року): електр. збірник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022. С. 99-102;

2. Єфіменко К. О. Трансформація механізмів державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу. *Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи*: матеріали круглого столу (17 березня 2023 року): електр. збірник. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 134–138.

3. Єфіменко К. О. Державно-приватне партнерство як інструмент публічного управління в умовах воєнного стану та мирної розбудови. *Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (5 травня 2023 року): електр. збірник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 211–215.

4. Єфіменко К. О. Впровадження принципів належного врядування в публічне управління у сфері державно-приватного партнерства. *Science, Technology and Industry in the Digital Age: proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (September 24–26, 2025): electr. collection. Hamburg, Germany: International Scientific Unity, 2025. С. 142–146.

5. Єфіменко К. О. Державно-приватне партнерство в умовах реформування системи управління публічними інвестиціями. *Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень*: матеріали VI Міжнар. наук.-теор. конф. (3 жовтня 2025 року): електр. збірник. Київ: МЦНД, 2025. С. 175–179.

6. Єфіменко К. О. Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства у відновленні критичної інфраструктури України. *Реформування публічної служби: здобутки, виклики та перспективи*: матеріали наук.-практ. конф., 10 грудня 2025 року. м. Харків. С. 178–181.

**ПУБЛІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧА, ЯКІ ДОДАТКОВО ВІДОБРАЖАЮТЬ
НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ**

1. Єфіменко К. О. Законодавчі ініціативи у сфері державно-приватного партнерства в Україні. *Grail of Science*. 2022. № 18–19. С. 52–57. DOI <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.26.08.2022.08>.

2. Єфіменко К. О. Проблеми підготовки та реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері культури та охорони культурної спадщини в Україні. *Комплексний підхід до модернізації науки: методи, моделі та мультидисциплінарність*: матеріали II Міжнар. наук. конф. 26 серпня 2022 р. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 112–113.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	14
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА..	27
1.1. Поняття та сутність публічно-приватного партнерства.....	27
1.2. Генезис інституту публічно-приватного партнерства в Україні.....	39
1.3. Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства	58
Висновки до розділу 1	86
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ	92
2.1. Нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.....	92
2.2. Система суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства	110
2.3. Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в окремих галузях економіки.....	121
Висновки до розділу 2	146
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	153
3.1. Європейський досвід публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні	153
3.2. Удосконалення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні	169
Висновки до розділу 3	188
ВИСНОВКИ	192
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	204
ДОДАТКИ.....	227

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Агенція – Державна організація «Агенція з питань підтримки державно-приватного партнерства»

АР Крим – Автономна Республіка Крим

ДПП – Державно-приватне партнерство

ЕТС – Електронна торгова система

ЄС – Європейський Союз

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

Мінекономіки – Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України

Мінкульт – Міністерство культури України

Мінцифри – Міністерство цифрової трансформації України

Міноборони – Міністерство оборони України

ППП – Публічно-приватне партнерство

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Питання публічно-приватного партнерства знаходяться в центрі уваги політичної, громадської та наукової спільноти вже не перший рік. Ця форма взаємодії держави та приватного сектору є доволі перспективною для розвитку та відновлення економіки України і чудово себе зарекомендувала у більшості розвинених країн світу. Однак в Україні досі інститут ППП не функціонує належним чином, що зумовлене, зокрема, низьким рівнем довіри приватного сектору до влади, відсутністю протягом тривалого часу нормативно-правового забезпечення реалізації проєктів ППП, зарегульованістю та довготривалістю процесу підготовки проєктів ППП, низьким рівнем кваліфікації публічних службовців, недостатнім висвітленням інформації про потенційні проєкти ППП, відсутністю прозорого механізму відбору приватного партнера тощо.

З огляду на курс на інтеграцію в ЄС, розбудова України як демократичної та правової держави, що ґрунтується на принципах верховенства права, ефективного публічного управління та пріоритету публічного інтересу, зумовлює необхідність удосконалення механізмів взаємодії публічної влади з приватним сектором. Саме через механізми ППП держава отримує можливість залучати інвестиційні, управлінські та технологічні ресурси приватного сектору для реалізації публічних проєктів, зберігаючи при цьому належний контроль за дотриманням публічного інтересу.

Особливої актуальності проблематика удосконалення публічного управління у сфері ППП набуває в умовах російської збройної агресії проти України та необхідності післявоєнного відновлення. Реалізація масштабних інфраструктурних, енергетичних, оборонних та культурних проєктів у таких умовах неможлива без ефективної взаємодії публічних і приватних партнерів, що потребує впровадження у сфері ППП належного адміністративно-правового забезпечення, налагодженої співпраці суб'єктів публічного управління та прозорих процедур у сфері ППП.

Водночас практика реалізації проєктів ППП в Україні свідчить про наявність системних проблем, пов'язаних із інституційною спроможністю публічних партнерів, складністю конкурсних процедур, неузгодженістю повноважень органів публічної влади та недостатнім урахуванням європейського досвіду публічного управління у сфері ППП. Це обумовлює потребу в комплексному науковому дослідженні публічного управління у сфері ППП саме з позицій адміністративного права.

Крім того, істотні зміни правового регулювання ППП в Україні, зокрема прийняття нового Закону України «Про публічно-приватне партнерство», який закріпив перехід від вузької моделі державно-приватного партнерства до ширшого за суб'єктним складом та змістом підходу до публічно-приватного партнерства, вимагають переосмислення ролі публічної влади, змісту управлінських повноважень та адміністративно-правових механізмів реалізації ППП.

Відтак актуальність дисертаційного дослідження зумовлена потребою у виробленні та узагальненні теоретико-правових підходів щодо тлумачення сутності публічного управління у сфері ППП, його особливостей, дослідженні нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП, ролі та повноважень суб'єктів публічної влади, їх взаємодії з приватними суб'єктами та інститутами громадянського суспільства у сфері ППП, дослідженні публічного управління у сфері ППП в окремих галузях економіки, вивченні успішного європейського досвіду з метою формування пропозицій щодо шляхів удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні.

Теоретичною основою дослідження проблематики публічного управління у сфері ППП в Україні стали наукові праці, в яких досліджувалися різні питання публічного управління: Ю. Битяка, О. Вольської, В. Галунька, О. Гуміна, Т. Мацелик, С. Квітки, В. Колпакова, О. Лазор, В. Пашинського, В. Полюхович, В. Струкової та ін., а також наукові праці, присвячені окремим аспектам адміністративно-правового забезпечення та публічного управління у сфері ППП таких учених: Є. Генсіровського, О. Дідича, П. Діхтієвського, В. Завертневої-

Ярошенко, Н. Задираки, І. Ковбаса, І. Косач, В. Круглова, Ю. Мех, П. Покатаєва, М. Сатановської, М. Сусак, Ф. Узунова, А. Чуба та ін.

Аналіз наукових джерел дозволив, зокрема, дослідити поняття та сутність ППП, генезу інституту ППП в Україні та світі, поняття та сутність публічного управління, механізм адміністративно-правового регулювання ППП, роль адміністративного договору як інструменту публічного управління у сфері ППП. Разом із тим, попри наявність наукових напрацювань щодо окремих аспектів, що стосуються теми дисертаційного дослідження, у вітчизняній адміністративно-правовій науці відсутні комплексні дослідження, присвячені саме публічному управлінню у сфері ППП як самостійного інституту адміністративно-правового регулювання, що зумовлює актуальність і наукову новизну обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III, а також відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні»; напряму 20 «Оновлення правової парадигми організації та здійснення господарської (економічної) діяльності в Україні для забезпечення конструктивного поєднання, взаємоузгодження публічних та приватних інтересів у регулюванні господарської (економічної) діяльності, суттєвого покращення правових умов для розвитку української економіки та підвищення рівня життя населення» підрозділу 1.7 Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої Загальними зборами Національної академії правових наук України 26 березня 2021 року; завдання 19 «Сприяння розвитку публічно-приватного партнерства,

спрямованого на підвищення інституційної спроможності суб'єктів державної регіональної політики» оперативної цілі 1 стратегічної цілі «Розбудова ефективного багаторівневого врядування» Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695. Тема дисертації кореспондує із науково-дослідною темою «Розробка системного вчення про основні права людини з метою втілення в Україні європейських правових цінностей у контексті розбудови громадянського суспільства» №19 БФ 042-01, яка досліджується в Навчально-науковому інституті права Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Стратегічною темою наукових досліджень кафедри адміністративного права та процесу «Концептуальні засади розвитку вітчизняного адміністративного та адміністративного процесуального права в умовах нового часу: виклики, рішення, європейський вектор», затвердженою Вченою радою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка №17 від 30 квітня 2024 р.

Тема дисертації затверджена протоколом засідання Вченої ради Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка № 5 від 01 листопада 2022 р., та уточнена протоколом засідання Вченої ради Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка № 8 від 28 жовтня 2025 р.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є комплексне теоретико-правове дослідження публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні та розроблення на цій основі пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням європейських стандартів і досвіду.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційному дослідженні поставлені такі основні *завдання*:

- 1) проаналізувати наукові підходи до визначення поняття та сутності ППП;
- 2) дослідити генезис та етапи становлення і розвитку інституту ППП в Україні та світі;

- 3) розкрити поняття та особливості публічного управління у сфері ППП;
- 4) проаналізувати механізм адміністративно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП в Україні;
- 5) визначити систему суб'єктів публічного управління у сфері ППП, особливості їх взаємодії у процесі підготовки та реалізації проєктів ППП в Україні;
- 6) дослідити галузеві особливості публічного управління у сфері ППП;
- 7) проаналізувати європейський досвід публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства та можливості його запровадження в Україні;
- 8) розробити пропозиції та рекомендації щодо удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні, з урахуванням сучасних викликів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі публічного управління у сфері ППП.

Предметом дослідження є публічне управління у сфері ППП в Україні.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дисертаційного дослідження становить сукупність методів і прийомів наукового пізнання, використання яких дало можливість досягти поставленої мети й забезпечити наукову достовірність та чіткість отриманих теоретичних результатів. Зокрема, у процесі дисертаційного дослідження використано комплексний підхід і сукупність загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, що забезпечило всебічний аналіз публічного управління у сфері ППП, серед яких найбільшого використання набули діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний та статистичний методи. Діалектичний метод застосовувався для розгляду публічно-приватного партнерства та публічного управління у цій сфері в їхньому динамічному розвитку і взаємозв'язку з іншими суспільними процесами. Використання зазначеного методу, зокрема, дало можливість простежити генезу інституту ППП (підрозділ 1.2), виявити вплив різноманітних чинників на формування системи законодавства у сфері ППП (підрозділ 2.1), розвиток системи суб'єктів публічного управління (підрозділ 2.2) та еволюцію

реалізації ППП як у цілому, так і в окремих галузях економіки (підрозділ 2.3). За допомогою системно-структурного методу досліджено систему суб'єктів публічного управління (підрозділ 2.2), структуру публічно-управлінської системи ППП (підрозділ 1.3), елементи адміністративно-правового механізму забезпечення публічного управління у сфері ППП (підрозділ 2.1). Застосування формально-юридичного (формально-логічного) методу дозволило уточнити зміст базових дефініцій, зокрема поняття публічно-приватного партнерства (підрозділ 1.1), публічного управління та публічного управління у сфері ППП (підрозділ 1.3), а також проаналізувати нормативно-правові засади публічного управління у цій сфері (підрозділ 2.1). Історико-правовий метод використано для дослідження генези інституту ППП в Україні та у світі, що дало можливість виділити основні етапи його становлення (підрозділ 1.2). Порівняльно-правовий метод було використано головним чином на етапі дослідження європейського законодавства та досвіду (розділ 3). З його допомогою проаналізовано законодавство та практику публічного управління у сфері ППП в державах – членах ЄС (підрозділ 3.1) та визначено можливості імплементації найкращих європейських підходів у національне законодавство України (підрозділ 3.2). За допомогою статистичного методу, зокрема у підрозділі 2.3 проаналізовано практичну діяльність органів публічної влади щодо реалізації проєктів ППП.

Нормативну основу роботи становлять норми Конституції України, законодавство та підзаконні нормативно-правові акти України, законодавство ЄС та країн-членів ЄС, міжнародні договори, акти та рекомендації міжнародних організацій.

Емпіричну базу аналітичні та статистичні дані щодо діяльності суб'єктів публічного управління, матеріали національної судової практики, результати експертних досліджень, матеріали фахових видань, довідкові джерела, тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній правовій науці

комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Основні наукові положення, що визначають новизну дослідження та виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

- запропоновано авторське визначення поняття «публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства», під яким слід розуміти діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами;

- визначено та охарактеризовано структуру публічного управління у сфері ППП, яка включає: 1) суб'єктів публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу; 2) об'єкт публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу; 3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП, що реалізується через поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів; 4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП, що забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу та зміни в об'єкті через контроль, моніторинг, звітність і підсумкову оцінку;

- обґрунтовано, що особливістю публічного управління у сфері ППП є розподіл управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП. На етапі підготовки проєкту провідна роль належить публічному партнеру як носію владних повноважень, тоді як під час реалізації проєкту відбувається перехід до договірних механізмів регулювання, а

приватний партнер після укладення договору ППП набуває статусу суб'єкта публічного управління у сфері ППП.

удосконалено:

- підходи до періодизації становлення та розвитку ППП в Україні за критерієм рівня розвитку суспільних відносин та зміни правового регулювання шляхом виділення шести основних етапів: 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX- кінець XIX століття); 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття); 3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.); 4) формування національної правової бази у сфері ППП (1991 - 2010 рр.); 5) розвиток законодавства з питань державно-приватного партнерства (2010 - 2025 рр.); 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (2025 р. - сьогодні);

- підходи до систематизації ознак публічного управління у сфері ППП (1) спрямованість на задоволення публічного інтересу; 2) комплексність та міжгалузевий характер; 3) використання адміністративного договору; 4) партнерський характер управління; 5) ризик-орієнтованість та результативність; 6) прозорість, підзвітність і залучення громадськості);

- теоретичні підходи щодо визначення системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП, їх класифікації та необхідності утворення нових спеціальних органів публічного управління у сфері ППП (центральный орган виконавчої влади - Національне агентство з питань підтримки ППП; Державне агентство з розвитку енергетичних партнерств; профільні підрозділи у структурі міністерств та інших центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відповідальних за реалізацію публічної політики у відповідних сферах);

- класифікацію суб'єктів публічного управління у сфері ППП виходячи з їх повноважень: публічні суб'єкти (органи публічної влади); приватні суб'єкти (потенційні та визначені приватні партнери) і факультативні суб'єкти (органи оскарження та вирішення спорів, зокрема суди та Антимонопольний комітет України);

- підходи до класифікації приватних партнерів та обґрунтування необхідності внесення змін до чинного законодавства щодо визначення поняття «приватний партнер» в частині розширення кола приватних суб'єктів, зокрема, за рахунок фізичних осіб;

- визначення та характеристику механізму адміністративно-правового забезпечення публічного управління в сфері ППП як сукупності наступних елементів: 1) об'єкт - суспільні відносини у сфері ППП, що потребують регулювання нормами адміністративного права; 2) суб'єкти - з одного боку, публічні органи, наділені владними повноваженнями у сфері ППП, з іншого - фізичні та юридичні особи приватного права, які реалізують права й обов'язки у межах партнерських проєктів; 3) адміністративно-правові норми, спрямовані на організацію та впорядкування відносин у сфері ППП; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають між публічними і приватними суб'єктами для забезпечення публічного інтересу під час реалізації проєктів ППП; 5) методи впливу, серед яких: прямі (владні рішення, встановлення вимог, затвердження процедур, укладання договорів), непрямі (економічні стимули, гарантії, пільги, компенсаційні механізми), загальні (податкове, бюджетне, антимонопольне та інше регулювання) і спеціальні (концесійні режими, галузеві програми, пілотні механізми, участь держави в капіталі);

- підходи до класифікації систем публічного управління у сфері ППП держав ЄС за критерієм правового регулювання та інституційного забезпечення ППП: 1) держави, у яких діє спеціальний закон, що регулює правовідносини у сфері ППП, і розвинена система підзаконного регулювання та спеціалізованих інституцій; 2) держави, де відсутній спеціальний закон про ППП, а регулювання здійснюється через інше законодавство, зокрема норми адміністративного і цивільного права; 3) держави, які перебувають на етапі формування спеціального законодавства про ППП.

дістали подальшого розвитку:

- підходи щодо визначення поняття та ознак ППП як правового інституту;

- наукові розробки щодо визначення поняття та системи нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП;
- підходи до вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП у відповідності до стандартів Європейського Союзу;
- теоретичні підходи щодо необхідності розповсюдження дії Закону України «Про публічно-приватне партнерство» на сферу оборони із врахуванням спеціального режиму безпеки та обмежень доступу до інформації;
- наукові розробки щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання захисту об'єктів культурної спадщини при реалізації проєктів ППП шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо гарантування охорони об'єктів культурної спадщини, а також забезпечення належного інформування потенційного приватного партнера про встановлені законодавством режими використання, збереження та обмеження щодо таких об'єктів ще на етапі підготовки конкурсу, та внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) з метою посилення адміністративної відповідальності за порушення режиму охорони культурної спадщини під час виконання договорів ППП та концесії.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих висновків і рекомендацій у науково-дослідній сфері у ході подальших наукових досліджень публічного управління у сфері ППП, у нормотворчій діяльності з метою вдосконалення законодавства України у сфері ППП, у правозастосовній діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також при підготовці та реалізації ними проєктів ППП, зокрема у сферах енергетики, оборони та культури. Висновки та пропозиції, сформульовані в дисертаційній роботі, впроваджено та можуть бути використані у:

- законотворчості – під час підготовки нормативно-правових актів та формування аналітичних матеріалів з питань ППП, зокрема у сфері культури

Міністерством культури України (далі – Мінкульт) (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Мінкульту від 23.01.2026);

- в навчальному процесі під час підготовки фахівців у галузі знань D8 «Право» в ході викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право» (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Т. Шевченка від 19.01.2026);

- у практичній діяльності при опрацюванні питання реалізації та управління проєктами ППП, зокрема у сфері енергетики та управління об'єктами державної власності (довідки ДСП «Чорнобильська АЕС» від 12.11.2025 № 15; філії ВП «Атомпроєктінжиніринг» АТ «НАЕК «Енергоатом» від 12.11.2025 № 111/15-46; АТ «Фонд декарбонізації України» від 19.11.2025 № 665/11-25).

Особистий внесок здобувача. Дисертацію виконано здобувачем самостійно. Отримані теоретичні положення та сформульовані на їх основі пропозиції і рекомендації одержані автором особисто.

Статті «Поняття публічного управління у сфері державно-приватного партнерства» (Науково-практичний журнал «Право.ua». Випуск № 3, 2024 р.), «Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства» (Науково-практичний журнал «Наше право». Випуск № 2, 2025 р.), «Механізм державно-приватного партнерства у контексті реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні» (Науково-практичний журнал «Аналітично-порівняльне правознавство». Том 2, № 3, 2025) виконані авторкою самостійно.

У науковій статті «Regulatory Mechanisms of Business-Government Interaction in the Field of Administrative Management: Global Practices and Opportunities for the State» (International Journal of Organizational Leadership, Volume 14, First Special Issue, January 2025, індексується WoS), опублікованій спільно з Mykhailo Frolov, Yurii Sokorynskyi, Myroslav Buryk та Oleksii Noskov, авторці належить 40 % дослідження, зокрема визначення поняття ППП, а також дослідження адміністративно-правових підходів до регулювання взаємодії бізнесу і держави.

У науковій статті «Публічно-приватне партнерство у відновлюваній енергетиці: міжнародні підходи до правового регулювання» (опублікованій спільно з В. Й. Пашинським), авторці належить 55 % дослідження, зокрема аналіз міжнародних моделей правового регулювання ППП у сфері відновлюваної енергетики, систематизація зарубіжного досвіду та формулювання пропозицій щодо його імплементації у правову систему України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також результати дослідження були висвітлені на 8 науково-практичних конференціях та круглих столах.

Практичні рекомендації щодо удосконалення публічного управління в сфері ППП та вдосконалення законодавства України, що регулює питання ППП, було представлено на виступах та в опублікованих доповідях на науково-практичних конференціях та інших наукових заходах, зокрема на: Міжнародній науково-практичній конференції «Забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в Україні» (м. Київ, 15 грудня 2022 р.); круглому столі «Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи» (м. Харків, 17 березня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови» (м. Київ, 5 травня 2023 р.); Науково-практичній конференції «Європейські орієнтири публічного управління» (м. Київ, 12 травня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції Science, Technology and Industry in the Digital Age (Гамбург, Німеччина, 24-26 вересня 2025 р.); VI міжнародній науково-теоретичній конференції «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень» (м. Київ, 3 жовтня 2025 р.); Науково-практичній конференції «Реформування публічної служби: здобутки, виклики та перспективи» (м. Харків, 10 грудня 2025 р.); Конференції «Культура та інвестиції: публічно-приватне партнерство, меценатство, інвестиційні проекти» (м. Київ, 11 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 11 публікаціях, серед яких: одна стаття - у закордонному виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection; чотири статті – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та шість – тези доповідей на науково-теоретичній та науково-практичних конференціях, круглих столах.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 241 сторінку, з них основного тексту – 190 сторінок. Список використаних джерел налічує 174 найменування і займає 23 сторінки. Додатки (7) розміщено на 15 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

1.1. Поняття та сутність публічно-приватного партнерства

Актуальність публічно-приватного партнерства на сьогоднішній день для України обумовлена не лише потребою у забезпеченні стійкості економіки в умовах війни та післявоєнного відновлення із залученням для цього ресурсів не тільки держави, а й приватного сектору, а також з огляду на потребу сталого економічного розвитку та європейської інтеграції. Поєднуючи сильні сторони публічної влади та приватного сектору, ППП дозволяє ефективно розподіляти ресурси, вирішувати проблеми за рахунок інноваційних підходів і реалізовувати стратегічні, суспільно важливі проєкти [1, с. 255].

Вивчення поняття «публічно-приватне партнерство» є важливим для розуміння його ролі не тільки як інструменту соціально-економічного розвитку, а також як суспільного явища, правового інституту та усунення наукової невизначеності і забезпечення єдності підходів до трактування терміна, в тому числі з огляду на прийняття нового Закону України «Про публічно-приватне партнерство» [2].

Для кращого розуміння сутності ППП як правового інституту розпочнемо розглядати поняття «публічно-приватне партнерство». При цьому, зазначимо, що у межах цього дисертаційного дослідження терміни «публічно-приватне партнерство» та «державно-приватне партнерство» (далі - ДПП) вживаються як такі, що позначають одне й те саме правове явище, за винятком випадків, у яких розмежування цих понять має принципове значення для цілей дослідження.

Термін «партнерство» запозичено в українську мову з англійського слова *partnership*, однак його корені сягають французького *partenaire* - «той, хто підтримує частину справи, підприємства», де *part* означає «частина, доля», а *tenir* - «тримати, володіти» [3, с. 84]. Відповідно, поняття «партнерство» може

трактуватися як спільна діяльність кількох сторін, спрямована на досягнення спільної мети (цілей і завдань).

Синтаксичний аналіз досліджуваної в роботі дефініції «публічно-приватне партнерство» як складеного словосполучення вказує на процес (партнерство як взаємодія між суб'єктами задля досягнення спільної мети) та суб'єктів цього процесу – публічна та приватна сторони, що діють на умовах партнерства, тобто, з метою досягнення визначеної мети або конкретних цілей і завдань. На нашу думку, враховуючи розташування на початку дефініції терміна «публічно-приватне партнерство» слова «публічно» (що здійснюється від імені влади і в інтересах суспільства), домінуюча роль у партнерстві належить саме публічному партнеру, який у межах такого співробітництва виступає координатором та гарантом задоволення публічного інтересу і відповідальний за встановлення стандартів реалізації проєкту та контроль за належним виконанням приватною стороною взятих зобов'язань. Тоді як приватний партнер виступає в ролі виконавця (агента) і діє за встановленими державним партнером правилами. Зазначене зумовлено насамперед тим, що на державу як власника майна покладено обов'язок його збереження та забезпечення максимально ефективного використання. У свою чергу, дефініція «private» (приватне) відносить до кола суб'єктів відповідного партнерства не окрему приватну особу, а представників бізнесу та господарського сектору, які володіють фінансовими й іншими ресурсами та основною метою діяльності яких є отримання прибутку або збільшення соціального капіталу компанії і покращення іміджу через участь у соціально значущих проєктах [4].

На сьогодні в юридичній науці сформувалися різні підходи щодо визначення поняття ППП як правового явища, яке впливає на окремі сфери суспільного життя та проявляється через відповідні суспільні відносини. Вітчизняні науковці К. Павлюк та С. Павлюк зазначають, що поняття ППП включає конструктивну взаємодію держави, приватного сектору, громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності [5, с. 11]. Погоджуючись із зазначеним підходом, варто

зазначити, що категорія ППП пронизує різні сфери суспільної діяльності і сформувалося як окремий правовий інститут.

У економічному вимірі публічно-приватне партнерство виступає дієвим механізмом стимулювання економічного зростання шляхом залучення інвестицій, впровадження інновацій та підвищення ефективності розподілу публічних та приватних ресурсів. Завдяки цьому ППП сприяє ефективному розвитку інфраструктури, активізації промислового сектору та підвищенню продуктивності, створюючи передумови для довгострокового економічного зростання, що надзвичайно важливо в умовах післявоєнного відновлення.

У соціальній площині ППП сприяє підвищенню рівня життя населення, забезпечуючи більш рівний доступ до базових суспільних благ - охорони здоров'я, освіти та житла. Реалізація таких проєктів сприяє соціальній інтеграції та зменшенню соціально-економічної нерівності між регіонами України.

З екологічної точки зору ППП є важливим інструментом сталого розвитку, оскільки підтримує впровадження екологічно безпечних технологій, розвиток відновлюваної енергетики та «зеленої» інфраструктури, спрямованої на мінімізацію негативного впливу на довкілля.

У технологічній сфері механізми публічно-приватного партнерства стимулюють інноваційний прогрес, поєднуючи потенціал держави з підприємницькою ініціативою приватного сектору. Така взаємодія сприяє цифровій трансформації економіки та формуванню конкурентоспроможного інноваційного середовища [1, с. 258].

У сучасній науковій літературі залежно від сфери суспільної діяльності (галузі знань) можна виділити три домінуючі підходи до визначення ППП:

1) економічний підхід: ППП розглядається як механізм, що підсилює економічне зростання через залучення приватних інвестицій, стимулювання зайнятості та капіталоутворення [6, с. 2]. Так, наприклад, Н. Клевцевич вважає, що ППП необхідно чітко відмежовувати від класичної приватизації, яка передбачає повну передачу прав власності на підприємства чи засоби виробництва приватному сектору. На відміну від цього, у межах ППП право

власності на об'єкти співпраці зберігається за державою, тоді як приватний партнер отримує лише право користування або управління ними на визначених умовах [7, с. 238]. С. Нарожний звертає увагу, що умовами ефективності ППП згідно з економічним підходом є ступінь участі приватного партнера у реалізованому проєкті і збереження за державою прав власності та високого рівня господарської активності [8, с. 68];

2) підхід, заснований на вивченні публічного управління, розглядає ППП як форму взаємодії між органами публічної влади та приватним сектором (управлінську діяльність), спрямовану на досягнення суспільно значущих цілей через спільне використання ресурсів, компетенцій і відповідальності сторін. Зокрема, О. Носков у своїх працях розглядає ППП як дієвий інструмент корпоративного управління, за допомогою якого приватний сектор інтегрується у сферу публічного управління, а його фінансові ресурси використовуються з метою стимулювання економічного розвитку [9].

3) юридичний підхід. Так, на думку Ю. Мех, під ППП доцільно розуміти закріплений на законодавчому рівні механізм взаємодії між державним та приватним сектором, що передбачає спільне здійснення ними проєктів в різних сферах суспільного життя з метою реалізації функцій держави, а також ґрунтується на відповідних принципах [10, с. 57].

О. Генсіровський під ППП розуміє юридично оформлену, довгострокову співпрацю між суб'єктом публічного права та суб'єктами приватного права, що здійснюється на договірній основі, з метою реалізації певних проєктів, із розподілом ризиків, ресурсів і відповідальності та збереженням державного контролю [11, с. 2].

Також, в юридичній літературі ППП визначається як певна форма співпраці державних (публічних) партнерів, в особі уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів, та приватних партнерів (юридичних осіб приватного сектора економіки), що базується на спільних інтересах та взаємовигідних умовах [12, с. 262].

На нашу думку, доволі змістовним є визначення ППП, надане І. Ковбасом, який ППП визначає як співробітництво між публічним й приватним партнерами, що має на меті реалізацію соціально-значимих завдань та здійснюється на основі договору та якому властиві довгочасність партнерства, внесення приватним партнером інвестицій та передавання йому частини ризиків [13, с. 11-12].

Кожен із наведених вище підходів до визначення ППП відображає окремі його особливості з урахуванням відповідної сфери суспільної діяльності. Водночас, незалежно від таких підходів, можна дійти висновку, що ключовою метою ППП як форми взаємодії публічного та приватного секторів є забезпечення публічного інтересу шляхом ефективного використання публічних і приватних ресурсів та справедливого розподілу результатів відповідно до попередньо узгоджених умов, на довгостроковій основі щодо об'єктів, які не підлягають приватизації.

В той же час варто зазначити, що у вітчизняній правовій доктрині, не зважаючи на прийняття нового Закону України «Про публічно-приватне партнерство», досі поширеним є використання поняття «державно-приватне партнерство».

Разом з тим, низкою вітчизняних науковців, незалежно від сфери в якій досліджувався інститут ППП, неодноразово наголошувалося на доцільності використання поняття «публічно-приватне партнерство» замість «державно-приватне партнерство» [14, с. 176; 15, с. 85], оскільки словосполучення «Public Private Partnership», поширене на Заході, у категоріальному плані за трактуванням є більш широким, аніж «State Private Partnership». Зокрема В. Горник та В. Сімак, зазначають, що ППП за змістом, колом партнерів та формою відмінне від усталеного терміну «державно-приватного партнерства», а застосування поняття «публічний» інсталюється в категоріально-понятійний апарат сучасного законодавства України відповідно до тенденцій адаптації вітчизняної термінології до термінології правової системи ЄС [16, с. 138]. На нашу думку, такий підхід краще передає сутність відповідних суспільних відносин та є доволі актуальним, про що свідчить, зокрема, прийняття нового

Закону України «Про публічно-приватне партнерство» [2]. При цьому, з огляду на те, що дефініція «public» (публічний) до кола суб'єктів партнерства відносить не тільки органи державної влади, але й органи місцевого самоврядування, інституції громадського суспільства, що надають публічні послуги та ставлять за мету задоволення публічного інтересу (надання суспільних благ) [17, с. 72], на шляху до євроінтеграції України доцільно переглянути застарілі наукові терміни та впровадити у доктрину адміністративного права оновлену термінологію у сфері ППП.

Процеси європейської інтеграції України та децентралізації зумовлюють переосмислення ролі публічної влади в сучасному суспільстві. У цих умовах ключове значення у суспільно-політичному житті набувають органи публічного врядування, у тому числі органи місцевого самоврядування та інституції громадянського суспільства, які беруть участь у формуванні й реалізації політики. Це, своєю чергою, створює підґрунтя для розвитку сучасної юридичної термінології, заснованої на досягненнях вітчизняної адміністративно-правової науки, в межах якої публічна влада та публічне управління розглядаються як інструменти задоволення публічного інтересу. Відповідність між державно-приватним та публічно-приватним партнерством по суті має місце лише у випадках, коли договір укладається між приватним інвестором і державним органом та має двосторонній характер [15, с. 86].

З огляду на зазначене, обґрунтованим є впровадження в доктрину адміністративного права оновленої термінології у сфері ППП, яке є ширшим порівняно з ДПП за складом суб'єктів такого партнерства та передбачає участь як публічного суб'єкта не лише держави, а інших органів публічної влади, зокрема органів місцевого самоврядування.

Крім того, варто зазначити, що останнім часом в міжнародній науковій спільноті застосовується поняття «публічно-приватно-громадське партнерство» (the public-private-community partnership, PPCP) як розширена за рахунок залучення громадськості модель ППП, де до двох традиційних партнерів

(публічного та приватного) додається третій - місцеві громади / громадські організації [18, с. 200].

В Україні вперше поняття ДПП містив Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. [19], у якому в статті 1 містилося визначення ДПП із вузьким колом суб'єктів партнерства порівняно із законодавчим визначенням ППП, що на сьогодні наведено в статті 1 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» від 19 червня 2025 р., згідно з яким ППП визначається як співробітництво між публічним та приватним партнерами, що здійснюється на основі договору та передбачає: 1) внесення приватним партнером інвестицій з передачею або без передачі приватному партнеру права на управління та/або експлуатацію об'єкта ППП та/або права на надання суспільно значущих послуг; 2) довготривалість строку ППП (окрім проєктів будівництва житла); 3) передача приватному партнеру частини ризиків, що пов'язані із забезпеченням приватним партнером фінансування, створення та/або будівництва і технічного обслуговування/управління/експлуатації об'єкта ППП (крім визначених Законом випадків), та інших ризиків, що виникають під час реалізації проєкту ППП [2].

Наявність у вітчизняній і зарубіжній правовій літературі множинності підходів до визначення поняття ППП пояснюються певною мірою відсутністю належного рівня уніфікації відповідної дефініції в міжнародних нормативних і програмних документах.

Світовий банк визначає ППП як довгостроковий контракт між приватною стороною та державним (урядовим) суб'єктом, спрямований на надання суспільного активу чи послуги, за яким приватна сторона несе значну частку ризиків і управлінську відповідальність, а винагорода пов'язана з результатами виконання контракту [20, с. 1].

Відповідно до підходу Міжнародного валютного фонду, публічно-приватне партнерство є формою взаємодії, за якої приватний сектор забезпечує створення та/або надання інфраструктурних об'єктів і послуг, що традиційно належать до сфери відповідальності держави, на основі середньо- або

довгострокових договірних відносин із розподілом ризиків і відповідальності між партнерами [21, с. 4].

У Зеленій книзі Європейської Комісії під PPP розуміються форми співпраці між публічними органами влади та бізнесу з метою забезпечення фінансування, спорудження, відновлення, управління та підтримки інфраструктури або надання послуг [22, с. 3].

Враховуючи наявність різних визначень PPP, доцільно розглянути загальні ознаки PPP як правового інституту.

Європейська Комісія, як основний суб'єкт публічного управління в ЄС, виділяє наступні характеристики PPP: а) відносно довга тривалість відносин, що передбачає співпрацю між державним та приватним партнерами над проєктом; б) метод фінансування проєкту, частково за рахунок приватного сектору, іноді за допомогою складних домовленостей між різними учасниками. Однак державні кошти - в деяких випадках досить значні - можуть доповнювати приватні кошти; в) ключову роль відіграє економічний оператор, який бере участь у різних етапах проєкту (розробка, завершення, реалізація, фінансування). Державний партнер зосереджується насамперед на визначенні цілей, яких необхідно досягти з точки зору публічних інтересів, якості послуг та ціноутворення, і бере на себе відповідальність за забезпечення дотримання цих цілей; г) розподіл ризиків між державним партнером і приватним партнером, якому передаються ризики, які зазвичай несе державний сектор [22, с. 3]. При цьому варто зазначити, що приватний партнер бере на себе всі ризики або навіть більшу частину ризиків, пов'язаних з реалізацією проєкту.

Крім того, Європейський інвестиційний банк, як суб'єкт який фінансує в тому числі проєкти PPP, виділяє такі ознаки PPP: а) ініціюється державним сектором; б) передбачає чітко визначений проєкт і розподіл ризиків з приватним сектором; в) ґрунтується на договірних відносинах, які обмежені в часі; г) має чітке розмежування між державним сектором і приватним: має бути приватний партнер, який надає фінансові ресурси для фінансування проєкту [23, с. 10].

Таким чином, підходи інституцій ЄС дозволяють розглядати ППП передусім як управлінську модель реалізації публічних завдань, а не виключно як договірну форму взаємодії. Характерні ознаки ППП, виділені Європейською Комісією, свідчать про те, що ключовим елементом таких відносин є довгострокова співпраця, інтеграція приватного партнера у весь життєвий цикл проєкту, а також перерозподіл функцій і ризиків, які традиційно належали публічному сектору. Водночас розподіл ризиків у ППП не має універсального характеру і визначається індивідуально для кожного проєкту, що вказує на гнучку, а не формалізовано-жорстку природу цього інституту. Підхід Європейського інвестиційного банку додатково акцентує увагу на фінансово-інституційній складовій ППП, розглядаючи його як механізм, що ініціюється публічним сектором, реалізується на договірній основі, має чітко визначені часові межі та передбачає обов'язкову участь приватного партнера у фінансуванні проєкту. Такий підхід підтверджує, що ППП є інструментом публічної інвестиційної політики, спрямованим на залучення приватного капіталу до сфер, що перебувають у сфері публічної відповідальності.

Ознаки ППП в Україні законодавчо закріплено в статті 3 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» (внесення приватним партнером інвестицій, з передачею або без передачі приватному партнеру права на управління та/або експлуатацію об'єкта ППП та/або права на надання суспільно значущих послуг; довготривалість строку ППП; передача приватному партнеру частини ризиків) [2].

На думку І. Білої та Н. Петришиної можна виділити такі характерні ознаки ППП: а) сторонами ППП є держава в особі органів державної або муніципальної влади і приватний бізнес в особі виконавця і постачальника ресурсів; б) взаємодія сторін закріплюється на офіційній, юридичній основі; в) взаємодія сторін має рівноправний характер та довгострокову перспективу; г) ППП має чітко виражену публічну, суспільну спрямованість; д) у процесі співпраці сторін об'єднуються їх ресурси і внески; е) фінансові ризики і витрати, а також досягнуті результати розподіляються між сторонами у наперед визначених

пропорціях; є) метою такого партнерства є реалізація суспільно важливих проєктів та програм у масштабах усієї країни або ж окремих регіонів; ж) забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера; з) внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством; и) поєднання ресурсів державного і підприємницького секторів для досягнення спільної мети; і) спрямованість на реалізацію спільних завдань та інтересів держави і підприємницького сектору [24, с. 37].

Теоретичні підходи вітчизняних учених, зокрема І. Білої та Н. Петришиної, поглиблюють розуміння ППП як правового інституту, розкриваючи його через сукупність організаційних, майнових, фінансових та цільових ознак. Разом з тим, використання у наукових визначеннях категорії «держава» як єдиного публічного партнера видається методологічно звуженим. З огляду на сучасну модель публічного управління та суб'єктний склад ППП, більш коректним є застосування понять «публічна влада» та «публічний партнер», що охоплюють як органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування, інституції громадського суспільства, що надають публічні послуги та ставлять за мету задоволення публічного інтересу (суспільних благ).

При цьому, законодавче визначення ознак ППП в Україні (довгостроковість, інвестиційна участь приватного партнера, розподіл ризиків) є істотно вужчим порівняно з теоретичними та інституційними підходами ЄС. Вони зосереджені насамперед на економіко-правовій сутності ППП, залишаючи поза прямим нормативним регулюванням управлінський, інституційний та стратегічний виміри цього явища.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що ППП як правовий інститут характеризується сукупністю взаємопов'язаних ознак, до яких належать: публічно-правова спрямованість і орієнтація на задоволення публічного інтересу; довгостроковий характер відносин; договірна форма реалізації; залучення приватного партнера до фінансування та/або управління

та/або експлуатації об'єктів; індивідуально визначений розподіл ризиків; реалізація проєктів ППП у різних сферах суспільної діяльності, в тому числі, що належать до природних та державних монополій.

Таким чином, ППП доцільно розглядати не лише як різновид інвестиційного чи цивільно-правового договору, а як комплексний інститут публічного управління, що поєднує правові, економічні та управлінські механізми реалізації публічної політики. Діючими законодавчими актами визначено, що ППП може здійснюватися на основі концесійного договору та договору ППП. При цьому, такі договори можуть поєднувати елементи різних договорів (змішані договори) [2].

Відповідно до Закону України «Про концесію» концесія розглядається як одна з форм здійснення публічно-приватного партнерства, за якої концесіонер бере на себе зобов'язання перед концесієдавцем щодо повного або часткового фінансування робіт зі створення та/або будівництва об'єкта концесії (у тому числі нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту чи технічного переоснащення), а також його технічного обслуговування. Як винагорода концесіонеру передається право на управління та/або експлуатацію об'єкта концесії і надання суспільно значущих послуг у порядку та на умовах, визначених концесійним договором, із покладенням на нього переважної частини операційного ризику [25].

Відмінність між ППП, що реалізуються на концесійних і неконцесійних засадах, полягає насамперед у механізмі формування доходів з метою відшкодування інвестицій приватного партнера. У межах концесійної моделі такі надходження здебільшого забезпечуються за рахунок плати користувачів об'єкта ППП, тоді як у неконцесійних формах ППП основним джерелом доходу виступають платежі з боку публічного партнера.

Розглядаючи сутність ППП необхідно наголосити що інститут ППП пронизує всі сфери суспільної діяльності. Перевага Закону України «Про публічно-приватне партнерство» є розширення сфер застосування механізму ППП. Згідно зі статтею 4 Закону України «Про публічно-приватне партнерство»,

ППП може застосовуватися в усіх сферах, зокрема, але не виключно: виробництва, транспортування і постачання тепла, розподілу і постачання природного газу; транспорту, транспортної інфраструктури та інфраструктури електронних комунікаційних мереж; водопостачання та водовідведення; охорони здоров'я, громадського здоров'я; туризму, рекреації, культури (у тому числі управління та/або експлуатації пам'яток архітектури та об'єктів культурної спадщини) та спорту та ін. [2].

Також, для кращого розуміння сутності ППП, доцільно враховувати, що відповідно до джерел фінансування проєктів ППП можна виділити кредитний (використання позикових коштів), змішаний (використання коштів кількох партнерів) та гібридний механізми (базується на застосуванні фінансового підґрунтя двох та більше учасників) фінансування [26, с. 104]. Зазначене дає можливість дійти висновку, що, хоча ППП здебільшого фінансується приватною стороною, фінансування можливе також в інший спосіб.

За кількістю суб'єктів ППП доцільно розрізняти: 1) двостороннє ППП (з боку публічного партнера та з боку приватного партнера виступає по одному суб'єкту); 2) багатосуб'єктне (багатостороннє) ППП (з публічної та/або приватної сторони залучено двох і більше суб'єктів) [27, с. 184].

За територіальною приналежністю суб'єктів ППП можна класифікувати на: 1) місцеве або регіональне (виникає і виконується на території адміністративно-територіальної одиниці держави, з боку публічної сторони ППП виступає зазвичай орган місцевого самоврядування); 2) загальнодержавне (виникає і виконується на територіях декількох адміністративно-територіальних одиниць або країни, у такому разі з боку публічної сторони суб'єктом виступає зазвичай держава в особі Кабінету Міністрів України); 3) міжнародне (у разі наявності в суб'єктному складі міжнародного елемента) [27, с. 184].

Отже, на сьогодні понятійно-категоріальний апарат ППП у вітчизняній науковій літературі перебуває у процесі розвитку, становлення та закріплення на нормативному рівні, серед науковців відсутнє єдине розуміння сутності ППП,

визначення поняття ППП різняться залежно від приналежності науковців до галузі знань.

Законодавче закріплення терміна «публічно-приватне партнерство» замість «державно-приватного партнерства» є важливим кроком у напрямі вдосконалення національного законодавства, оскільки таке визначення більш повно відображає правову природу відповідної форми співпраці, що проявляється в її основних ознаках. Така термінологічна трансформація зумовлена розвитком сучасної доктрини публічного управління, у межах якої категорія «публічний» використовується для позначення ширшого кола суб'єктів та форм здійснення владно-управлінських функцій, ніж виключно держава.

Враховуючи ключові ознаки, на нашу думку, ППП - це офіційне довгострокове співробітництво між органами публічної влади та приватними партнерами, спрямоване на забезпечення публічного інтересу та надання суспільно корисних послуг шляхом передачі приватному партнеру частини ризиків, що здійснюється на підставі договору, укладеного у порядку, встановленому законодавством [28, с. 671].

1.2. Генезис інституту публічно-приватного партнерства в Україні

Розвиток ППП в Україні є результатом еволюційних процесів, що відбувалися у сфері публічного управління та економічних відносин у світі, які зумовлені об'єктивними процесами розвитку суспільних відносин між державою та приватними суб'єктами. Він був зумовлений загальними міжнародними та вітчизняними тенденціями розвитку партнерства між публічним і приватним сектором, які ґрунтуються на делегуванні приватним суб'єктам окремих функцій держави з метою підвищення ефективності надання публічних послуг, задоволення публічного інтересу та розвитку економіки.

Історичні витoki взаємодії держави та приватного сектору простежуються ще у добу Стародавньої Греції та Риму. Уже в цей період держава, прагнучи

забезпечити реалізацію суспільно значущих завдань і задовольнити публічні потреби, делегувала частину своїх функцій приватним особам або об'єднанням на договірних засадах і за відповідну винагороду. Зокрема у Стародавньому Римі приватні збирачі податків (митарі), діючи як приватні суб'єкти на підставі договорів із публічною владою, здійснювали стягнення податкових платежів, а в римських провінціях, за посередництва прокураторів, приватним суб'єктам надавалися у користування земельні ділянки з метою пошуку та розробки родовищ корисних копалин на платній основі [29, с. 17]. Крім того, прикладом зародження партнерства між державою та приватним сектором в Римській імперії слугує передача муніципіями (міськими громадами) в управління приватним особам об'єктів античної інфраструктури (ринки, лазні, поштові станції, порти) [30, с. 65].

Також, у Стародавньому Римі застосовувалася така форма співпраці як *locatio–conductio* (підряд, найм, оренда) - передача виконання робіт чи права оренди або підряд переможцю торгів, що здійснювалася з метою задоволення потреб громади. Як свідчить Хартія римської колонії *Urso* (давньоримське місто в провінції Бетіка) (44 до н.е.), до муніципальної практики належали положення, що передбачали виділення коштів «за умовами лізингу/контракту» на користь приватних «закупників» (*conductores*), які брали на себе публічні постачання (зокрема жертвоприношення), що є класичним прикладом муніципального контракту [31].

Крім того, в Стародавньому Римі існувала така форма співпраці, як *locationes sensoriae* (цензорські договори), завдяки яким відбувалося оформлення публічних підрядів, у тому числі на збирання доходів та податків приватними підрядниками, що фактично становило ранню форму державно-приватної співпраці [32, с. 6].

Іншим прикладом партнерства держави та приватного сектора у Стародавньому Римі можна розглядати стягнення портових зборів, коли збір римських доходів віддавався в оренду/відкуп приватним компаніям публіканів (рання форма торгових товариств із пайовою участю), а умови закріплювалися

постановами цензорів (*leges censoriae*) [33, с. 972-974]. Держава виставляла на торги право збирати податки/мита в провінціях, за що компанія публіканів сплачувала державі фіксовану суму наперед, а потім збирала податки з населення (різниця становила їхній прибуток) [34, с. 81].

На думку О. Маліна, найпершою відомою протоформою (історично ранньою неповністю інституціоналізованою формою, яка передувала становленню повноцінного правового інституту та містила його базові функціональні ознаки) ППП була така форма як відкуп, що народилася близько VI століття до нашої ери та існувала у Персії, Єгипті та Греції [35]. У Стародавньому Єгипті та Давній Греції у VI століття до н. е. застосовувалася система відкупів, з такою особливістю, що на відкуп передавалися переважно непрямі податки, зокрема митні збори, а також доходи від користування земельними ділянками та розробки родовищ руди [36, с. 249]. Для Перської імперії VI століття до н. е. було характерним делегування державою повноважень зі збору майна приватним фінансовим установам - так званим банкірським домам, які отримували винагороду за виконання цих функцій [36, с. 249].

На нашу думку, зазначені форми взаємодії між державою та приватними суб'єктами відображають процес зародження та формування перших форм публічно-приватного партнерства, що ґрунтуються на договірному розподілі доходів і обов'язків між публічною владою та приватним сектором. У подальшому регулювання співпраці влади та приватних осіб здійснювалося на підставі королівських ордонансів (указів монархів), рішень префектів, муніципальних договорів.

У добу Середньовіччя продовжувався розвиток партнерства держави з приватним сектором та з'явилися нові його форми. В європейських країнах у середні віки система відкупів розвивалася та стала одним із найважливіших джерел нагромадження капіталу, а також характерним стало використання такої форми співпраці як концесія, що передбачало передачу приватним особам об'єктів державної власності [37, с. 90]. Початкові форми концесійних відносин

у Європі виникають вже у 1256 р., коли в Іспанії було оформлено першу угоду щодо освоєння родовищ корисних копалин [38, с. 2], а близько 1400 р. в Італії - першу відому концесію з видобутку нафти, яку застосовували з лікувальною метою [39, с. 6]. До ранніх проявів концесійних відносин також відносять, зокрема, надання у 1438 р. французькому дворянину Луї де Бернаму в концесію річки, що надавало йому право справляти плату за транспортування товарів по Рейну [40, с. 3]. Іншим прикладом концесійного договору є закріплення у 1554 р. за Адамом де Крапоном права на будівництво каналу в долині Кро у Франції за правління короля Генріха II на підставі відповідної угоди між урядом та зазначеним приватним партнером [41, с. 89].

Кількість проєктів, що мали ознаки концесій значно зросла у XVII-XVIII століттях, коли до ряду об'єктів інфраструктури (водні канали, дороги, залізниці) у Європі та пізніше в Америці, Китаї та Японії залучається приватне фінансування за концесійними договорами. Наприклад, у 1792 р. у Франції з братами Пер'є було укладено договір концесії щодо водорозподільної системи в Парижі [42, с. 4].

Концесія як форма співробітництва набула поширення на теренах Європи, зокрема Німеччині, Франції, Італії, на початку XIX століття у галузі міського та муніципального господарств, а також у сфері монопольної власності держави. Особливої популярності набули концесійні договори щодо будівництва та реконструкції у галузі транспорту [43, с. 80]. Хоча концесійні форми дещо втратили значення після 30-х років XX століття внаслідок збільшення ролі держави в економіці, концесія застосовувалася і надалі з метою інвестування інфраструктурних проєктів (наприклад, у США в 1960-ті роки). Відбудований об'єкт за договором концесії того часу залишався інвестору у власність на певних умовах. На сьогодні концесійні механізми застосовуються, зокрема, для здійснення державних закупівель в інфраструктурній сфері (США, сьогодення) та у будівництві (Велика Британія, з 1992 р). Особливістю британської концесійної моделі цього періоду є стандартизація процедур і методів взаємодії з приватними інвесторами на всіх етапах життєвого циклу об'єкта нерухомості.

Концесія довела свою життєздатність як форма ППП, тому й надалі використовується для залучення приватних інвестицій в економіку з метою розв'язання загальнонаціональних завдань та розширення напрямів її застосування [35].

Крім концесійних форм, упродовж XIII–XIX століть у Європі поширилося каперство (корсарство) - це форма приватного ведення морської війни, за якої приватні судновласники або капітани на підставі офіційного дозволу держави здійснювали воєнні дії на морі проти суден ворожої держави з правом захоплення майна як призу, яку нині розглядають як один із ранніх прообразів ППП. Уже в 1288 р. в Арагоні здійснено першу спробу його правового впорядкування: королівська влада зобов'язала корсарів отримувати офіційні патенти й вносити грошову заставу як гарантію відмови від нападів на судна власних підданих, а також від бойових дій під час перемир'їв і в нейтральних водах. У законодавстві провідних держав XIV–XV століть почали з'являтися схожі норми, які передбачали також обов'язок скласти присягу про незаподіяння шкоди співвітчизникам і союзникам [36, с. 249]. Ця форма проіснувала до середини XIX століття і була забороненою у рік завершення Кримської війни (1853-1856 рр.) Морською конвенцією [35]. Каперство (корсарство) виконало важливу історико-правову функцію становлення морських держав та розвитку їх військово-морської інфраструктури. У межах цієї моделі взаємодії відбувалася спільна реалізація економічних інтересів приватного сектору (каперів, корсарів) і фіскально-військових потреб держави, зокрема щодо наповнення бюджету та забезпечення перемог у морських війнах. Держава надавала правовий дозвіл на ведення воєнних дій, а також забезпечувала фінансування, кораблі та портову інфраструктуру для їх будівництва, обслуговування і ремонту, тоді як приватні учасники залучали власні фінансові ресурси та судна, беручи на себе значну частину ризиків морської війни.

Промислова революція дала серйозний поштовх розвитку співпраці держави з приватними інвесторами. Як зазначає І. Дубок, у XIX столітті угоди

між приватними інвесторами та представниками влади набували поширення як наслідок промислової революції, коли органи влади прихильно ставилися до пропозицій підприємців інвестувати капітал, технологічні інновації та знання в розбудову інфраструктури країни та свої повноваження щодо виконання суспільно важливих послуг передавали приватним інвесторам [39, с. 8].

У середині XIX столітті у Німеччині механізми ППП сприяли розвитку кооперативного будівництва. У межах тісної взаємодії державних органів і некомерційних об'єднань останні, прагнучи одержати податкові пільги, зобов'язувалися обмежувати власну підприємницьку діяльність та прибуткову політику [36, с. 251].

Окремо слід приділити увагу дослідженню розвитку співробітництва держави з приватним сектором в Англії та Сполучених Штатах Америки. В цих країнах приклади співпраці виникли дещо пізніше, ніж на Європейському континенті, та серед науковців є думка, що ППП виникло саме в цих двох країнах [3, с. 83].

Сучасний формат ППП, за якого платежі приватному партнеру надходять не від споживачів суспільно важливих послуг, а безпосередньо від держави, сформувався у Великій Британії в 1980-х роках як інструмент розвитку інфраструктури в умовах жорстких обмежень на державні запозичення та фіскальних правил, покликаних стримувати зростання державного боргу. У 1992 р. у Великій Британії було офіційно запроваджено програму Приватної фінансової ініціативи (Private Finance Initiative, PFI), відповідно до якої приватні компанії, фінансуючи створення об'єктів соціальної інфраструктури, отримують право на їх часткову приватизацію, подальшу експлуатацію та обслуговування [44, с. 59].

Упродовж XXI століття інфраструктурні проєкти ППП поширилися в більшості регіонів світу. Загалом країни з високим рівнем доходу Організації економічного співробітництва та розвитку та регіонів Латинської Америки та Карибського басейну мають переважно показники на рівні вище середнього щодо успішності досвіду здійснення ППП. При цьому, найнижчі показники

мають країни Африки на південь від Сахари та країни Східної Азії та Тихого океану [45, с. 259].

Отже, історичний аналіз форм взаємодії держави та приватного сектору засвідчує, що публічно-приватне партнерство не є новим явищем для правових систем, а має глибокі історичні витоки - від античних протоформ до сучасних моделей співпраці. Попри зміну форм, масштабів і правового оформлення такої взаємодії на різних етапах розвитку суспільства, незмінним залишалося її функціональне призначення - залучення ресурсів приватного сектору до реалізації публічних завдань на договірних засадах з метою забезпечення публічного інтересу.

У зв'язку з цим постає необхідність наукового осмислення генези публічно-приватного партнерства у світовому вимірі та його періодизації, оскільки у сучасній юридичній науці відсутній єдиний підхід до визначення етапів розвитку ППП, а наявні концепції ґрунтуються на різних критеріях класифікації.

Існує підхід, за якого виділяють такі етапи в розвитку ППП у світі: I етап (кінець XII-XVII століття) - використання протоформ взаємодії держави і приватних осіб (зокрема концесійних договорів), які ще не були належно закріплені в законодавстві; II етап (XVII-XIX століття) - формування правової бази, що дозволяє взаємодіяти владі з приватним сектором, насамперед через громадські роботи та концесії; III етап (кінець XIX-XX століття) - інтенсивне поширення механізмів і практик ППП у світі та ухвалення нормативних актів, які регулюють такі партнерства; IV етап (XX століття - сучасність) - широке впровадження «структурно-функціональних» (полімодальних) моделей та зростання різноманіття форм ППП [36, с. 252].

Схожого підходу щодо періодизації розвитку ППП у світі дотримуються також інші науковці, які виділяють такі етапи: 1) 1256 р.-1761 р. - неінституційна передача приватному сектору державно важливих функцій через концесії; 2) 1761 р. - 1960-ті рр. - формування законодавчої бази, фрагментарне застосування ППП у формі концесій; 3) 1960-ті-1990-ті рр. - інтенсивне

зростання в Європі і в інших регіонах світу інтересу до механізмів і конкретних проєктів ППП, масове прийняття національних законів про ППП; 4) початок 2000-х рр. - сьогодні - ускладнення відносини ППП та структурно-функціональна поліформізація моделей ППП [35].

Крім того, варто зазначити про існування альтернативного підходу при визначенні етапів розвитку ППП в цілому у світі, коли розвиток взаємодії держави з приватним сектором розглядається через критерій рівня економічного розвитку країн. Так, В. Завертнева-Ярошенко виокремлює три стадії становлення ППП як інституційного утворення, які залежать від рівня економічного розвитку держави: 1) країни з високим рівнем забезпечення організаційно-економічних умов реалізації ППП - передусім Австралія та Великобританія, де застосовуються різні моделі розподілу внесків і ризиків та охоплюється повний життєвий цикл проєктів; 2) розвинені держави (Канада, Німеччина, США, Франція, Японія), у яких функціонує інститут ППП із розвиненою системою спеціалізованих підрозділів і фінансових інструментів; моделі партнерства є численними, але менш масштабними за галузевим охопленням; 3) країни, де ППП перебуває на етапі формування інституційної бази й довіри інвесторів (Україна, Бельгія, Бразилія, Індія, Китай, Латвія, Мексика, Польща, Словаччина, Чехія, Фінляндія тощо). Цей рівень передбачає активне вивчення міжнародного досвіду та підготовку фахівців зі структурування проєктів [3, с. 83].

Отже, на підставі аналізу наукової літератури, на нашу думку, за рівнем розвитку суспільних відносин та ступенем зародження і розвитку форм ППП можна виділити чотири етапи генези ППП у світі, що представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 Узагальнена характеристика етапів генези ППП у світі*

№	Назва етапу	Період	Характеристика
I	Зародження протоформ ППП	VI ст. до н.е. - XVII століття	Античні та середньовічні форми взаємодії держави й приватних осіб: відкупи, цензорські договори, концесії, каперство. Поступове формування договірної моделі співпраці у сфері торгівлі, мореплавства та видобутку ресурсів.
II	Формування ринкових механізмів та вдосконалення договірних форм ППП	XVII - XIX століття	Розвиток ринкових відносин, становлення класичних концесій. Королівські ордонанси, рішення префектів, муніципальні договори.
III	Інституціоналізація та поширення механізмів ППП	Кінець XIX - кінець XX століття	Прийняття національних законів про ППП, використання концесій у промисловості, транспорті та енергетиці. Використання ППП для розвитку інфраструктури та повоєнного відновлення економік.
IV	Розвиток сучасних форм ППП	Кінець XX століття - сьогодення	Формування комплексних моделей ППП, запровадження програми Private Finance Initiative (PFI) у Великобританії, розширення сфер ППП, розвиток нових форм ППП.

*Джерело: розроблено автором

На основі проведеного аналізу розвитку та становлення ППП у світі, на нашу думку, доцільно розглянути тенденції та періодизацію розвитку ППП на теренах України.

Можна зробити висновок, що розвиток ППП в Україні повторює загальносвітову тенденцію розвитку й зростання, адже суспільні пріоритети вимагають розширення й забезпечення більш якісних соціальних послуг, широке залучення інвестицій, розвиток інфраструктури. Однак ці загальні процеси розвитку ППП в Україні відбуваються з певною часовою затримкою.

Розвиток публічно-приватного партнерства на теренах України слід розглядати у тісному зв'язку з еволюцією суспільно-економічних відносин і розвитком різних форм взаємодії влади та приватних осіб. Уже в період існування Київської Русі (IX-XIII століття) фіксувались перші форми договірної взаємодії між владою та учасниками торгівлі із залученням спеціальних осіб, які виконували публічну функцію, маючи приватний інтерес. Зокрема, князь призначав спеціальних чиновників - митників, данщиків і п'ятенщиків, які здійснювали збір мита, частину зібраних коштів залишали собі, а решту вносили до княжої казни. Загалом такі митні відносини в Київській Русі набули системного характеру [46, с. 28-29] і проявлялися як перші форми взаємодії держави із іншими суб'єктами для задоволення публічного інтересу.

Такі форми взаємодії знайшли подальший розвиток за часів Гетьманщини. Митні та інші збори, зокрема, індукта та евекта, віддавалися за певну суму на відкуп окремим особам за гетьманування І. Брюховецького, І. Самойловича та І. Мазепи. Але такий спосіб стягнення зборів викликав велике невдоволення у населення і з часом його було скасовано [47, с. 152].

У період Галицько-Волинської держави (XII-XIV століття) взаємодія держави і приватних осіб свідчила про поступовий перехід від персоніфікованих форм користування публічним майном до локальних форм співпраці, заснованих на взаємній вигоді [48, с. 84-86], але з метою забезпечення суспільно значущих потреб.

На думку О. Маліна, з XVI століття на території сучасної України вже існували системи митних, соляних та винних відкупів, які у XVIII-XIX століттях набули значного масштабу та забезпечували доходи казни від акцизу на питні напої на рівні понад 40 % загальних податкових надходжень [35], саме завдяки взаємодії влади та приватних суб'єктів.

Подальший розвиток взаємодії держави та приватних осіб у XIX століття в Україні характеризується появою перших інституціоналізованих ознак публічно-приватного партнерства, що було зумовлено, зокрема, впливом європейських підходів до розвитку міської інфраструктури. Київ як провідний міський центр того часу активно залучав приватних підприємців до створення та модернізації об'єктів водопостачання, освітлення й міського транспорту [49, с. 130]. Такі ініціативи мали не лише комерційний характер, а й відображали ранні форми договірної врегулювання відносин між муніципальною владою та приватним інвестором, що свідчило про поступовий відхід від виключно бюджетного фінансування інфраструктурних об'єктів.

У дореволюційний період на території України концесійна діяльність здійснювалася як на загальнодержавному, так і на муніципальному рівнях. Спочатку переважали концесії у сфері використання природних ресурсів, однак з другої половини XIX століття вони поширилися і на об'єкти міської інфраструктури. Важливою рисою цього періоду стало формування правової основи концесій у вигляді двосторонніх договорів, що ґрунтувалися на узгодженому волевиявленні публічної влади та приватного партнера [50; с. 2].

Показовими є приклади реалізації концесійних проєктів у Києві в другій половині XIX століття. Зокрема, концесійна угода 1870 р. між Київською міською думою та військовим інженером А. Струве дала змогу спорудити централізований водогін без залучення коштів міського бюджету. За умовами договору підприємець заснував акціонерне товариство, взяв на себе фінансування, будівництво та експлуатацію водогону протягом 60 років, забезпечив облаштування водорозбірних пунктів і пожежних кранів, а після завершення строку концесії зобов'язувався безоплатно передати об'єкт у

власність міста. Так, будівництво централізованого водогону в Києві здійснювалося у 1870-1872 рр. на підставі договору між Київською міською думою та приватним підприємцем А. Струве; у подальшому, у 1917 році, концесійні права були викуплені міською адміністрацією [51, с. 283]. Аналогічні концесійні механізми застосовувалися у сферах газового освітлення (1871 р.), електрифікації (1890-ті рр.) та міського транспорту, зокрема під час будівництва трамвайної мережі на підставі договору 1889 р. Водночас концесійна практика в інших містах мала неоднозначні результати. Зокрема, в Харкові бельгійським підприємцям було надано концесію на будівництво та експлуатацію кінної залізниці, яка почала функціонувати у 1882 році, однак подальші конфлікти між концесіонером і органами міського самоврядування призвели до припинення реалізації цього проєкту. Аналогічно, побудований у Харкові в 1881 р. на концесійних засадах водогін став предметом судового спору, що свідчить про недостатню врегульованість правових механізмів реалізації концесійних відносин у той період [51, с. 283].

Зазначені приклади демонструють перехід у ХІХ столітті від суто державного управління міською інфраструктурою до моделей співпраці з приватним капіталом, у межах яких приватний інвестор забезпечував фінансування, технічні рішення та експлуатацію об'єктів міської інфраструктури в обмін на тимчасове право їх використання з метою отримання доходів. Такі суспільні відносини поєднували ознаки, що згодом стали концептуальною основою сучасних проєктів публічно-приватного партнерства, зокрема реалізацію суспільно значущих ініціатив, встановлення довготривалих договірних відносин між сторонами, проведення конкурсного відбору приватного партнера, залучення приватних інвестицій до створення або модернізації інфраструктурних об'єктів, а також надання права справляння плати зі споживачів за користування відповідними послугами.

Радянський період розвитку концесійних відносин характеризувався різким обмеженням і подальшою стагнацією використання концесій як форми взаємодії держави з приватним капіталом, що було зумовлено ідеологічними

засадами радянської економічної політики. Як зазначає Ю. Яковенко, концесії у радянський період були інструментом нової економічної політики та застосовувалися переважно у 1920-1929 роках, а загалом практика концесій фактично припинилася до кінця 1930-х років. Концесії мали переважно загальнодержавний характер і регулювалися центральними органами влади, зокрема після створення у 1923 р. Головного концесійного комітету при радянському уряді [50; с. 3].

З проголошенням незалежності України 24 серпня 1991 р. відбулися докорінні трансформації соціально-економічної та правової системи, що зумовили зміну характеру суспільних відносин між публічною владою та приватним сектором. Становлення інституту приватної власності, лібералізація господарської діяльності та поява великих корпоративних суб'єктів створили передумови для залучення приватного капіталу для задоволення публічного інтересу. У цей період формуються такі форми партнерської взаємодії держави та бізнесу, які реалізовувалися через оренду державного майна, інвестиційні договори, угоди про спільну діяльність і концесійні механізми. До прийняття Закону України «Про державно-приватне партнерство» у 2010 р. відбувалося фрагментарне застосування ППП на основі загального цивільного й господарського законодавства та окремих спеціальних актів. У другій половині 1990-х років розвиток зазначених процесів супроводжувався закріпленням свободи підприємницької діяльності, формуванням державної політики підтримки малого та середнього бізнесу й закладанням основ регуляторної політики. Відбувався поступовий відхід від жорсткого адміністративного втручання у господарську сферу, водночас без створення цілісної правової моделі публічно-приватного партнерства як інструменту задоволення публічного інтересу [52, с. 237].

В подальшому, наприкінці 1990-х - на початку 2000-х рр. активізувалося використання договірних форм співпраці публічної влади з приватними суб'єктами, зокрема концесій, угод про розподіл продукції та договорів спільної діяльності. Такі механізми застосовувалися переважно у сферах

надрокористування, енергетики, транспорту та комунальної інфраструктури й були спрямовані на залучення приватних ресурсів до реалізації суспільно значущих завдань. Водночас правове регулювання цих відносин залишалося фрагментарним і не забезпечувало належної системності, зокрема, здійснювалося окремими законодавчими актами, які регулювали різні форми договірних відносин. У 2004-2008 рр. упорядкування дозвільних процедур і запровадження національної системи державної реєстрації суб'єктів господарювання сприяли підвищенню правової визначеності у сфері партнерських відносин. Договори концесії та спільної діяльності почали застосовуватися більш послідовно, у тому числі на рівні органів місцевого самоврядування, що свідчило про розширення практики договірного залучення приватного сектору до реалізації публічних завдань [52, с. 237].

Подальший розвиток публічно-приватного партнерства відбувався на тлі масштабних процесів приватизації та прийняття Закону України «Про державно-приватне партнерство», який уперше закріпив ДПП як окремий правовий інститут, системно врегулювавши відповідні суспільні відносини. Водночас поєднання рамкового характеру цього Закону з автономним регулюванням концесійних відносин зумовило збереження фрагментарності правового регулювання та обмежену ефективність реалізації проєктів, спрямованих на задоволення публічного інтересу. Нормативно-правова база у сфері регулювання концесійних відносин, сформована наприкінці ХХ століття та діюча до 2019 року, попри поетапне оновлення, не відповідала сучасному світовому рівню розвитку правового регулювання, не враховувала належною мірою напрацювання держав - членів ЄС та інших партнерів України і не забезпечувала належного задоволення потреб економічного розвитку держави. Ключовим нормативним зрушенням стало ухвалення у 2019 р. Закону України «Про концесію», який замінив застаріле законодавство та запровадив єдину уніфіковану модель концесійної діяльності, гармонізовану із стандартами ЄС. Закон заклав правові засади довгострокових договірних відносин між публічним та приватним партнерами, передбачив чіткі правила розподілу ризиків,

механізми конкурсного відбору концесіонерів, а також інструменти державної підтримки проєктів.

Після 2019 р. ППП починає застосовуватися як інструмент реалізації публічної політики, насамперед у сферах транспортної та портової інфраструктури, енергетики, поводження з відходами, охорони здоров'я. Показовими стали концесійні проєкти у морських портах (Ольвія, Херсон), які вперше в українській практиці були реалізовані за прозорими конкурсними процедурами з активною участю міжнародних фінансових організацій та радників. Водночас саме у цей період чітко проявилися інституційні обмеження розвитку ППП, зокрема недостатня спроможність органів публічної влади щодо підготовки якісних проєктів, відсутність сталої управлінської практики супроводу договорів ППП, а також фрагментарність підзаконного регулювання. Це зумовлювало необхідність подальшого вдосконалення не лише нормативної, а й організаційної складової публічного управління у сфері ППП.

У 2019-2025 рр. в Україні відбулося формування інституційно-правових передумов переходу до сучасної моделі публічно-приватного партнерства, орієнтованої не лише на економічну ефективність, а й на досягнення публічних цілей. Також, спостерігалось посилення ролі міжнародних партнерів у розвитку ППП в Україні. Залучення експертної та фінансової підтримки з боку Європейського банку реконструкції та розвитку, Світового банку, Міжнародної фінансової корпорації сприяло імплементації кращих практик підготовки та реалізації проєктів, а також формуванню стандартів прозорості та підзвітності у сфері ППП.

Після прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство» (2025 р.) відбулася суттєва зміна правил підготовки та реалізації проєктів ППП. Якщо до цього моменту публічно-приватне партнерство характеризувалося складною, багаторівневою та тривалою процедурою підготовки, то нове законодавство орієнтоване на прискорення, спрощення та підвищення гнучкості процедур, що прямо визначено серед цілей законодавчих змін. Йдеться, зокрема, про скорочення строків підготовки проєктів, оптимізацію процедур погодження

та усунення надмірних регуляторних бар'єрів. Відбулась процедурна адаптація ППП до потреб відновлення та післявоєнної реконструкції. ППП трансформується з інструменту реалізації масштабних інфраструктурних проєктів із довготривалим горизонтом у механізм оперативного залучення приватного сектору для задоволення публічного інтересу. Було законодавчо запроваджено нові моделі співпраці, адаптовані до умов відбудови, змінено суб'єктний склад, розширено можливості комбінування джерел фінансування, зокрема шляхом поєднання приватних інвестицій із міжнародною фінансовою допомогою та грантовими ресурсами. У результаті після 2025 р. ППП перестане бути виключно складною та тривалою процедурою й набуває рис оперативного інструменту реалізації державної політики відновлення. Разом з тим, на сьогоднішній день існує необхідність врегулювати чимало впроваджених законодавчими змінами процедур шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів.

Гене́за ППП тісно пов'язана з розвитком національного законодавства у цій сфері та його поетапною гармонізацією з європейськими стандартами до регулювання економічної діяльності.

В сучасній юридичній науці, спираючись на ретроспективний аналіз розвитку публічно-приватного партнерства та концесійних відносин, існують різні класифікації етапів становлення ППП в Україні. Так, М. Львовчкін, досліджуючи проблематику ППП, виділяє такі етапи його розвитку і становлення (генези) на теренах України: 1) XIX століття (Київська влада); 2) XX століття (Україна у складі СРСР); 3) XXI століття (з часів здобуття Україною незалежності і до сьогодні) [49, с. 129].

Інший науковець, О. Дідич, виділяє 7 етапів становлення інституту ППП в Україні: 1) 1991-1996 рр. - формування приватної власності, поява великих корпорацій, перші (ще не зовсім оформлені) форми партнерства; 2) 1996-1998 рр.- державна політика підтримки малого бізнесу, закріплення свободи підприємництва, закладання основ регуляторної політики; 3) 1998-2004 рр. - відхід від жорсткого державного втручання, формування законодавчої бази ППП

(ДПП), активізація концесій, угод про розподіл продукції, спільної діяльності; 4) 2004-2008 рр. - національна система державної реєстрації бізнесу, упорядкування дозвільних процедур, розвиток договорів концесії/спільної діяльності як форм партнерства; 5) 2008-2014 рр. - велика приватизація, ухвалення Закону України «Про державно-приватне партнерство» на тлі політичної й економічної нестабільності; 6) 2014-2022 рр. - посилення інституційної підтримки ППП (спеціалізовані органи, координація проєктів, оновлення законодавства), розширення сфер застосування; 7) З 2022 р. - дотепер - етап воєнного/післявоєнного оновлення законодавства, поява нових джерел фінансування (гранти, донори), фокус на великих інфраструктурних та інноваційних проєктах відбудови [52, с. 237].

В той же час, на нашу думку, генезу партнерства держави та приватного сектору в Україні слід розглядати через еволюцію суспільно-економічних відносин і зміну правового регулювання та виділити наступні шість основних етапів становлення ППП:

- 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX- кінець XIX століття);
- 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття);
- 3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.);
- 4) формування національної правової бази у сфері ППП (1991 - 2010 рр.);
- 5) розвиток законодавства з питань ДПП (2010 - 2025 рр.);
- 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (2025 р. по сьогодні).

Розглянемо характерні особливості виділених етапів розвитку ППП на теренах України:

- 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX - кінець XIX століття). Ранні форми взаємодії держави з приватними суб'єктами (відкуп, землекористування та митні збори), коли влада передавала приватним особам право користування ресурсами держави або стягнення платежів за фіксовану винагороду, спостерігаються від зародження державності (Київська Русь). Хоча такі відносини не мали сучасного правового оформлення, вони заклали

економіко-правові передумови для подальшого розвитку концесійних та партнерських моделей;

2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття). У цей період на території України, насамперед у містах, сформувалися перші концесійні договірні моделі залучення приватного капіталу до розвитку інфраструктури під впливом європейської практики. Спостерігався розвиток форм взаємодії, передусім міської муніципальної влади з приватними суб'єктами, що ґрунтувалася на договірних відносинах і була спрямована на реалізацію суспільно значимих проєктів. Концесії у сферах водопостачання, освітлення та транспорту засвідчили перехід від виключно державного фінансування до змішаної моделі, за якої приватний інвестор фінансував та експлуатував об'єкт в обмін на тимчасове право користування доходами.

3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.). Партнерство між державою та приватним сектором у цей період було істотно обмежене ідеологічним запереченням приватної власності. В той же час існували такі форми взаємодії як концесії, переважно на початковому етапі існування радянської держави із залученням іноземного капіталу, а з кінця 1930-х рр. вони були фактично ліквідовані, що унеможливило сталий розвиток ППП.

4) формування національної правової бази в сфері ППП (1991 - 2010 рр.), а саме від проголошення незалежності до прийняття Закону України «Про державно-приватне партнерство» (2010 р.) характеризувалося становленням інституту приватної власності та фрагментарним застосуванням ДПП. Регулювання таких відносин здійснювалося переважно на основі загального цивільного та господарського законодавства, зокрема Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про концесії», «Про оренду державного та комунального майна» (1992 р.), а також окремих підзаконних актів. Відсутність єдиного комплексного закону та цілісної державної політики зумовлювала обмежений інституційний і практичний досвід реалізації проєктів ДПП.

5) розвиток законодавства з питань ДПП (2010 - 2025 рр.). З моменту врегулювання правового інституту ДПП до прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство» [2] було закладено базові правові засади співпраці публічного та приватного сектору, однак через недосконалість процедур механізм ДПП тривалий час залишався малоефективним. Конституційне закріплення у лютому 2019 р. європейського та євроатлантичного курсу України (Закон №2680-IX) [53] створило правові передумови для врахування європейського досвіду та нормативних стандартів, у тому числі у сфері публічно-приватного партнерства. Ситуація щодо впровадження механізму ДПП в Україні покращилася після ухвалення Закону України «Про концесію» у 2019 р. та супутніх змін до бюджетного і підзаконного регулювання, що сформували сучасну нормативну основу ППП.

6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (з 2025 р. по сьогодні) відбувається під впливом розвитку ринкових економічних відносин у сфері ППП, пов'язаного з процесами євроінтеграції. Після прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство» у 2025 р. спостерігається не лише зміна понятійно-категоріального апарату, який більш чітко відображає сутність ППП, а й зміна процедур реалізації ППП, спрямована на скорочення строків, спрощення процедур та запровадження спеціальних механізмів для проєктів відбудови. Період характеризується комплексною модернізацією правового регулювання та гармонізацією з правом ЄС, водночас окремі питання реалізації ППП у різних секторах потребують подальшого нормативного врегулювання. Зазначені зміни потребують активного розвитку підзаконного нормативного регулювання, яке деталізує окремі етапи підготовки та реалізації ППП з урахуванням особливостей конкретних проєктів і сфер їх впровадження.

Отже, порівняльний аналіз розвитку інституту ППП в Україні та у світі засвідчує наявність як спільних рис, так і істотних відмінностей у способах взаємодії держави та приватного сектора, зумовлених соціально-економічними та правовими умовами на різних етапах розвитку суспільства. В Україні

простежуються аналогічні форми взаємодії влади та приватних суб'єктів, що й у світі (від перших проявів взаємодії держави з приватними суб'єктами за часів Київської Русі, локальних концесій XIX століття до сучасних моделей партнерства), однак їх розвиток відбувався нерівномірно, з тривалими періодами обмеженого застосування договірних механізмів участі приватного сектора, зокрема унаслідок домінування централізованої планової економіки в радянський період. За відносно короткий період незалежності Україна пройшла шлях від упровадження перших проєктів ППП до системного регулювання інституту ППП у відповідності до європейських стандартів та процедур. В той же час актуальним є подальше впровадження кращих міжнародних практик з урахуванням національних реалій, вдосконалення правового й інституційного забезпечення ППП, зокрема, за рахунок формування системи підзаконних нормативно-правових актів, що забезпечують практичну реалізацію закріплених у 2025 р. законодавчих змін, які відповідають стандартам ЄС.

1.3. Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства

Забезпечення ефективного публічного управління у сфері ППП є визначальним чинником економічного зростання, забезпечення публічного інтересу та підвищення якості надання публічних послуг у процесі економічного розвитку та відновлення України. Умови євроінтеграції, цифрової трансформації та відбудови ключових галузей економіки посилюють роль правового інституту ППП як інструмента реалізації державної політики розвитку економіки для задоволення публічного інтересу.

Поєднання економічних та соціальних інтересів, що виникає в процесі реалізації ППП, потребує напрацювань та розробки сучасних моделей публічного управління, які повинні враховувати особливості сфери ППП. Наявність належної нормативної бази, ефективних процедур відбору проєктів, прозорих механізмів розподілу ризиків, контролю та моніторингу є результатом

цілеспрямованої управлінської діяльності органів публічної влади на національному, регіональному та місцевому рівнях.

В той же час ефективність взаємодії публічних та приватних суб'єктів для забезпечення публічного інтересу безпосередньо залежить від системи публічного управління у сфері ППП. Зазначене обумовлює наукову і практичну потребу в теоретичному обґрунтуванні сутності публічного управління у сфері ППП, визначенні його ознак та особливостей з метою ефективного задоволення публічного інтересу.

Розпочинаючи дослідження публічного управління, варто зазначити, що в правовій науці на сьогодні не існує єдиного підходу щодо розуміння поняття «публічного управління», «державного управління» та «публічного адміністрування».

Всі ці категорії, що стосуються управлінської діяльності, пов'язані з терміном «public», який зустрічається в зарубіжній науковій літературі та перекладається як державний, публічний, громадський, суспільний [54, с. 390]. Також, на Заході використовують термін громадське управління, зокрема, Д. Вальдо визначає громадське управління як «мистецтво і науку управління стосовно справ держави» [55, с. 2-3].

При цьому, у вітчизняному законодавстві відсутнє визначення категорії «публічне управління», натомість законодавець використовує терміни «управління» та «державне управління».

Згідно з Концепцією адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98, державне управління розглядається як різновид діяльності держави, змістом якої є здійснення управлінського, тобто організуючого, впливу на ті сфери та галузі соціального життя, що потребують втручання з боку держави через механізми виконавчої влади [56], в тому числі і в межах ППП. В цьому аспекті І. Ковбас пропонує звернути увагу на те, що державне управління реалізується не лише в межах функціонування виконавчої влади, а й поза її межами - зокрема, на рівні державних підприємств, установ та організацій, що дає підстави для висновку

про те, що категорія «державне управління» за змістом є ширшим, ніж поняття «виконавча влада» [13, с. 3].

Таким чином, із позиції законодавця державне управління трактується як діяльність держави, спрямована на організаційний вплив у сферах соціального життя, які потребують її втручання [56].

Крім того, І. Ковбас, посилаючись на положення п (10) ст. 2 Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/2557 [57], наголошує, що чинне законодавство України не містить визначення поняття «публічне адміністрування», що становить суттєву нормативну прогалину. Він акцентує увагу на необхідності законодавчого закріплення визначення понять «публічне управління» та «публічне адміністрування», що дозволило б усунути існуючу невизначеність щодо їх співвідношення між собою, а також відмежувати їх від категорії «державне управління» [13, с. 3].

У науковій літературі, зокрема Д. Розенблумом, державне управління визначається як комплексна діяльність, що ґрунтується на поєднанні управлінських, правових і політичних підходів, що спрямована на практичну реалізацію законодавчих, виконавчих і судових повноважень держави з метою нормативного регулювання та надання публічних послуг в інтересах суспільства або окремих соціальних груп [58, с. 6].

На думку В. Малиновського державне управління може бути визначено як процес реалізації державної влади, її зовнішнє, матеріалізоване вираження, і поза цим не існує [59, с. 129].

В той же час, С. Лізаковська розглядає державне управління у теоретичному та практичному вимірах. У теоретичному аспекті державне управління постає як комплекс і система знань про зміст, структуру, закономірності функціонування та правила застосування методів і засобів впливу органів публічного управління на процеси соціально-економічного розвитку держави з метою досягнення цілей публічної політики. У практичному вимірі державне управління визначається як сфера діяльності органів публічної

влади, спрямована на вплив на діяльність учасників ринкових відносин з метою забезпечення пріоритетів державної політики [60, с. 60].

В українській адміністративно-правовій науці протягом довгого періоду поширеним було використання поняття «державне управління», однак із зміною доктринальних підходів щодо розуміння державного та публічного управління, яке базується на зміні кола суб'єктів управлінських функцій, на сьогодні в адміністративно-правовій науці використовується поняття «публічне управління». Як зазначає П. Діхтієвський, «публічне управління» є ширшою категорією, що включає державне управління, місцеве самоврядування та громадське (суспільне) управління, і не зводиться лише до діяльності органів державної влади [61, с. 126].

Подібних теоретичних поглядів щодо розуміння правової природи відповідних відносин дотримується В. Пашинський, який підкреслює, що українська адміністративно-правова наука поступово перейшла від вузького розуміння «державного управління» до концепції «публічного управління» і враховує різноманіття суб'єктів, залучених до реалізації публічних завдань. Так, на його думку, в контексті національної правової традиції терміни «public governance» і «публічне врядування» не є синонімічними, водночас реалізація органами державної влади владних повноважень найбільш точно описується терміном «державне управління», який є близьким за значенням до термінів «governance» або «state governance». При цьому, публічне управління розглядається як поєднання державного та громадського управління [62, с. 239].

На думку І. Ковбаса, публічне управління є впливом органів публічної влади на осіб та суспільство задля досягнення мети й реалізації функцій суспільства. Публічне управління включає державне управління та місцеве самоврядування [13, с. 4].

У свою чергу, О. Лазор та О. Лазор розглядають публічне управління як цілеспрямований, організаційний і регулюючий вплив органів публічної влади на стан і розвиток соціальних процесів, свідомість, поведінку й діяльність особи та громадянина з метою досягнення загальних цілей і реалізації функцій соціуму,

які закріплені в Конституції та інших нормативно-правових актах [63, с. 115]. Це визначення акцентує на ціннісно-цільовому вимірі публічного управління: йдеться не лише про адміністративно-організаційні заходи, а й про вплив на суспільну свідомість, формування довіри до влади, залучення громадян до вироблення й реалізації політики.

Розглядаючи публічне управління у функціонально-організаційному аспекті, О. Марухленко зазначає, що публічне управління доцільно обґрунтовано розглядати як діяльність окремих груп, що взаємодіють одна з одною для досягнення загальних цілей держави (публічні цілі), де основний акцент робиться на плануванні, організації, керівництві, координації та контролі, та в конкретному контексті поняття «публічне управління» може означати як державне управління, так і муніципальне управління або їхню сукупність [64, с. 10].

У свою чергу, на думку О. Вольської, публічне управління є, насамперед, поєднанням державного управління і місцевого самоврядування, метою якого виступає забезпечення контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування з боку громадян через реалізацію системи виборчого права. У цьому контексті публічне управління розглядається як система, що включає механізми державного управління (політичний, правовий, організаційний, економічний) та місцевого самоврядування (кадрову, адміністративну й організаційну складові) [65, с. 17].

Відтак, можна дійти обґрунтованого висновку, що публічне управління включає в себе поєднання механізмів державного управління та місцевого самоврядування. Водночас до поняття «публічне управління» можна віднести також реалізацію публічного управління недержавними суб'єктами, яким держава (орган державної влади) або орган місцевого самоврядування цілеспрямовано й обмежено делегує установленим порядком окремі публічно-владні повноваження.

Аналіз наведених вище наукових підходів дає підстави стверджувати, що публічне управління розглядається як багатовимірне явище, яке поєднує

інституційний і функціональний виміри, охоплює діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, а також орієнтоване на досягнення публічних цілей і задоволення публічного інтересу. Водночас спільною рисою розглянутих підходів є акцент на цілеспрямованому впливі публічної влади на суспільні процеси, що має принципове значення для дослідження публічного управління у сфері ППП.

На нашу думку, наведені підходи у юридичній літературі свідчать про еволюцію розуміння публічного управління від суто інституційно-владної діяльності держави до комплексної системи взаємодії різних суб'єктів публічної влади та суспільства, у межах якої поєднуються управлінські функції, демократичні механізми контролю й багаторівневі інструменти реалізації публічних цілей, що зумовлює доцільність розгляду публічного управління як відкритої, динамічної та багатосуб'єктної системи.

Таким чином, на підставі підходів у науковій літературі адміністративного права публічне управління як форму впливу на суспільні відносини з метою задоволення публічного інтересу можна розглядати як узгоджену діяльність визначеного кола суб'єктів з метою виконання функцій держави щодо забезпечення законних прав, свобод та інтересів приватних осіб.

Для подальшого аналізу публічного управління у сфері ППП доцільно виходити з того, що «публічне управління» - це широка категорія, яка відображає цілеспрямований вплив публічної влади на суспільні відносини (у тому числі через залучення приватних партнерів), що має на меті задоволення публічного інтересу, а «публічне адміністрування» - практична діяльність публічної адміністрації (органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування тощо), що реалізує відповідні управлінські рішення. У сфері ППП це розмежування має принципове значення: законодавець закріплює інституційну архітектуру (публічні партнери, уповноважений орган, уповноважена організація тощо), але її ефективність залежить від того, як саме організовано публічне управління - тобто від стратегій, процедур, інструментів і принципів, що застосовуються у практиці.

Публічне адміністрування, на думку П. Діхтієвського, є синонімом публічного управління [61, с. 127] та як форма реалізації публічної влади характеризується такими ознаками: 1) є зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади; 2) здійснюється у формі адміністративної діяльності адміністративних органів; 3) спрямоване на задоволення публічного інтересу; 4) відмежовується від інших видів діяльності публічної влади, а саме: законодавчої діяльності; здійснення правосуддя та кримінально-процесуальної діяльності; політичної діяльності; діяльності, спрямованої на задоволення приватних або відомчих інтересів [61, с. 17].

При цьому важливо наголосити, що метою публічного управління є задоволення публічного інтересу, зміст якого нормативно закріплено в пункті 6 частини першої статті 2 Закону України «Про адміністративну процедуру». Відповідно до зазначеного положення, публічний інтерес охоплює інтереси держави, суспільства та територіальної громади, а також інші інтереси й потреби, що мають значення для значної кількості осіб [66].

Загальні підходи щодо розуміння поняття та ознак публічного управління притаманні також публічному управлінню у сфері ППП.

Розпочнемо дослідження публічного управління у сфері ППП з розгляду ознак ППП як об'єкта публічного управління. Відштовхуючись від правової природи ППП характеризується:

- публічним характером цілей (забезпечення публічного інтересу, доступу до якісних публічних послуг, розвитку інфраструктури);
- договірною формою організації відносин між публічними та приватними суб'єктами;
- довгостроковістю та інвестиційною спрямованістю;
- необхідністю професійного управління ризиками і встановлення прозорих правил розподілу відповідальності;
- високою насиченістю правовими та управлінськими інструментами, серед яких провідну роль відіграє адміністративний договір.

Зазначені ознаки дозволяють розглядати ППП не лише як форму господарської чи інвестиційної діяльності, а як самостійний об'єкт публічного управління, що зумовлює необхідність звернення до наукових підходів щодо визначення змісту публічного управління у сфері ППП.

Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства І. Ковбас розглядає як вплив органів публічної влади на суспільство в частині співпраці між публічним й приватним партнерами задля досягнення мети й реалізації функцій суспільства, що має форму здійснення соціально-значимих завдань [13, с. 6].

Також, публічне управління в сфері ППП можна визначити як діяльність суб'єктів управління з притаманними їм повноваженнями, засобів та регламентованих процедур, яким делеговані відповідні публічні повноваження та які визначають політику у сфері ППП, забезпечують нормативно-правове регулювання відносин у цій сфері та здійснюють координуючий, владно-організуючий та регулюючий вплив на сферу ППП на основі врахування запитів і потреб суспільства шляхом реалізації суспільно важливих довгострокових публічних проєктів із значними фінансовими, майновими, управлінськими витратами та розподілом відповідальності і ризиків публічного та приватного партнерів [67, с. 456-457].

Узагальнюючи наведені підходи, вбачається можливим сформулювати дефініцію публічного управління у сфері ППП як системи організуючих, регулятивних, координаційних та контрольних дій суб'єктів публічної влади, спрямованих на ініціювання, підготовку, реалізацію та оцінювання проєктів публічно-приватного партнерства в інтересах суспільства на основі принципів належного врядування.

Враховуючи все вищенаведене, можна стверджувати, що публічне управління у сфері ППП – це діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу

відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами. При цьому, на нашу думку, зазначений вплив реалізується через:

- формування державної політики у сфері ППП (стратегічні документи, програми відновлення, галузеві стратегії);
- нормотворчу діяльність (прийняття законів, підзаконних нормативно-правових актів, локальних актів органів місцевого самоврядування);
- організаційні рішення (створення спеціалізованих агенцій, проєктних офісів, уповноважених організацій);
- застосування адміністративно-правових інструментів (адміністративні акти, адміністративні договори, контрольні повноваження);
- залучення громадськості та інших стейкхолдерів до планування, реалізації та моніторингу проєктів ППП.

Процеси здійснення взаємодії держави з приватними особами, публічного управління, в особі уповноважених органів з приватним власником у сфері ППП, що мають свої характерні особливості, характерні саме для ППП, закріплені юридично та передбачають, зокрема, довгостроковість відносин, спільне фінансування та розподіл ризиків, встановлення відповідних процедур та повноважень з точки зору публічного адміністрування всього циклу по підготовці, розробці та реалізації проєктів, які передбачають надання публічних послуг.

На основі аналізу законодавства та наукових підходів можна виокремити такі ознаки публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства:

1) спрямованість на забезпечення публічного інтересу. Метою управлінських рішень у сфері ППП є забезпечення суспільно значущих потреб – доступності та якості публічних послуг, розвитку інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності регіонів. Саме тому ППП розглядається як інструмент реалізації стратегічних документів державної політики, зокрема програм післявоєнної відбудови [61, с. 17];

2) комплексність та міжгалузевий характер. Вітчизняні науковці звертають увагу, що характерною рисою публічного управління у сфері ППП є його

багаторівневий характер: рішення приймаються не лише на загальнодержавному, а й на регіональному та місцевому рівнях, де органи місцевого самоврядування стають ключовими публічними партнерами в конкретних проєктах [68, с. 70]. Публічне управління у сфері ППП поєднує норми адміністративного, фінансового, господарського, цивільного, бюджетного, земельного та інших галузей права. Це вимагає від суб'єктів управління високої правової та управлінської компетентності, а також здатності координувати дії різних органів і організацій;

3) використання адміністративного договору. Більшість відносин у сфері ППП оформлюються через договори, які в доктрині та судовій практиці визнаються адміністративними договорами, оскільки їхньою метою є реалізація публічного інтересу при участі суб'єкта владних повноважень та приватного партнера [69, с. 88];

4) партнерський характер управління. Управління у сфері ППП має партнерський характер: воно передбачає взаємодію між численними суб'єктами - державними органами, органами місцевого самоврядування, державними та комунальними підприємствами, приватними компаніями, фінансовими установами, міжнародними організаціями, громадськими об'єднаннями. Публічна влада в такій системі не стільки «керує» в односторонньому порядку, скільки координує та забезпечує баланс інтересів. На відміну від традиційних форм «командно-адміністративного» управління, ППП передбачає розподіл функцій між публічними та приватними суб'єктами, їхню взаємну відповідальність і спільну участь у проєкті ППП;

5) ризик-орієнтованість та результативність. Закон України «Про публічно-приватне партнерство» та підзаконні акти вимагають ретельного аналізу ризиків, їхнього розподілу між партнерами, встановлення системи моніторингу виконання договорів і оцінювання результативності проєктів [2]. Публічне управління має враховувати не лише формальну законність, але й економічну ефективність та соціальну результативність проєктів;

б) прозорість, підзвітність і залучення громадськості. В. Галуцько принципи належного врядування (участь і орієнтація на консенсус; підзвітність; прозорість; належне реагування; ефективність і результативність; рівність; верховенство права) розглядає як обов'язкові орієнтири для публічної адміністрації [61, с. 63]. У сфері ППП їхня реалізація означає доступність інформації про проекти, проведення конкурсних процедур, громадське обговорення, належну звітність перед суспільством. Також варто зазначити, що органи влади прагнуть до інтеграції інститутів громадянського суспільства та приватного сектору в розвиток проектів суспільно важливих обслуговуючих проектів (community social service projects) [70, с. 18]. Зміна підходів до розуміння публічного управління як комплексної діяльності, що поєднує зусилля різних рівнів влади та інституцій, створює передумови для ширшого використання ППП у регіонах і громадах, де органи місцевого самоврядування виступають ініціаторами й публічними партнерами у проектах, спрямованих на розвиток транспортної, житлово-комунальної, соціальної, освітньої та інших видів інфраструктури.

В той же час, розглядаючи поняття публічного управління у сфері ППП, необхідно звернути увагу на його особливості, виходячи із загальних підходів щодо основних елементів системи публічного управління. Публічно-управлінська система складається з таких елементів: 1) суб'єкт управління (джерело керуючого впливу, той, хто управляє, виконує функції керівництва і впливає на об'єкт з метою переведення його у новий стан (суб'єкти публічної влади); 2) об'єкт управління (те, на що спрямовано керуючий вплив суб'єкта, що функціонує під цим впливом (суспільні відносини); 3) керуючий вплив (комплекс владних, цілеспрямованих, організуючих і імперативних команд, заходів, прийомів, методів, за допомогою яких здійснюється вплив на об'єкт і досягаються реальні зміни у ньому); 4) зворотні зв'язки (інформація для суб'єкта про результативність керуючого впливу та зміни в об'єкті (реалізація норм права, правозастосовна практика) [71, с. 63].

У межах нашого дослідження система публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства розглядатиметься крізь призму його окремих елементів. Так, публічно-управлінська система ППП включає аналогічні ключові елементи, що й загальна система публічного управління, але зі своїми особливостями. Можна виділити такі основні елементи цієї системи в контексті ППП:

1) суб'єкти публічного управління у сфері ППП - публічні та приватні суб'єкти, які здійснюють керуючий вплив на об'єкт ППП з метою задоволення публічного інтересу;

2) об'єкт публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ППП (ініціювання, підготовки, укладання та реалізації проєктів ППП) і на які спрямовано управлінський вплив суб'єктів управління;

3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП через владні і договірні механізми (комплекс владних та договірних команд, заходів, прийомів, методів, за допомогою яких досягається мета ППП);

4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП - інформація для суб'єкта публічного управління у сфері ППП про результативність керуючого впливу та зміни в об'єкті (через механізми контролю, моніторингу, звітності та підсумкової оцінки результатів реалізації проєкту).

Розглянемо характерні ознаки та особливості наведених вище складових системи публічного управління у сфері ППП.

Суб'єкти публічного управління у сфері ППП - публічні та приватні суб'єкти, які здійснюють керуючий вплив на об'єкт ППП з метою задоволення публічного інтересу.

Система суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства об'єктивно визначається суспільними відносинами у сфері ППП, учасники яких здійснюють публічне управління на різних стадіях ППП. Серед них можна виділити дві основні групи суб'єктів управління - публічні та приватні суб'єкти.

При цьому, на підставі комплексного аналізу інструментів і форм управлінського впливу у межах публічного управління у сфері ППП доцільно виділити підготовчий етап і етап реалізації проєкту.

На етапі підготовки та укладення договору ППП основним суб'єктом управління виступає публічний партнер. Саме він ініціює та організовує проєкт ППП, виконує функції керівництва, зокрема: приймає рішення про доцільність реалізації проєкту, визначає його цілі та умови, здійснює відбір приватного партнера, укладає договір ППП та формує загальні параметри реалізації проєкту ППП на підставі управлінського впливу.

У подальшому, на етапі реалізації проєкту ППП, актуальною є думка І. Ковбаса, який звертає увагу на інституційну багаторівневість системи публічного управління у сфері ППП в частині функції контролю та нагляду, яка включає не лише публічного партнера як сторону договору, а й спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, спеціалізовані інспекційні та контрольні органи, а також механізми міжвідомчої координації [72, с. 5-6].

Погоджуючись з таким підходом, на нашу думку, доцільно наголосити, що до суб'єктів публічного управління належать також приватні партнери, які після укладання договору ППП фактично відповідають за реалізацію проєкту ППП та здійснюють публічне управління у процесі його реалізації шляхом делегування їм повноважень щодо реалізації конкретного договору із відповідальністю за його результат з метою задоволення публічного інтересу.

Після укладення договору ППП, структура публічного управління у сфері ППП ускладняється. На цьому етапі приватний партнер безпосередньо відповідає за реалізацію проєкту ППП, здійснює управління проєктом, виконуючи передбачені договором функції зі створення, експлуатації або управління об'єктом. В той же час у публічного партнера як суб'єкта публічного управління у сфері ППП зберігається функція контролю, моніторингу і нагляду за виконанням договірних зобов'язань приватним суб'єктом.

Разом з тим, система суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства не може зводитися виключно до сторін договору ППП

(публічного та приватного партнерів), оскільки публічно-управлінські відносини у цій сфері виникають, розвиваються та припиняються не лише в межах договірної взаємодії, а охоплюють увесь управлінський цикл ППП. Законодавство про ППП передбачає стадії ініціювання, підготовки, відбору приватного партнера, укладення та виконання договору, а також контролю і моніторингу його реалізації, на кожній з яких залучаються різні учасники з відмінним правовим статусом, обсягом повноважень і функціональним призначенням суб'єкта управління у сфері ППП. Отже, з позицій адміністративного права система суб'єктів публічного управління у сфері ППП є ширшою за договірну модель і включає не лише сторони договору, а й інших учасників управлінських правовідносин в сфері ППП на етапі підготовки проєкту ППП.

Значна частина управлінських рішень приймається до укладення договору ППП, коли приватний партнер ще не визначений і не має статусу сторони договірних відносин. На цьому етапі функціонують потенційні приватні партнери, учасники та претенденти конкурсних процедур, балансоутримувачі об'єктів ППП, а також органи публічної влади (публічні партнери, які приймають остаточне рішення на етапі підготовки), які здійснюють регуляторний, організаційний і контрольний вплив.

Крім того, у процесі реалізації проєктів ППП істотну роль відіграють кредитори та донори, які хоча й не є сторонами договору ППП, однак здійснюють опосередкований управлінський вплив на підготовку договору ППП через фінансові умови, механізми забезпечення зобов'язань. Також, окремою групою суб'єктів публічного управління у сфері ППП є органи уповноважені на розгляд скарг в межах реалізації ППП проєктів (суди та Антимонопольний Комітет України) після укладання договору ППП. Разом з тим, на нашу думку, питання приналежності зазначених суб'єктів до суб'єктів публічного управління у сфері ППП є дискусійним з огляду на те, що їхні рішення не передбачають остаточний вплив на підготовчому етапі ППП.

При цьому, у такому вимірі публічне управління в сфері ППП постає не лише як договірна форма взаємодії публічного і приватного секторів, а як специфічна підсистема публічного управління з власним суб'єктним складом. Зазначені суб'єкти реалізують управлінські функції на всіх етапах циклу ППП - від формування державної політики та нормативно-методичного забезпечення, ведення реєстрів і визначення майнової бази проєктів до контролю, моніторингу підготовки й виконання договорів ППП та оцінювання їх ефективності.

Таким чином, етапність реалізації ППП зумовлює розподіл управлінських ролей між публічним і приватним партнерами: від ініціювання та організаційно-правового оформлення проєкту - до його практичної реалізації зі збереженням за публічною стороною контрольних і наглядових повноважень та відповідальністю приватного партнера за безпосередню реалізацію проєкту ППП. З огляду на це, для подальшого аналізу доцільно конкретизувати інституційний склад публічних суб'єктів управління у сфері ППП, визначений чинним законодавством.

Закон України «Про публічно-приватне партнерство» визначає сукупність органів та організацій, наділених владними управлінськими повноваженнями у цій сфері, які виступають публічними суб'єктами управління у сфері ППП. До них належать спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади та створена ним уповноважена організація, інші публічні партнери (держава в особі Кабінету Міністрів України, Автономна Республіка Крим (далі – АР Крим), міністерства, центральні органи виконавчої влади, територіальні громади в особі відповідних рад та їх виконавчих органів, господарські товариства публічного сектору, державні та комунальні підприємства), а також інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування, залучені до формування політики, організації та контролю реалізації проєктів ППП [2].

У 2025 р. до законодавства України з питань ППП було внесено зміни, спрямовані на розширення кола суб'єктів таких правовідносин, зокрема на боці публічного партнера. Сучасне законодавство закріпило більш чітку термінологію, відмовляючись від поняття «державний партнер» і

запроваджуючи категорію «публічний партнер», що відповідає європейським стандартам щодо публічного врядування. У такий спосіб законодавець визнав суб'єктами ППП, що можуть виступати публічними партнерами, не лише органи центральної виконавчої влади, а й органи місцевого самоврядування та публічні господарські товариства, які діють в інтересах держави або територіальної громади.

В цьому аспекті доцільно звернути увагу на висновок І. Ковбаса, що навіть після укладення договору ППП, публічний партнер не втрачає своєї управлінської ролі, оскільки саме на нього покладається обов'язок забезпечення дотримання публічного інтересу, законності та належного виконання договірних зобов'язань. Державний контроль і нагляд у сфері ППП охоплюють усі етапи життєвого циклу проєкту — від конкурсного відбору приватного партнера та укладення договору до моніторингу виконання зобов'язань і підсумкової оцінки результатів реалізації проєкту [72, с. 4–5], що свідчить про збереження за публічним партнером статусу ключового суб'єкта публічного управління у відповідних правовідносинах.

При цьому, законодавство визначає суб'єктів, які можуть бути приватними партнерами. До них відносяться виключно юридичні особи - резиденти України або держави-члена ЄС, що створені з урахуванням вимог законодавства та конкурсної документації, визначені переможцем процедури відбору та є стороною договору ППП, укладеного з метою реалізації конкретного проєкту. Разом з тим, законодавство обмежує участь іноземних юридичних осіб, які не є резидентами України або держав-членів ЄС, у реалізації проєктів ППП, зокрема юридичних осіб, створених за законодавством Сполучених Штатів Америки або інших третіх держав.

Тепер перейдемо до розгляду другого елемента системи публічного управління - об'єкта публічного управління у сфері ППП – суспільні відносини, що виникають у процесі ППП (ініціювання, підготовки, укладання та реалізації проєктів ППП) і на які спрямовано управлінський вплив суб'єктів управління у сфері ППП.

Водночас проявом зазначених суспільних відносин є конкретні об'єкти інфраструктури та публічні послуги. На практиці це можуть бути існуючі чи новостворювані об'єкти інфраструктури або сфера публічних послуг, що потребує інвестицій та розвитку. Наприклад, об'єктом ППП може бути будівництво і експлуатація дороги, модернізація системи теплоенергетики, створення медичного закладу тощо - тобто суспільно значимі об'єкти/послуги, що залишаються у публічній власності або під контролем держави, хоча реалізуються за участю приватного партнера. В межах договору ППП зазвичай приватний партнер бере на себе зобов'язання щодо фінансування, створення/будівництва та технічного обслуговування відповідного об'єкта ППП, а публічний партнер контролює, щоб цей об'єкт відповідав встановленим вимогам і публічним інтересам.

Аналіз практики реалізації проєктів ППП в Україні свідчить, що найбільша кількість таких проєктів зосереджена у сферах виробництва, транспортування і постачання тепла, та розподілу і постачання природного газу; збору, очищення та розподілення води; управління відходами, крім збирання та перевезення; охорони здоров'я; туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту [73, с. 612]. Домінування саме цих сфер пояснюється їх високою капіталомісткістю, зношеністю інфраструктури, стабільним попитом на відповідні публічні послуги та можливістю довгострокового прогнозування доходів, що робить їх привабливими для залучення приватних інвестицій у межах ППП.

Станом на 1 січня 2026 року, за офіційною інформацією, наданою центральними та місцевими органами виконавчої влади України, в межах ППП укладено 201 договір. Із загальної кількості укладених договорів лише 19 договорів перебувають на стадії фактичної реалізації. Зокрема, серед них: 7 - концесійні договори, 4 - договори про спільну діяльність, 8 - інші види договорів, що укладаються в межах ППП [74].

Отже, об'єкт публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства має комплексний і багатовимірний характер, оскільки поєднує у собі як суспільні відносини, що виникають на всіх етапах реалізації ППП, так і

форми їх прояву у вигляді конкретних об'єктів інфраструктури та публічних послуг. Аналіз практики реалізації проєктів ППП в Україні свідчить, що управлінський вплив з боку публічних суб'єктів зосереджується переважно у сферах із високим рівнем соціальної значущості, капіталомісткості та довгострокового попиту, що обумовлює галузеву концентрацію проєктів ППП. Водночас незначна кількість договорів, що перебувають на стадії фактичної реалізації, у порівнянні із загальною кількістю укладених договорів, а також нерівномірність застосування механізмів ППП у різних сферах суспільного життя, свідчать про наявність системних проблем у публічному управлінні ППП. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення управлінських, нормативно-правових та інституційних механізмів впливу на об'єкт управління, з метою забезпечення ефективної реалізації проєктів ППП та досягнення публічних інтересів.

Тепер розглянемо третій елемент системи публічного управління у сфері ППП - керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП через владні і договірні механізми (комплекс владних та договірних команд, заходів, прийомів, методів, за допомогою яких досягається мета ППП).

Розглядаючи питання керуючого впливу в системі публічного управління у сфері ППП, доцільно виділити два ключові етапи, на яких застосовуються різні за змістом та юридичною природою інструменти керуючого впливу:

1. Підготовчий етап, що передусє укладенню договору ППП і охоплює ініціювання проєкту, підготовку концептуальної записки та/або техніко-економічного обґрунтування, проведення аналізу ефективності здійснення ППП, прийняття рішення про доцільність реалізації проєкту, а також організацію і проведення конкурсної процедури з відбору приватного партнера. На цьому етапі домінує управлінський вплив публічного суб'єкта, який реалізується через нормативно визначені процедури, управлінські рішення та повноваження органів публічної влади, спрямовані на формування правових, економічних і організаційних передумов реалізації конкретного проєкту ППП.

2. Етап реалізації проєкту ППП, який розпочинається з укладення договору ППП і характеризується поєднанням договірних механізмів із контрольними та наглядовими повноваженнями публічного партнера. На цьому етапі керуючий вплив здійснюється насамперед через умови договору ППП, що визначають розподіл обов'язків, ризиків і відповідальності сторін, а також через механізми контролю, моніторингу та звітності, які забезпечують дотримання приватним партнером встановлених вимог і досягнення запланованих публічних результатів.

Варто зауважити, що поділ керуючого впливу у системі ППП на підготовчий етап (до укладення договору ППП) та етап реалізації проєкту (після укладення договору ППП) дозволяє простежити особливості публічного управління в межах проєкту ППП.

На підготовчому етапі переважає владно-регуляторний управлінський вплив саме публічних суб'єктів управління, який реалізується через нормотворчу діяльність, прийняття індивідуальних управлінських актів, встановлення обов'язкових процедур і критеріїв відбору об'єктів та приватного партнера. У межах цього етапу публічний партнер діє як носій владних повноважень, визначаючи публічний інтерес, умови допустимості застосування ППП, параметри майбутнього проєкту та параметри взаємодії та відповідальності сторін згідно із договором.

Натомість на етапі реалізації проєкту відбувається зміна характеру керуючого впливу, який здійснюється переважно через договірні механізми, закріплені в договорі публічно-приватного партнерства. Саме договір ППП виступає ключовим інструментом публічного управління, оскільки в ньому конкретизуються цільові завдання проєкту, стандарти надання публічних послуг, показники ефективності, розподіл ризиків, відповідальність сторін, а також механізми контролю, моніторингу та реагування на порушення умов реалізації проєкту. Укладення договору ППП зумовлює зміну характеру управлінського впливу публічного партнера з імперативного на договірний, при цьому публічний партнер не втрачає можливості забезпечення публічного інтересу.

Водночас через договір приватному партнеру делегується функція управління проектом ППП.

Водночас договірний характер управлінського впливу не означає втрати публічним партнером владних контрольних і наглядових повноважень. Такі повноваження реалізуються у формах, прямо передбачених законом і договором ППП, та спрямовані на забезпечення дотримання встановлених стандартів, цільового використання ресурсів і досягнення запланованих суспільно значущих результатів. Межі такого впливу є нормативно визначеними, що унеможливорює довільне втручання публічної влади у господарську діяльність приватного партнера і забезпечує баланс публічних та приватних інтересів. На цій стадії безпосередньо публічне управління проектом ППП здійснює приватний суб'єкт.

Таким чином, керуючий вплив у системі публічно-приватного партнерства реалізується через поєднання владно-розпорядчих та договірних форм, які послідовно змінюють одна одну залежно від етапу реалізації проекту. На підготовчому етапі ключовими інструментами є імперативні засоби публічного управління, тоді як на етапі реалізації проекту центральне місце посідає договір ППП як спеціальний інструмент публічного управління.

Сам договір ППП, будучи укладеним відповідно до закону, має обов'язкову силу і стає інструментом публічного управління, за допомогою якого досягаються реальні зміни у об'єкті (поліпшення інфраструктури, надання послуг тощо).

Аналіз чинного законодавства та наукових підходів дозволяє стверджувати, що реалізація проектів ППП здійснюється в процесі публічного управління шляхом комплексної адміністративної процедури, яка охоплює підготовку проектів ППП, що завершується укладанням договору, та подальшу реалізацію проекту ППП, під час якої публічний суб'єкт здійснює контрольну функцію.

У цьому контексті заслуговує на увагу підхід І. Доленка, який, аналізуючи адміністративно-правові засади реалізації ППП, наголошує, що ППП функціонує як організований управлінський процес, у межах якого публічний партнер

здійснює владні повноваження щодо визначення доцільності проєкту, обрання форми партнерства та встановлення обов'язкових умов його реалізації. Автор підкреслює, що реалізація ППП неможлива без прийняття відповідних управлінських рішень органами публічної влади, які передують укладенню договору та мають владно-розпорядчий характер [75, с. 112–115].

Подібну позицію займає й О. Генсіровський, який у своїх дослідженнях звертає увагу на стадійність реалізації ППП та обов'язкову участь суб'єкта публічної влади на кожному з етапів - від ініціювання до припинення партнерства. Учений зазначає, що навіть після укладення договору ППП публічний партнер не втрачає управлінських повноважень, а здійснює контроль, моніторинг та оцінку виконання проєкту, що свідчить про триваючий адміністративно-правовий характер відповідних відносин [11, с. 94-95].

Важливим для розуміння процедурної природи ППП є також науковий доробок В. М. Полюховича, який досліджує адміністративний договір як форму реалізації управлінських повноважень публічної адміністрації, обґрунтовує, що адміністративний договір не є альтернативою владному управлінню, а навпаки - виступає інструментом його здійснення у сферах, де досягнення публічних цілей потребує залучення приватних суб'єктів [76, с. 165].

В аспекті нашого дослідження є необхідним звернення до позицій вітчизняних правників та законодавця щодо розуміння категорії адміністративний договір.

В теорії адміністративного права адміністративний договір розглядається як один із ключових інструментів публічного адміністрування, поряд із підзаконними нормативно-правовими актами та індивідуальними адміністративними актами [61, с. 310–317].

Враховуючи положення Кодексу адміністративного судочинства України, адміністративний договір визначається як спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму

договору (угоди, протоколу, меморандуму тощо), визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-право-вій сфері і укладається на підставі закону (п. 20 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України) [77].

На відміну від цивільно-правового договору, в адміністративному договорі: хоча б одна зі сторін є суб'єктом публічної влади, який діє в межах наданої йому компетенції; метою є реалізація публічного (суспільного) інтересу, а не лише індивідуального приватного інтересу; підставою укладення виступають норми публічного права, зокрема адміністративного, що визначають компетенцію та процедури; договір може бути укладено на підставі чи на виконання адміністративно-правових актів; спори щодо укладення, виконання й припинення договору підвідомчі адміністративним судам [69, с. 93].

На думку Т. Мацелик, адміністративний договір є формою, у якій проявляється партнерський підхід у діяльності публічної адміністрації та передбачає забезпечення як балансу публічних та приватних інтересів, так і гармонійних взаємозв'язків між указаними суб'єктами [61, с. 168].

Крім того, Т. Мацелик зазначає, що до адміністративних договорів відносяться договори про співпрацю, що укладаються між суб'єктами права з метою участі приватних осіб у реалізації публічних завдань і функцій, та як приклади адміністративних договорів наводить, зокрема, договори про співробітництво територіальних громад та окремі договори у сфері державно-приватного (тепер - публічно-приватного) партнерства, процедура укладення яких визначена спеціальним законом [61, с. 170].

Водночас В. Струкова доводить тотожність понять «договори, укладені в межах публічно-приватного партнерства» та «адміністративні договори». Науковиця аргументує, що у таких договорах суб'єкт публічної адміністрації (орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи господарське товариство публічного сектору) діє як носій владних повноважень, визначених законом, а зміст договору спрямований на реалізацію публічного інтересу – забезпечення публічних послуг, управління об'єктами інфраструктури, соціальними проєктами тощо [69, с. 95].

В цьому аспекті Ю. Мех зазначає, що важливою характеристикою публічно-приватного партнерства є те, що його реалізація пов'язана з обов'язковим використанням адміністративного договору, який одночасно виступає формою реалізації державної політики та правовим інструментом управлінського впливу, що відрізняє ППП від класичних приватноправових моделей співпраці [10, с. 7].

Враховуючи зазначене, на нашу думку, договір ППП можна розглядати як спеціальний вид адміністративного договору, для якого характерні:

- особливий суб'єктний склад – одна зі сторін обов'язково є публічний партнер (орган державної влади, орган місцевого самоврядування, публічне підприємство), а іншою – приватний партнер, створений спеціально для реалізації проєкту;

- спеціальна процедура укладення – передбачає підготовку концептуальної записки, проведення конкурсу, відбір переможця, погодження умов з кредиторами, укладення прямих договорів тощо [2];

- особливий предмет – реалізація комплексного проєкту, пов'язаного з будівництвом, реконструкцією, експлуатацією та управлінням об'єктами, що забезпечують суспільно значущі послуги та спрямовані на задоволення публічного інтересу;

- комплексний характер правового регулювання – одночасна дія норм адміністративного, фінансового, бюджетного, господарського, земельного та іншого законодавства.

Адміністративний договір як інструмент публічного управління у сфері ППП дозволяє: конкретизувати розподіл повноважень, обов'язків, ризиків і відповідальності між публічним і приватним партнерами; закріпити стандарти якості суспільно значущих послуг, які має забезпечити приватний партнер; встановити механізми контролю, моніторингу та звітності; передбачити інструменти реагування на зміну обставин (перегляд умов, індексація платежів, дострокове припинення договору, заміна приватного партнера тощо).

Саме через адміністративні договори втілюються в життя управлінські рішення публічних партнерів щодо використання ППП як механізму досягнення суспільно значущих цілей. При цьому, публічний партнер за допомогою адміністративного договору передає частину управлінських функцій щодо реалізації проєкту ППП приватному партнеру. Сам публічний партнер на стадії реалізації договору здійснює функцію всебічного контролю щодо виконання приватним партнером зобов'язань за договором.

Разом з тим, варто зазначити в цьому контексті, що слушною є думка Н. Задираки та М. Сусак стосовно необхідності усунення прогалин у правовому забезпеченні процедури укладання договорів ППП, що має результатом зниження рівня довіри потенційних партнерів та створює передумови корупційних зловживань, а також усунення невизначеності та нечіткості механізмів контролю за виконанням сторонами договірних зобов'язань з метою оперативного реагування на порушення умов співробітництва [78, с. 52-53].

Далі розглянемо такий елемент системи публічного управління у сфері ППП як зворотні зв'язки у процесі публічного управління, що являє собою інформацію для суб'єкта публічного управління у сфері ППП про результативність керуючого впливу та зміни в об'єкті (через механізми контролю, моніторингу, звітності та підсумкової оцінки результатів реалізації проєкту).

У контексті ППП зворотній зв'язок забезпечується через механізми моніторингу, звітності та нагляду за виконанням договору, що передбачає контроль публічним партнером приватного партнера щодо виконання умов договору щодо конкретного проєкту ППП. Публічний партнер та уповноважені органи отримують дані про те, як приватний партнер виконує свої зобов'язання, чи досягаються заплановані показники та суспільні результати. Зокрема, в Україні профільні органи (профільні органи публічного управління, зокрема Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України (далі – Мінекономіки) та інші центральні органи виконавчої влади, що здійснюють регулювання і координацію у сфері ППП в різних сферах суспільного життя)

організують перевірки виконання договорів ППП, проводять моніторинг реалізації проєктів та узагальнюють результати партнерства. Така практика реалізації норм права (правозастосування) у сфері ППП забезпечує постійний контроль за тим, як договірні умови втілюються в життя. За підсумками зворотного зв'язку публічний партнер може вживати необхідних заходів – від коригування управлінських рішень (наприклад, внесення змін до договору в межах закону) до застосування передбачених санкцій або навіть дострокового припинення партнерства, якщо цілі проєкту ППП не досягаються. Таким чином, зворотний зв'язок у системі публічного управління у сфері ППП слугує інструментом отримання публічною владою інформації для оцінки результативності управлінського впливу та забезпечення підзвітності приватного партнера перед суспільством.

Зворотний зв'язок у системі ППП реалізується через механізми моніторингу, звітності, контролю та підсумкової оцінки результатів проєкту, що забезпечують надходження до суб'єкта управління (публічного партнера та уповноважених органів) інформації про хід і результати виконання договору ППП. Така інформація дозволяє оцінити ефективність управлінського впливу, дотримання приватним партнером договірних і законодавчих вимог, а також своєчасно виявляти ризики й відхилення на всіх етапах життєвого циклу проєкту. Як зазначає І. Ковбас, саме системний моніторинг виконання зобов'язань і підсумкова оцінка результатів ППП створюють основу для коригування управлінських рішень, удосконалення нормативного регулювання та підвищення інституційної спроможності публічної влади у сфері ППП [72, с. 4-6].

Контрольні та моніторингові механізми у сфері ППП виступають ключовими інструментами публічного управління, за допомогою яких публічний партнер здійснює опосередкований, але юридично значущий вплив на управлінську діяльність приватного партнера. Їх застосування забезпечує можливість коригування реалізації проєкту, адаптації договірних умов до зміни

обставин, а також ініціювання розірвання договору у випадках порушення встановлених стандартів або невиконання публічно значущих зобов'язань.

Отже, публічно-управлінська система ППП складається із суб'єктів публічного управління у сфері ППП (публічних і приватних суб'єктів), об'єкта публічного управління (суспільних відносин, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладання та реалізації проєктів ППП), керуючого впливу, який здійснюється через поєднання владних і договірних механізмів, а також зворотних зв'язків, що забезпечують отримання інформації про результативність управлінського впливу та зміни в об'єкті управління. Особливістю цієї системи є використання договору ППП як ключового інструменту реалізації публічного управління, через який публічний партнер здійснює владно-організуючий і регулюючий вплив на процес реалізації проєкту, зберігаючи при цьому контрольні та наглядові повноваження. Механізми моніторингу, контролю, звітності та підсумкової оцінки результатів реалізації проєкту забезпечують коригування управлінських рішень і відповідальність сторін у процесі партнерства. Це відрізняє ППП від традиційних методів публічного управління, поєднуючи публічні цілі та ресурси приватного сектора на умовах, визначених договором ППП та законодавством.

Публічне управління у сфері ППП як комплексна управлінська діяльність поєднує зусилля різних суб'єктів публічної влади та інституцій, створює передумови для ширшого використання ППП у регіонах і громадах, де органи місцевого самоврядування виступають ініціаторами й публічними партнерами у проєктах, спрямованих на розвиток транспортної, житлово-комунальної, соціальної, освітньої та інших видів інфраструктури.

У цьому контексті євроінтеграційний курс України зумовлює необхідність формування ефективної системи публічного управління, зокрема й у сфері ППП, орієнтованої на імплементацію європейських стандартів до стратегічного планування, багаторівневого врядування, прозорості та підзвітності. Побудова такої системи передбачає узгодження діяльності суб'єктів публічної влади різних рівнів, підвищення інституційної спроможності органів місцевого

самоврядування та адаптацію механізмів ППП до стандартів ЄС як інструменту реалізації публічної політики регіонального та місцевого розвитку.

Для належного функціонування механізму ППП вищезазначена система суб'єктів публічного управління має діяти узгоджено та стратегічно скоординовано, орієнтуючись на довгострокове й ефективне задоволення публічних інтересів і результативну реалізацію проєктів ППП. У цьому контексті важливого значення набуває впровадження інструментів стратегічного планування, застосування уніфікованих підходів до підготовки, оцінки та пріоритезації проєктів, зміцнення інституційної спроможності органів влади, а також цифровізація відповідних процедур [79, с. 99]. При цьому, в інтересах сталого розвитку ООН рекомендує урядам країн заохочувати і стимулювати ППП шляхом узгодження політики на основі довгострокових стратегій, створення сприятливого інвестиційного клімату, зміцнення грошово-кредитних та фінансових систем, вдосконалення управління економікою, поживавлення міжнародної торгівлі тощо [80].

В Указі Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019 наголошується, що з метою забезпечення збалансованості соціально-економічного та екологічного вимірів сталого розвитку при розробленні проєктів прогнозних і програмних документів, проєктів нормативно-правових актів слід враховувати необхідність активізації роботи держави в рамках глобального партнерства [81].

При цьому, досліджуючи шляхи розвитку публічного управління у сфері ППП, не можна залишити поза увагою Стратегію реформування державного управління України на 2022-2025 роки, де поглиблення європейської інтеграції визначається одним із пріоритетів держави на шляху до вступу в ЄС.

Також, варто зазначити, що трансформація публічного управління у сфері ППП в Україні нерозривно пов'язана з комплексною реформою державного управління. Дорожня карта реформи державного управління [82] слугує ключовим дороговказом, що визначає конкретні кроки та часові рамки для досягнення цілей цієї реформи. Втілення її положень, зокрема у сферах

підвищення професіоналізму кадрів, забезпечення прозорості, цифровізації процесів, ефективного фінансового управління та мінімізації корупційних ризиків, створить значно більш сприятливе середовище для розвитку ППП. Це дасть змогу Україні ефективніше залучати приватний капітал для відновлення та модернізації інфраструктури, підвищувати якість публічних послуг та неухильно просуватися шляхом до членства в ЄС, забезпечуючи при цьому належне адміністрування та дотримання європейських стандартів належного врядування [83, с. 178].

Для подальшого розвитку інституту публічно-приватного партнерства в Україні система публічного управління має бути орієнтована на послідовну активізацію співпраці органів публічної влади з приватними партнерами за договорами ППП. У цьому контексті ключовими завданнями щодо налагодження партнерських відносин на регіональному та місцевому рівнях виступають: формування та підтримання в актуальному стані реєстрів потенційних інвестиційних об'єктів державної і комунальної власності з обов'язковим урахуванням позиції громадськості; посилення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо організації та проведення регіональних інвестиційних форумів, виставок, ділових зустрічей, презентацій та інших інформаційно-комунікаційних заходів, спрямованих на репрезентацію інвестиційної привабливості територій та об'єктів з метою залучення приватного фінансування; інтеграція до стратегій місцевого розвитку цільових програм підтримки інвесторів та механізмів гарантування виконання зобов'язань з боку місцевої влади; напрацювання дієвих механізмів взаємодії за договорами ППП та інструментів їх практичної реалізації з урахуванням засад сталого розвитку територій тощо [84].

Висновки до розділу 1

Проведений аналіз поняття та сутності ППП, поняття та особливостей публічного управління у сфері ППП дає нам можливість зробити наступні висновки:

1. У вітчизняній науковій літературі відсутнє єдине розуміння сутності та поняття ППП, а визначення цього поняття відрізняється залежно від галузевої спрямованості наукових досліджень, зокрема економічної, управлінської та юридичної.

ППП як правовий інститут характеризується сукупністю взаємопов'язаних ознак, зокрема публічно-правовою спрямованістю та орієнтацією на забезпечення публічного інтересу, довгостроковим характером правовідносин, договірною формою реалізації, залученням приватного партнера до фінансування, управління та/або експлуатації об'єктів, індивідуально визначеним розподілом ризиків, реалізацією проєктів ППП у різних сферах суспільної діяльності, в тому числі, що належать до природних та державних монополій.

Публічно-приватне партнерство - це офіційне довгострокове співробітництво між органами публічної влади та приватними партнерами, спрямоване на забезпечення публічного інтересу та надання суспільно корисних послуг шляхом передачі приватному партнеру частини ризиків, що здійснюється на підставі договору, укладеного у порядку, встановленому законодавством.

2. ППП як правовий інститут пов'язаний із розвитком суспільних відносин та має давні історичні витоки - від античних протоформ до сучасних моделей співпраці влади та приватного сектору, при збереженні незмінного функціонального призначення - залучення ресурсів приватного сектору до реалізації публічних завдань на договірних засадах з метою забезпечення публічного інтересу.

В залежності від рівня розвитку суспільних відносин, зародження і розвитку форм ППП та їх правового регулювання, можна виділити чотири етапи

генези ППП у світі: 1) зародження протоформ ППП (VI ст. до н.е. - XVII століття): античні та середньовічні форми взаємодії держави й приватних осіб, зокрема, відкупи, цензорські договори, концесії, каперство, поступове формування договірної моделі співпраці у сфері торгівлі, мореплавства та видобутку ресурсів; 2) формування ринкових механізмів та вдосконалення договірних форм ППП (XVII - XIX століття): розвиток ринкових відносин, становлення класичних концесій. Співпраця на підставі королівських ордонансів, рішень префектів, муніципальних договорів; 3) інституціоналізація та поширення механізмів ППП (кінець XIX - кінець XX століття): прийняття національних законів про ППП, використання концесій у промисловості, транспорті та енергетиці. Використання ППП для розвитку інфраструктури та повоєнного відновлення економік; 4) розвиток сучасних форм ППП (кінець XX століття - сьогодення): формування комплексних моделей ППП, запровадження програми Private Finance Initiative (PFI) у Великобританії; розширення сфер застосування ППП, розвиток нових форм ППП.

3. Порівняльний аналіз становлення та розвитку інституту ППП у світі та в Україні засвідчує наявність як спільних рис, так і відмінностей у формах й способах взаємодії держави та приватного сектора, що зумовлені соціально-економічними та правовими умовами на різних етапах розвитку суспільства.

Розглядаючи генезу партнерства держави та приватного сектору в Україні через еволюцію суспільно-економічних відносин і зміну правового регулювання, можна виділити шість основних етапів становлення та розвитку ППП в Україні: 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX – кінець XIX століття): виникнення перших договірних форм взаємодії державної влади з приватними особами (відкуп, землекористування, митні та інші збори), які не мали системного правового оформлення, але створили економіко-правові передумови для подальшого розвитку концесійних і партнерських моделей; 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX – початок XX століття): становлення класичних концесійних відносин із залученням приватного капіталу до розвитку міської інфраструктури на договірній основі, що відображало перехід до змішаної

моделі фінансування суспільно значимих об'єктів; 3) радянська централізована модель (1917–1991 рр.): фактичне згортання партнерських форм взаємодії через домінування державної власності та централізоване управління, що унеможливило інституційний розвиток ППП, за винятком обмеженого використання концесій на початковому етапі; 4) формування національної правової бази у сфері ДПП (1991–2010 рр.): становлення інституту приватної власності та фрагментарне правове регулювання державно-приватної взаємодії на основі загального цивільного, господарського та інвестиційного законодавства за відсутності комплексної державної політики у сфері ППП; 5) розвиток законодавства з питань ДПП (2010–2025 рр.): формування національної правової бази, що регулює інститут ДПП через спеціальне законодавство, поступова адаптація до європейських стандартів і формування нормативних передумов для практичного застосування механізмів ППП, попри збереження процедурних та інституційних обмежень; 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (з 2025 р. по сьогодні): гармонізація правового регулювання ППП з правом ЄС, оновленням процедур і запровадженням спеціальних механізмів для проєктів відбудови, що супроводжується активним розвитком підзаконного нормативного регулювання.

За відносно короткий період незалежності Україна пройшла шлях від упровадження поодиноких проєктів ППП до формування системного правового регулювання правового інституту ППП відповідно до європейських стандартів і процедур.

4. У сучасних умовах управлінські функції реалізуються не лише органами державної влади, а й органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, що обумовлює доцільність застосування категорії «публічне управління», яка більш повно відображає реальну природу відповідних правовідносин. Законодавче закріплення поняття «публічне управління» сприятиме усуненню термінологічної невизначеності та відмежуванню від категорії «державне управління».

Публічне управління можна визначити як форму впливу на суспільні відносини, що охоплює діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів і спрямоване на досягнення публічних цілей та задоволення публічного інтересу.

Публічному управлінню у сфері ППП як складовій загальної системи публічного управління притаманні наступні ознаки: 1) спрямованість на забезпечення публічного інтересу (орієнтоване на задоволення суспільно значущих потреб, зокрема розвиток інфраструктури, підвищення якості публічних послуг та реалізацію стратегічних пріоритетів державної політики); 2) комплексність та міжгалузевий характер (здійснюється на різних рівнях публічної влади та поєднує норми кількох галузей права, що зумовлює потребу в координації дій різних суб'єктів управління); 3) використання адміністративного договору (відносини у сфері ППП оформлюються через адміністративні договори, які забезпечують реалізацію публічного інтересу за участю суб'єкта владних повноважень та приватного партнера); 4) партнерський характер управління (ґрунтується на взаємодії публічних і приватних суб'єктів, розподілі функцій і відповідальності між ними та координаційній ролі публічної влади); 5) ризик-орієнтованість та результативність (передбачає аналіз і розподіл ризиків, моніторинг виконання договірних зобов'язань та оцінювання економічних і соціальних результатів реалізації проєктів); 6) прозорість, підзвітність і залучення громадськості (базується на відкритості, підзвітності та залученні громадськості до підготовки й реалізації суспільно важливих проєктів, зокрема на місцевому рівні).

Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства - це діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами.

5. Публічно-управлінська система у сфері ППП включає наступні елементи зі своїми особливостями: 1) суб'єкти публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу. На підготовчому етапі провідна роль належить публічному партнеру, тоді як після укладення договору управління проєктом здійснює приватний партнер за умови збереження контрольних і наглядових повноважень публічної сторони; 2) об'єкт публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу. Практичним проявом цих відносин виступають конкретні об'єкти інфраструктури та публічні послуги, щодо яких забезпечується досягнення суспільно значущих результатів; 3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП - реалізується через поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів, що послідовно застосовуються залежно від етапу ППП. На підготовчому етапі (що закінчується укладанням договору ППП) переважає регуляторно-адміністративний вплив публічної влади, а під час реалізації проєкту центральним інструментом стає договір ППП, який фіксує стандарти, показники, ризики та відповідальність сторін; 4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП - забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу та зміни в об'єкті через контроль, моніторинг, звітність і підсумкову оцінку. На їх підставі публічний партнер може коригувати управлінські рішення в межах закону й договору та застосовувати передбачені механізми реагування у разі відхилень або порушень.

6. У межах публічного управління у сфері ППП доцільно виділити два ключових етапи: 1) підготовчий етап, що передусь укладенню договору ППП та охоплює ініціювання проєкту, розроблення концептуальної записки та/або техніко-економічного обґрунтування, проведення аналізу ефективності застосування механізму ППП, ухвалення рішення щодо доцільності реалізації проєкту, а також організацію й проведення конкурсної процедури з відбору

приватного партнера. На цьому етапі переважає управлінський вплив публічного суб'єкта, який реалізується через визначені законодавством процедури, владні рішення та повноваження органів публічної влади, спрямовані на формування правових, економічних та організаційних передумов впровадження конкретного проєкту; 2) етап реалізації проєкту ППП, що розпочинається з моменту укладення договору та характеризується поєднанням договірних механізмів із контрольними й наглядовими повноваженнями публічного партнера. Управлінський вплив тут здійснюється передусім через умови договору ППП, якими визначено розподіл функцій, ризиків і відповідальності сторін, а також через інструменти контролю, моніторингу та звітності, що забезпечують виконання приватним партнером установлених вимог і досягнення запланованих публічних результатів.

Особливістю публічного управління у сфері ППП є розподіл управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП. На етапі підготовки проєкту ППП провідна роль належить публічному партнеру, який діє як носій владних повноважень, визначаючи зокрема параметри взаємодії та відповідальності сторін та інші умови у договорі ППП. Разом з тим, на етапі реалізації проєкту ППП відбувається зміна характеру керуючого впливу, який здійснюється переважно через договірні механізми, закріплені в договорі ППП, а провідну роль відіграє приватний партнер, що набуває статусу суб'єкта публічного управління. Укладення договору ППП зумовлює зміну характеру управлінського впливу публічного партнера на договірний, при цьому публічний партнер, не припиняючи свого управлінського статусу, делегує приватному партнеру функцію управління проєктом ППП, зберігаючи за собою в першу чергу повноваження нагляду та контролю.

РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО- ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні

Для реалізації функцій та завдань ППП, як форми реалізації політики щодо виконання державою своїх функцій, задоволення публічного інтересу, важливе значення має механізм адміністративно-правового забезпечення. В аспекті нашого дослідження є необхідним звернення до позицій вітчизняних правників щодо визначення підходів до розуміння категорії «механізм адміністративно-правового забезпечення».

Так, І. Голосніченко визначає механізм адміністративно-правового забезпечення як сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності держави [85, с. 20-21] для виконання функцій публічної влади та задоволення публічного інтересу. Аналогічної позиції дотримується В. Галуцько, який розглядає механізм адміністративно-правового забезпечення як сукупність засобів функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання, спрямованих на забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також належне функціонування громадянського суспільства і держави [86, с. 87].

У свою чергу механізму адміністративно-правового забезпечення притаманна відповідна структура, Т. Коломєць виокремлює органічні складники, до яких відносить норми права, акти реалізації норм права та правові відносини, а також функціональні складники, зокрема юридичні факти, правову свідомість суб'єктів адміністративно-правового регулювання, законність, акти тлумачення норм права та акти застосування норм права [87, с. 32–33]. Водночас, за твердженням І. Голосніченка, структура механізму адміністративно-

правового забезпечення охоплює норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права та акти реалізації адміністративно-правових норм [85, с. 20–21].

Сучасні теоретичні напрацювання в сфері ППП визначають, що адміністративно-правовий механізм ППП під час дії надзвичайного, воєнного стану варто розглядати як систему правових, організаційних та адміністративних заходів, що спрямовані на залучення приватного сектору до співпраці з органами публічної влади з метою ефективного реагування на загрози національній безпеці, що забезпечує координацію й синергію ресурсів та можливостей держави з приватними суб'єктами для підтримання громадського порядку, нейтралізації загроз, відновлення інфраструктури та забезпечення стійкості держави в умовах надзвичайного стану [10, с. 99].

У межах нашого дослідження механізм адміністративно-правового забезпечення ППП розглядатиметься крізь призму його окремих елементів, зокрема нормативно-правового регулювання як ключового складника, що визначає засади, умови та порядок реалізації відносин в сфері ППП.

Так, ефективна реалізація проєктів ППП неможлива без належного нормативно-правового забезпечення, яке формує чіткі правила взаємодії між публічним та приватним секторами. Відповідне нормативно-правове забезпечення сприяє визначенню правового статусу учасників ППП, прозорості процедури підготовки, відбору та реалізації проєктів, а також регламентації механізмів розподілу ризиків, державної підтримки та контролю за виконанням зобов'язань. Наявність узгодженого, прозорого і стабільного нормативно-правового забезпечення мінімізує правову невизначеність, підвищує довіру інвесторів та створює передумови для довгострокової ефективності партнерських ініціатив. Відтак саме якісне нормативно-правове забезпечення стає ключовим фактором успішності ППП.

У сучасних умовах розвитку ППП ключовими викликами залишаються структурні недоліки чинного нормативно-правового забезпечення, що стримують ефективну реалізацію проєктів у даній сфері. Передусім, йдеться про

недостатню узгодженість законодавчої бази, яка регулює механізми взаємодії держави з приватними партнерами. Відчутними є прогалини у системі нормативно-правового регулювання забезпечення публічного управління у сфері ППП, зокрема: правовому забезпеченні прозорості процедур укладення договорів, що знижує рівень довіри потенційних інвесторів та створює ризики корупційних зловживань.

Окремої уваги потребує відсутність чітко визначених механізмів контролю за дотриманням сторонами договірних зобов'язань при реалізації проєктів ППП, що унеможливорює своєчасне реагування на порушення умов співпраці. Правові колізії між окремими нормативно-правовими актами ускладнюють імплементацію проєктів ППП на практиці, а недосконалість регулювання розподілу ризиків та відповідальності між сторонами знижує ефективність партнерських відносин.

Такі проблеми створюють суттєві бар'єри для залучення приватного сектору та раціонального використання державних ресурсів у рамках ППП. Відтак постає об'єктивна потреба у комплексному перегляді чинного законодавства, системному аналізі його недоліків та розробці цілісних рекомендацій щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП.

У контексті дослідження нормативно-правового забезпечення ППП доцільно зосередитися на співвідношенні категорій «правове регулювання» та «правове забезпечення», з огляду на дискусійний характер в сучасній адміністративно-правовій науці.

У науковій літературі відсутній єдиний теоретичний підхід до визначення поняття «правове регулювання», що зумовлює існування різних його трактувань. Так, О. Скакун розглядає правове регулювання як здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону і розвиток [88, с. 488], в тому числі в сфері ППП.

На думку А. Комзюка, правове регулювання є специфічним впливом, що здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором, при цьому воно має цілеспрямований, організаційний, результативний характер і реалізується за допомогою цілісної системи засобів, які виражають матерію права як нормативного інституту-утворення – регулятора [89, с. 47].

Поділяючи подібний підхід, І. Ваньчук визначає правове регулювання як специфічну систему нормативного впливу на суспільно значущі, свідомо вольові, повторювані та стійкі суспільні відносини з метою їх упорядкування, що реалізується через визначення базових складових цих відносин із застосуванням спеціальних юридичних засобів [90, с. 10].

Водночас І. Шопіна пропонує більш комплексне тлумачення правового регулювання, аналізуючи його за різними критеріями. Зокрема, у нормативно-юридичному аспекті правове регулювання розглядається як упорядкування суспільних відносин за допомогою спеціальних юридичних засобів, що включає їх юридичне закріплення, охорону, контроль за їх стабільністю та відновлення у разі порушення. У діяльнісному аспекті правове регулювання постає як діяльність держави, її органів, посадових осіб і уповноважених громадських організацій, спрямована на встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм (правил) поведінки суб'єктів права, їх реалізацію в конкретних правовідносинах та застосування державного примусу до правопорушників з метою забезпечення стабільного правопорядку в суспільстві [91, с. 1057].

На думку О. Гуміна та Є. Пряхіна нормативно-правове забезпечення можна розглядати у широкому і вузькому аспектах. У широкому розумінні, це означає упорядкування суспільних відносин, проведене уповноваженими державними органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, а також їх охорона, реалізація та розвиток. У вузькому розумінні, визначення даної категорії буде безпосередньо залежати від контексту конкретних суспільних відносин, про які йдеться [92, с. 48], в тому числі, це можуть бути аспекти публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства.

На нашу думку, дослідження категорії «адміністративно-правового забезпечення» потребує розгляду його структурних елементів. Відтак, як зазначають О. Гумін та Є. Пряхін, у структурі нормативно-правового забезпечення виділяють п'ять елементів: 1) об'єкт адміністративно-правового забезпечення; 2) суб'єкт (суб'єкти) адміністративно-правового забезпечення; 3) норми права (норми адміністративного права); 4) адміністративно-правові відносини та їх зміст; 5) гарантії, заходи, засоби, форми та методи адміністративно-правового забезпечення [92, с. 48-49].

На нашу думку, нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства - це система правових норм, принципів, інститутів та механізмів, закріплених у нормативно-правових актах, які регулюють порядок, умови, форми, повноваження органів публічної влади та суб'єктів приватного сектору, а також процедурні аспекти їхньої взаємодії з метою ефективного задоволення публічного інтересу у межах ППП.

Підтримуючи зазначену позицію науковців, можна розглянути нормативно-правове забезпечення ППП через його структурні елементи: 1) об'єктом в сфері ППП будуть виступати суспільні відносини у сфері ППП, які потребують належного нормативно-правового регулювання та реалізації за допомогою норм адміністративного права; 2) суб'єкти нормативно-правового забезпечення ППП мають свої особливості, які передбачають, що з одної сторони суб'єктами виступають - суб'єкти адміністративних правовідносин, наділені владними повноваженнями, правами й обов'язками у сфері ППП (публічний суб'єкт), а з іншого боку: фізична або юридична особа приватного права, яка не має владних повноважень, втім, відповідно до закону, реалізує свої права і обов'язки в межах реалізації ППП проєктів (приватний суб'єкт); 3) норми адміністративного права, які спрямовані на упорядкування, організацію та удосконалення суспільних відносин, які складаються у сфері ППП; 4) суспільні відносини у сфері ППП, урегульовані нормами адміністративного права, що породжують адміністративно-правові відносини між публічними та приватними суб'єктами задля задоволення публічних інтересів в процесі реалізації ППП проєктів;

5) методи: методи прямої дії – адміністративно-правові рішення органів влади (ухвалення нормативно-правових актів, затвердження порядків відбору проєктів ППП, встановлення обов’язкових вимог до партнерів, укладання договорів від імені держави тощо), що безпосередньо визначають умови реалізації партнерських проєктів; методи непрямої дії – економічні та інші опосередковані впливи, які створюють стимули для приватних інвесторів (податкові та митні пільги, державні гарантії, субсидії, компенсаційні механізми, пріоритети у доступі до державних ресурсів тощо); загальні методи – інструментарій, який використовується в усій економіці й одночасно поширюється на сферу ППП (загальнодержавне податкове та бюджетне регулювання, антимонопольна політика, регулювання ринків капіталу, трудове законодавство тощо) та спеціальні методи – специфічні для ППП форми впливу, що спрямовані на окремі види проєктів або галузі (встановлення спеціальних режимів концесій чи оренди, цільові програми підтримки окремих інфраструктурних напрямів, застосування пілотних режимів регулювання, тощо). У свою чергу, інструменти нормативно-правового забезпечення розвитку ППП доцільно групувати за трьома блоками: технологічні інструменти - стандартизовані процедури підготовки та реалізації проєктів (типові договори ППП, методики оцінювання ефективності проєктів, методичні рекомендації щодо розподілу ризиків, електронні платформи відбору й моніторингу проєктів, реєстри ППП тощо); макроекономічні інструменти - важелі впливу на загальноекономічні умови реалізації партнерства (податкова й митна політика щодо інвестицій у ППП, бюджетні програми співфінансування, державні гарантії та поручительства, регулювання процентних ставок через політику центрального банку, інструменти державного боргу, що використовуються для фінансування проєктів ППП); мікроекономічні інструменти – засоби впливу безпосередньо на параметри окремих проєктів та їхніх учасників (тарифна політика в інфраструктурних галузях, механізми плати за доступ/користування об’єктами ППП, система платежів за доступність, умови розподілу доходів і витрат між партнерами, інструменти внутрішнього фінансування проєктів тощо). Засоби реалізації механізму державного

регулювання ППП включають: стандартизацію – розроблення й запровадження стандартів і регламентів у сфері ППП, типових договорів, процедур підготовки та експертизи проєктів, єдиних підходів до оцінювання їхньої соціально-економічної ефективності; стимулювання (пільги) - надання податкових, митних, фінансових, адміністративних та інших пільг і преференцій, що підвищують привабливість участі приватного партнера в проєктах ППП (зменшення податкового навантаження, прискорена амортизація, доступ до дешевших ресурсів, компенсація частини витрат тощо); обмеження - установлення нормативних, фінансових, екологічних та соціальних обмежень, які захищають публічні інтереси (лімітування рівня тарифів для споживачів, обмеження на концентрацію капіталу, вимоги до екологічних і соціальних стандартів, верхні межі державних зобов'язань за окремими проєктами); контролінг - система моніторингу, контролю та оцінювання результативності проєктів ППП, яка охоплює попередній, поточний і завершальний контроль, аудит використання бюджетних коштів, оцінювання досягнення цільових індикаторів, а також зворотний зв'язок для коригування державної політики у сфері ППП.

Варто наголосити, що всі ці інструменти будуть реалізовуватися за допомогою норм права, в першу чергу адміністративного права, на законодавчому та підзаконному рівні, у вигляді відповідних нормативно-правових актів – прийнятих суб'єктами публічного управління у межах повноважень, визначених законами.

Розвиток ППП був обумовлений об'єктивними процесами зміни суспільних відносин в умовах перехідної економіки. В практичній площині ППП, як правова категорія, почало формуватися в українській правовій системі ще наприкінці ХХ століття, коли були прийняті перші законодавчі акти, що сприяли врегулюванню відповідних відносин, зокрема Закон України «Про концесії», який пізніше було замінено новою редакцією - чинним на сьогодні Законом України «Про концесію» [25].

Однак важливим етапом розвитку нормативно-правового забезпечення ППП стало прийняття Закону України «Про державно-приватне партнерство» в 2010 році [19], яке ознаменувало початок системного підходу до нормативно-правового регулювання співпраці між державним і приватним секторами для задоволення публічного інтересу. Незважаючи на нормативну новизну, реалізація ППП в перші роки була обмеженою за масштабами: було здійснено лише кілька проєктів, які здебільшого мали фрагментарний характер, що зумовлювалося як правовими недоліками чинної нормативної бази, так і недостатньою інституційною підготовленістю органів державного управління до впровадження нової форми публічного врядування.

Крім того, на початковому етапі ППП не сприймалося переважно як повноцінний інструмент реалізації публічної політики для задоволення публічного інтересу у різних сферах публічного життя. Відсутність інтеграції цієї форми партнерства в практичну діяльність публічної влади та стратегічне планування політик свідчила про недооцінку потенціалу ППП як форми публічного управління з метою задоволення публічного інтересу. Суб'єкти публічної влади, урядові структури не сприймали приватного партнера як рівноправного учасника процесу формування політики, що значно обмежувало ефективність взаємодії між секторами.

Таким чином, упродовж першого десятиліття розвитку ППП в Україні дана форма співпраці не була належним чином нормативно врегульована як інструмент публічної політики в повному розумінні цього терміну. Відсутність належного публічного компонента в її функціонуванні заважала перетворенню партнерства на дієвий механізм впливу на формування державної політики, стимулювання розвитку економіки для задоволення суспільних потреб.

Значні зміни в законодавстві щодо ППП відбулися у 2019 році, що стало частиною адміністративно-правової реформи, спрямованої на гармонізацію національного законодавства з найкращими міжнародними практиками. Прийняття нової редакції Закону України «Про концесії» [25] та внесення змін до Закону України «Про державно-приватне партнерство» [19] були відповіддю

на суспільну проблему удосконалення системи нормативно-правового забезпечення у сфері ППП, зокрема, щодо підвищення прозорості та зниження корупційних ризиків, однак дані ініціативи не змогли повністю вирішити структурні проблеми, які й досі ускладнюють ефективну реалізацію державно-приватних проєктів у публічній політиці.

Аналіз законодавчих змін, щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення в сфері ППП, що були започатковані в 2019 році, а також розвиток підзаконної бази в останні роки, дає підстави стверджувати, що в українському правовому просторі формується нова якість інституційної взаємодії між державою та приватним сектором, в рамках якої ППП все більше постає не лише як економічний механізм, а й як ефективний механізм співпраці держави та суспільства задля задоволення публічного інтересу. Дану трансформацію підтримують наукові позиції сучасних дослідників, зокрема Т. Сокольської та В. Круглова, які розглядають ППП як інституційну платформу для політичного діалогу між публічними та приватними акторами в умовах кризового управління [93, с. 195; 94, с. 69-70] для задоволення публічного інтересу в різних сферах суспільного життя.

Необхідність вдосконалення нормативно-правового забезпечення була обумовлена об'єктивними чинниками розвитку суспільних відносин, в тому числі безпековими. З початком повномасштабної російської збройної агресії проти України виникли нові безпекові, соціальні та економічні виклики, що призвели до активізації ролі інституту ППП в державній політиці. В умовах обмежених ресурсів, гострої потреби в відновленні критичної інфраструктури, а також необхідності мобілізації фінансових і матеріальних ресурсів для забезпечення обороноздатності держави та життєдіяльності громад, ППП почало виконувати не лише інструментальну, але й стратегічну політико-інституційну функцію, функцію взаємодії держави і суспільства для задоволення публічного інтересу, домінуючим серед яких на сьогодні є захист держави, об'єктів критичної інфраструктури, в тому числі, в межах реалізації ППП проєктів.

Відтак, належний розвиток ППП є важливим інструментом мобілізації інвестиційних ресурсів для реалізації проєктів ППП в умовах правового режиму воєнного стану та може бути застосований в умовах повоєнної відбудови, що сприятиме не лише економічній стабілізації, а й структурній модернізації української економіки в контексті євроінтеграційного курсу держави.

Так, суспільні зміни зумовили необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП, 19 серпня 2022 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», яким було суттєво вдосконалено нормативно-правову базу у сфері ППП, зокрема врегульовано умови та особливості взяття довгострокових зобов'язань державним партнером у рамках реалізації проєктів ППП, у тому числі концесійних проєктів. До ухвалення зазначеного акта державні партнери були позбавлені можливості приймати такі зобов'язання у зв'язку з дією принципу трирічного бюджетного планування, що обмежувало перспективність та інвестиційну привабливість механізму ППП. Внесені зміни дозволили державі брати на себе довгострокові фінансові зобов'язання, необхідні для реалізації масштабних інфраструктурних та соціально значущих проєктів, які передбачають багаторічний цикл підготовки та реалізації [95].

Для подальшого удосконалення нормативно-правового забезпечення публічного управління в сфері ППП на рівні підзаконних нормативно-правових актів, у розвиток положень зазначеного вище Закону Кабінетом Міністрів України було прийнято низку актів, спрямованих на практичне впровадження нових механізмів бюджетного забезпечення проєктів ППП. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 04 листопада 2022 р. № 1241 затверджено Порядок ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства, що забезпечує облік, моніторинг і прозорість фінансових зобов'язань державних партнерів [96]. Постановою Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2023 р. № 117 визначено Порядок прийняття рішення про надання державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства, який визначає критерії, процедури та форми державної підтримки

для проєктів, що реалізуються у форматі ППП [97]. Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 222 затверджено Порядок спрямування коштів на підготовку проєктів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності, яким регламентовано механізми фінансування підготовчої стадії проєктів і виконання довгострокових бюджетних зобов'язань [98]. Сукупно зазначені підзаконні нормативно-правові акти створили комплексне правове середовище для розширення практики застосування механізмів ППП, особливо щодо об'єктів, які не генерують власного доходу, але мають високу соціально-економічну значущість.

Також, у контексті удосконалення нормативно-правового забезпечення сфери ППП, в умовах російської збройної агресії проти України та з метою активізації інвестиційної діяльності було внесено зміни до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків, який спрямований на створення додаткових гарантій для приватних інвесторів, готових вкладати капітал у національну економіку під час воєнного стану, шляхом запровадження механізмів страхування інвестицій від воєнних ризиків [99]. У сукупності прийняті законодавчі та підзаконні акти формують нові можливості правового регулювання фінансових аспектів ППП, що відповідає сучасним викликам та сприяє залученню приватного капіталу до відновлення та розвитку економіки України, в умовах воєнного стану.

Також, умови, створені внаслідок російської повномасштабної збройної агресії проти України, зумовили суттєве загострення потреби у пошуку нових правових інструментів залучення приватного капіталу до відновлення зруйнованої інфраструктури та підтримки економічної стійкості держави. Руйнування об'єктів транспортної, енергетичної, соціальної та комунальної інфраструктури, а також обмеженість бюджетних ресурсів у воєнний період створили нагальну необхідність активізації ППП як ефективного механізму поєднання державних і приватних інвестицій. Саме ці обставини стали одним із

ключових чинників прийняття нового законодавства у сфері ППП, спрямованого на удосконалення нормативно-правового забезпечення, співпраці публічної влади з приватними інвесторами, розширення можливостей держави щодо взяття довгострокових зобов'язань, забезпечення фінансової стабільності проєктів та стимулювання участі приватного сектору у процесах післявоєнного відновлення.

Ключовим етапом системного підходу до нормативно-правового забезпечення в сфері ППП стало прийняття нового рамкового закону, який має на меті більш чітке та системне врегулювання ППП в Україні за європейськими стандартами, визначення суб'єктів, процедури реалізації ППП та сфер можливого застосування ППП.

Безпосередньою метою Закону України «Про публічно-приватне партнерство» є створення сприятливих умов для реалізації проєктів, спрямованих на відновлення України та перебудову її економіки після війни. Закон має на меті спростити процедури підготовки й впровадження таких проєктів, зокрема шляхом запровадження електронної системи закупівель, що відповідає стандартам ЄС, ефективного використання моделей партнерства на основі бюджетних платежів (що передбачає фінансування інфраструктури державою в розстрочку), а також спрощення процедур для проєктів відновлення інфраструктури, нових будівництв та «малих» проєктів вартістю до 5,3 млн євро на державному та місцевому рівнях [2].

Основними новелами закону є, в тому числі, вдосконалення термінологічного апарату у сфері ППП. На нашу думку, враховуючи сутність ППП та європейський підхід до розуміння сутності ППП влучним є застосування сучасних категорій, зокрема, поняття «публічно-приватного партнерства». В аспекті термінологічного переходу від «державно-приватного партнерства» до «публічно-приватного партнерства» слушною є думка П. Діхтієвського, який визначає даний перехід як логічний крок у напрямі гармонізації національного законодавства з правовими нормами та стандартами ЄС. У європейській правовій та інституційній практиці використовується саме термін *public-private partnership* (PPP), який охоплює не лише центральні органи виконавчої влади, а

й ширший спектр публічних суб'єктів, зокрема органи місцевого самоврядування, державні та комунальні підприємства, установи та інші організації, що виконують публічні функції. У цьому контексті термін «публічно-приватне партнерство» точніше відображає сутність партнерських відносин, що можуть виникати між суб'єктами публічного управління та приватним сектором, на відміну від попереднього формулювання, яке обмежувало сферу таких взаємодій лише до «держави» в традиційному розумінні [100, с. 128-129].

Важливо наголосити, що цей законодавчий акт також спрямований на реформування механізмів ППП в Україні, містить низку суттєвих нововведень, які відповідають сучасним викликам повоєнної відбудови та євроінтеграційним зобов'язанням держави. Зокрема, цей закон детально регламентує порядок проведення конкурсних процедур для визначення приватного партнера, встановлює правовий статус учасників ППП, гарантії захисту їхніх прав, а також визначає правовий режим об'єктів партнерства [2]. Важливою складовою закону є запровадження спеціальних правових режимів для реалізації ППП у певних сферах суспільної діяльності. Так, закон визначає особливості реалізації проєктів у галузі будівництва автомобільних доріг, їх інженерного облаштування, а також житлового будівництва, що є особливо актуальним у контексті відновлення зруйнованого війною житлового фонду, а також завершення об'єктів незавершеного будівництва, таких як житлові будинки, зведення яких було призупинено через фінансову неспроможність забудовників [2].

Закон розроблений з урахуванням досягнутих домовленостей між Україною та ЄС у рамках підтримки повоєнного відновлення держави, а також на основі аналізу європейського досвіду, міжнародних стандартів у сфері ППП та необхідності забезпечення прозорих і конкурентних умов для залучення приватного сектору до реалізації проєктів ППП. Важливо наголосити, що однією з ключових новел, що сприяють широкому залученню публічних і приватних інвесторів до повоєнної відбудови, є закріплення можливості участі в проєктах ППП не лише резидентів України, а й іноземних юридичних осіб, держав (в особі

урядів або уповноважених органів), міжнародних організацій, інституцій ЄС та установ системи ООН [2].

Закон фактично інтегрує в європейський економічний та правовий простір, національну систему ППП. Для забезпечення прозорості та відповідності європейським стандартам, закон передбачає обов'язкове оприлюднення інформації про укладення концесійного договору в Офіційному віснику Європейського Союзу - офіційному друкованому органі ЄС, де публікуються нормативно-правові акти, тендерні оголошення та звіти інституцій ЄС.

В рамках оновленої моделі ППП ключову роль відіграє створення стабільного та передбачуваного правового середовища для обох сторін партнерства. З метою підвищення ефективності та прозорості впровадження ППП-проектів, законодавство передбачає низку гарантій як для державного, так і для приватного партнера.

Як зазначає І. Ковбас однією з ключових ознак функціонування ППП є його орієнтованість на публічні (суспільні) інтереси – ППП має чітко виражену публічну, суспільну спрямованість, спрямовану на вирішення соціально значущих завдань, надання публічних послуг та досягнення соціально-економічного розвитку [101, с. 5]. Таким чином, виходячи з того, що сфера ППП має чітко виражену публічну спрямованість, вона вимагає належного рівня нормативно-правового забезпечення.

Серед основних напрямків удосконалення нормативно-правового забезпечення ППП є ряд важливих законодавчих нововведень в 2025 р. Серед них - норма, згідно з якою об'єкти ППП після завершення проєкту не підлягають приватизації чи іншому відчуженню у приватну власність, за винятком проєктів, що передбачають будівництво житлових об'єктів. Така інфраструктура залишається у державній або комунальній власності (чи в управлінні суб'єкта господарювання публічного сектора), залежно від того, хто є публічним партнером (концесієдавцем).

Крім того, нове законодавство класифікує договори ППП на дві основні категорії: концесійні договори та інші договори ППП, що не мають ознак

концесії. Водночас, на відміну від попередньої редакції закону, нова редакція не містить вичерпного переліку форм реалізації ППП, обмежуючись лише згадкою про концесію без конкретизації інших форм, таких як спільна діяльність чи управління майном.

На нашу думку, варто відзначити новелу закону щодо відсутності жорстко визначеного переліку форм ППП, що надає можливість публічному партнеру обирати модель співпраці, яка найкраще відповідає правовій природі, економічній доцільності та специфіці конкретного проєкту, з урахуванням вимог чинного законодавства. Порівняльний аналіз положень нового закону щодо ППП в цілому, а також змін до Закону України «Про концесію» [25], зокрема, дає підстави для висновку про фактичну уніфікацію правового регулювання різних форм ППП. Зокрема, законодавець застосував єдиний підхід до визначення приватного партнера - через конкурсну процедуру, незалежно від форми партнерства, що забезпечує формальну єдність механізмів залучення приватного капіталу до реалізації публічних проєктів. Водночас необхідно звернути увагу на окремі відмінності в деталях правового регулювання.

У свою чергу, для окремих форм ППП, зокрема, для концесійних проєктів передбачено обов'язкове проведення конкурсу з використанням електронної торгової системи (далі - ЕТС) - дворівневої інформаційно-комунікаційної платформи, яка включає центральну базу даних та підключені до неї електронні майданчики. У випадку будівництва житла за концесійною моделлю з допороговою вартістю (менше 5,3 млн євро) передбачається створення окремого функціонального модуля ЕТС. Натомість для інших форм ППП, що не пов'язані з концесією, закон не встановлює вимог щодо обов'язковості застосування ЕТС під час конкурсного відбору приватного партнера. Така правова неоднорідність може призводити до правової невизначеності та створювати ризики непрозорого відбору партнерів у рамках окремих проєктів.

Враховуючи перераховані переваги закону щодо системного підходу до врегулювання ППП в Україні, на нашу думку, слушною є позиція вченого П. Діхтієвського, який зазначає, що Закон України «Про публічно-приватне

партнерство» (2025 р.) спрямований на запровадження стандартів ЄС, а саме спрощення процедур підготовки та реалізації проєктів, із фокусом на відбудову та економічне відновлення країни, передбачаючи впровадження електронної системи у відповідності до європейських стандартів, розширення фінансових моделей (зокрема із застосуванням бюджетних платежів), а також гармонізацію із загальноєвропейськими підходами до ППП. Крім того, закон розширює коло публічних партнерів, включаючи не лише державу, а й органи місцевого самоврядування, комунальні та державні підприємства, що сприяє гнучкішому залученню приватного сектору до реалізації критично важливих проєктів у повоєнний період [100, с. 128].

Для ефективного нормативно-правового забезпечення є важливим прийняття підзаконних нормативно-правових актів у сфері ППП, які приймаються у відповідності та на виконання зазначеного закону. Важливою складовою нормативно-правового забезпечення ППП є удосконалення системи підзаконних нормативно-правових актів. У цьому контексті важливо зазначити, що відповідно до Прикінцевих положень нового закону, Кабінет Міністрів України зобов'язаний протягом трьох років з моменту набрання ним чинності створити необхідний функціонал в межах електронної системи публічних закупівель для проведення конкурсів із відбору приватного партнера. Це передбачає формування єдиного технологічного середовища для реалізації всіх форм ППП. Проте тривалість цього перехідного періоду (три роки) викликає певні занепокоєння, зважаючи на актуальність і нагальність використання інструментів ППП у процесі післявоєнного відновлення країни. Так, в грудні 2025 р. було внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 р. № 909, яка регламентує правила проведення конкурсу для відбору інвестора в рамках проєктів публічно-приватного партнерства [102], що стало першим кроком у приведенні підзаконних нормативних актів у відповідність до положень Закону України «Про публічно-приватне партнерство». Згідно з цим Законом, всі конкурси та процедури конкурентного діалогу повинні проводитися виключно через електронну систему Prozorro, починаючи з 1 січня 2027 р.

Відповідно, оновлення зазначеної постанови Кабінету Міністрів України є технічною зміною, яка адаптує існуючі правила до вимог, визначених новим законодавством.

Особливо важливо, що новий закон вперше визначає вичерпний перелік істотних умов для договорів ППП, які повинні бути визначені незалежно від форми партнерства. Серед таких умов: ключові показники ефективності реалізації проєкту, порядок розподілу ризиків між сторонами, умови надання державної підтримки (зокрема, грантів), фінансові зобов'язання сторін, включаючи платежі, гарантійні строки щодо результатів виконаних робіт та інші положення, що безпосередньо впливають на правовий статус об'єкта ППП і зобов'язання учасників. Порівняно з попередньою редакцією закону, яка мала фрагментарний характер вимог до змісту договору та не містила подібного переліку істотних умов, нове законодавство значно полегшує реалізацію принципів правової визначеності та передбачуваності у договірних правовідносинах у сфері ППП [2].

Нині ключовим чинником, який впливає на вдосконалення системи нормативно-правового забезпечення ППП є європейська інтеграція України. На нашу думку, тенденції розвитку ППП в умовах європейської інтеграції, закріплені в новому законі, свідчать про прагнення законодавця до гармонізації процедур ППП з європейськими стандартами відкритості, конкурсності та правової визначеності. Однак подальше удосконалення цього законодавства, зокрема шляхом обов'язкового впровадження ЕТС як інструменту для проведення конкурсів незалежно від виду договору, суттєво сприятиме підвищенню прозорості процедур у межах договорів ППП.

Водночас варто підкреслити, що навіть із прийняттям нового профільного закону не вичерпуються системні проблеми правового регулювання механізмів публічно-приватної співпраці. До таких належать: нечітко визначені загальні та спеціальні процедури підготовки проєктів ППП, нормативні прогалини щодо організації конкурсного відбору приватного партнера або концесіонера, укладення договорів, фінансово-майнових аспектів реалізації партнерств, а

також складності з оприлюдненням інформації про конкурси. Особливої уваги потребує питання формування критеріїв конкурсного відбору. Відсутність вичерпного переліку кваліфікаційних вимог і чіткого механізму визначення питомої ваги критеріїв конкурсної оцінки створює ризики для прозорості та добросовісної конкуренції. Діюча норма, яка декларує необхідність дотримання принципів об'єктивності, недискримінації та відкритості при визначенні критеріїв, фактично не має імперативного характеру і залишає значний простір для суб'єктивного тлумачення конкурсними комісіями.

На нашу думку, система нормативно-правового забезпечення ППП повинна включати: 1) законодавчі акти: рамковий закон, що регулює загальні принципи ППП, а також окремі нормативні акти, що стосуються специфічних аспектів, такі як Закон України «Про концесії» та Закон України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності»; 2) підзаконні нормативно-правові акти, які детально регулюватимуть реалізацію ППП у конкретних сферах, включаючи такі елементи: а) стратегію розвитку ППП у конкретній сфері; б) порядок визначення статусу приватного партнера в конкретній сфері ППП; в) критерії участі приватних суб'єктів у ППП; г) перелік об'єктів, що можуть бути об'єктами ППП у конкретній сфері.

У зв'язку з цим вбачається доцільним не лише вдосконалення основного закону про ППП шляхом встановлення чітких загальних критеріїв конкурсної процедури, але й розроблення спеціалізованих підзаконних нормативно-правових актів, які б деталізували правове регулювання, процедуру та реалізацію ППП у конкретних сферах, насамперед у сфері оборони, культури та критичної інфраструктури. Такий підхід дозволить забезпечити правову визначеність, прозорість процедур, підвищити привабливість ППП для приватного сектора, а також сприятиме реалізації стратегічних завдань післявоєнної відбудови України на принципах сталості, безпеки та ефективного використання ресурсів.

2.2. Система суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства

Для адміністративно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП важливе значення має визначення системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, які виступають суб'єктами публічного управління і безпосередньо здійснюють діяльність, як суб'єкти публічної влади щодо забезпечення реалізації проєктів ППП.

Система та повноваження суб'єктів публічного управління в контексті ППП є основою для ефективного функціонування механізмів взаємодії між державними та приватними структурами у процесі реалізації соціально значущих проєктів. Публічно-приватне партнерство, яке є інструментом досягнення публічних цілей через залучення ресурсів і капіталу приватного сектора, вимагає чітко визначеної організаційної структури суб'єктів управління, які взаємодіють у процесі ППП.

Так, Конституція України закріплює принцип людиноцентризму, проголошуючи людину найвищою соціальною цінністю, що визначає її статус як фундаментальний орієнтир у процесах формування та розвитку держави. Водночас, Конституція України встановлює, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою [103], яка повинна створити всі необхідні умови для забезпечення публічного інтересу, в основі якого знаходяться права і свободи людини.

Одним із ключових механізмів реалізації даних конституційних положень виступає публічне управління, яке виконує прикладну, організуючу та регуляційну функції щодо соціальної та індивідуальної діяльності громадян. На меті такого управління є впорядкування, збереження і трансформація суспільних процесів шляхом застосування сили публічної влади. У такому контексті публічне управління набуває вагомого конституційно-реалізуючого значення, що вимагає забезпечення його належного рівня. Одним із важливих напрямів публічного управління у демократичній державі є розвиток сфери ППП, у межах

якої реалізується взаємодія та співпраця між публічно-правовими і приватно-правовими суб'єктами соціальних відносин. За своєю природою ППП сприяє одночасному вирішенню значущих загальносуспільних і приватних завдань учасників такої взаємодії.

У свою чергу, налагодженість ППП набуває особливої ваги для суспільства, що, зумовлює необхідність високої якості публічного управління у даній сфері, особливо в умовах війни в Україні.

В процесі реалізації проєктів ППП взаємодіють його учасники - суб'єкти, які наділені відповідними повноваженнями і вступають у правовідносини з приводу реалізації проєктів ППП. У зв'язку з цим важливим є питання визначення системи суб'єктів ППП, їх повноважень, правового регулювання, організації взаємодії у процесі здійснення ППП.

Варто зазначити, що під суб'єктами публічного управління у сфері ППП необхідно розуміти суб'єкти публічного управління (адміністрування), які є учасниками відповідних адміністративно-правових відносин. З позиції Ю. Битяка, суб'єктом адміністративно-правових відносин є учасник, наділений відповідними правами та обов'язками, до яких входять: органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадяни тощо [104, с. 57].

У свою чергу, одним з ключових суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері реалізації ППП є органи публічної адміністрації, які є частиною публічної влади. При цьому, такі суб'єкти (тобто публічна адміністрація) мають відповідну організаційну структуру, що включає органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадових осіб та службовців, а також установи, організації та окремі недержавні структури, які, відповідно до законодавства, здійснюють управлінські функції для задоволення публічного інтересу, в тому числі щодо належної реалізації публічно-приватного партнерства. До основних суб'єктів органів публічного управління (публічної адміністрації) належать: органи виконавчої влади; суб'єкти місцевого самоврядування; суб'єкти делегованих повноважень [105].

Під суб'єктами публічної адміністрації розуміють суб'єкта владних повноважень, який здійснює публічне адміністрування: надає адміністративні послуги та з цією метою здійснює виконавчо-розпорядчу адміністративну діяльність. Ключовою ознакою суб'єкта публічного адміністрування є діяльнісний підхід – здійснення публічного адміністрування. Основою системи суб'єктів публічного управління (адміністрування) є - органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування [106, с. 74-75].

До найбільш суттєвих ознак суб'єктів публічної адміністрації, суб'єктів публічного управління у сфері ППП, можемо віднести такі: кожен з учасників є окремим елементом єдиної функціональної системи суб'єктів публічного адміністрування; їхні правові статуси визначаються відповідно до законів або підзаконних нормативно-правових актів; для виконання своїх обов'язків суб'єкти мають повноваження ухвалювати публічні владні рішення; їхні дії зорієнтовані на виконання законів та задоволення публічних інтересів, і всі суб'єкти публічного управління, в першу чергу, спрямовані на це [106, с. 62], зокрема забезпечують публічний інтерес у сфері реалізації ППП.

Існують різні позиції науковців щодо суб'єктів ППП. З позиції науковців П. Покатаєва та К. Маслова до реалізації ППП залучаються як державні органи управління, органи місцевого самоврядування, так і громадські організації та інші інституції, уповноважені на виконання публічних функцій [107, с. 93]. На думку вчених-адміністративістів, у широкому розумінні ППП становить собою комплексний механізм взаємодії органів державної влади або місцевого самоврядування з приватними партнерами, який базується на поєднанні ресурсів і розподілі ризиків, з метою забезпечення фінансування, створення та експлуатації суспільно (соціально) значущих об'єктів на довгостроковій основі [107, с. 91]. Таким чином, ППП передбачає співпрацю державних або муніципальних органів із приватним сектором для тривалої реалізації соціально важливих завдань та задоволення публічного інтересу, в тому числі з делегуванням управлінських повноважень приватним суб'єктам, учасникам ППП.

На нашу думку, суб'єкти публічного управління у сфері ППП - це сукупність приватних та публічних суб'єктів, наділених публічно-владними повноваженнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій, які відповідно до законодавства здійснюють формування та реалізацію (координацію, регулювання та контроль) публічної політики у сфері ППП з метою забезпечення публічних інтересів шляхом залучення приватного сектора до виконання суспільно значущих функцій та реалізації проєктів у сфері ППП.

Згідно з умовами законодавства щодо ППП, публічний партнер визначається залежно від типу власності об'єкта, що є предметом партнерства, і має відповідні повноваження для управління та реалізації проєкту ППП.

Так, у випадку об'єктів державної власності публічним партнером виступає держава, що діє через органи управління відповідно до Закону України «Про управління об'єктами державної власності». Якщо конкретний орган не визначено, публічним партнером може бути Кабінет Міністрів України або уповноважений ним орган, а також, у визначених законом випадках, Національна академія наук України чи національні галузеві академії наук, а у певних ситуаціях - державне підприємство.

У свою чергу щодо об'єктів, що належать АР Крим, публічним партнером є АР Крим, що діє через Раду міністрів на підставі рішення Верховної Ради АР Крим.

Для об'єктів комунальної власності публічним партнером є територіальна громада, представлена органами місцевого самоврядування, зокрема сільськими, селищними, міськими та районними радами, а також обласними радами.

Для створюваних об'єктів ППП публічним партнером є орган публічної влади, який бере на себе фінансування проєкту, зокрема через виплату плати за експлуатаційну готовність або співфінансування витрат приватного партнера на будівництво об'єкта, а також може набувати право власності на створюваний об'єкт ППП [2].

Виходячи з проведеного аналізу, можна зробити висновок, що реалізація проєктів ППП переважно здійснюється публічним партнером, таким як Кабінет Міністрів України або уповноважені ним органи - такі як міністерства, органи місцевого самоврядування, установи та інші.

ППП може застосовуватися в багатьох сферах, які прямо визначені законом зокрема: виробництво, транспортування і постачання тепла та постачання природного газу; транспорт та транспортна інфраструктура та інфраструктура електронних комунікаційних мереж; водопостачання та водовідведення; охорона здоров'я, громадське здоров'я; туризм, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування та експлуатації меліоративних систем; управління відходами; управління електричною енергією; надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом; надання послуг поштового зв'язку; виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій; житлова нерухомість, у тому числі модульні будинки та тимчасове житло та/або соціальна інфраструктура; забезпечення діяльності установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, пунктів пропуску через державний кордон, безпека та оборона; освіта, наукова і науково-технічна діяльність; електронні комунікації, цифрова інфраструктура, інформаційні технології та кібербезпека. Важливо зазначити, що Закон України «Про публічно-приватне партнерство» визначає сфери можливого залучення цього інституту, проте слід підкреслити, що наведений перелік не є вичерпним [2].

Таким чином, на нашу думку, публічний партнер є органом публічного управління, адміністративний орган, який на засадах виключної ініціативи здійснює управлінський, фінансовий та контрольний вплив на реалізацію проєктів, спрямованих на досягнення важливих соціальних та економічних цілей через безпосередню взаємодію з приватними партнерами та забезпечення балансованої реалізації спільних проєктів у відповідності до вимог законодавства та стратегічних цілей державної чи місцевої політики задля задоволення публічного інтересу.

На нашу думку, доцільно здійснити класифікацію публічних партнерів відповідно до підходу законодавця, ґрунтуючись на типі власності об'єкта, що є предметом партнерства. Таким чином, можна виділити таких публічних партнерів за суб'єктом права публічної власності на об'єкт партнерства:

- 1) державний партнер в сфері ППП: реалізація проєктів щодо об'єктів державної власності, де публічним партнером виступає: Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;
- 2) органи влади АР Крим: реалізація проєктів щодо об'єктів власності АР Крим, де публічним партнером виступає: Рада міністрів АР Крим;
- 3) муніципальний партнер: реалізація проєктів щодо об'єктів комунальної власності, де публічним партнером виступають територіальні громади, місцеві ради, районні та обласні ради;
- 4) публічні суб'єкти господарювання: реалізація проєктів щодо майна господарських товариств публічного сектору, де публічним партнером виступають суб'єкти господарювання публічного сектору економіки щодо майна, яке перебуває у їх господарському віданні або управлінні.

Важливим аспектом забезпечення ефективного публічного управління в сфері ППП є створення та законодавче визначення системи суб'єктів публічного управління. На нашу думку, хоча законодавець і визначив основні групи суб'єктів, що здійснюють діяльність у сфері ППП, однак не окреслив чітко систему органів публічного управління, їх повноваження та розмежування прав і обов'язків.

На сьогодні в Україні, як координуючий орган з питань ППП діє державна організація «Агенція з питань підтримки державно-приватного партнерства» (далі - Агенція), що є державною неприбутковою організацією, заснована на державній власності та знаходиться в сфері управління Мінекономіки (Уповноважений орган управління). Основними завданнями Агенції є забезпечення ідентифікації проєктів ППП, підготовка та сприяння в розробці концептуальних записок і техніко-економічних обґрунтувань для ініціаторів проєктів ППП (окрім приватного сектору економіки), а також надання допомоги у підготовці конкурсної документації для цих ініціаторів; організація та

проведення тренінгів, навчань, конференцій, семінарів та інших заходів, спрямованих на підвищення інституційної спроможності органів державної влади та місцевого самоврядування в сфері ППП; надання консультацій ініціаторам проєктів ППП, за винятком приватного сектору економіки, під час ініціювання та реалізації таких проєктів; сприяння органам виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні належного інвестиційного середовища та ефективної системи управління проєктами ППП; подання Уповноваженому органу управління обґрунтованих пропозицій щодо проєктів актів у сфері ППП; вивчення попиту та пошук інвесторів (приватних партнерів) для реалізації проєктів ППП, надання їм інформації про потенційні проєкти та умови їх реалізації в Україні [108].

На нашу думку, на даний час, враховуючи статус Агенції, як державної неприбуткової організації, вона не може виконати повноваження щодо координації та супроводу проєктів ППП в сучасних умовах, які до того ж пронизують всі сфери суспільної діяльності. Враховуючи сучасні виклики та потреби оптимізації управління цією сферою, на нашу думку, потрібно створити Національне агентство з питань підтримки ППП, яке повинно мати статус центрального органу виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України або Мінекономіки. Також, з метою створення цілісної системи органів управління та забезпечення ефективного управління у сфері ППП, слід утворити підрозділ в межах кожного міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування), що здійснює публічне управління в окремих галузях економіки з питань реалізації проєктів ППП. Дані підрозділи повинні здійснювати координацію та супровід проєктів ППП в межах відповідних секторів, враховуючи специфіку та особливості кожної галузі. Водночас, центральна роль Національного агентства з питань підтримки ППП полягатиме у забезпеченні координації між міністерствами, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та приватним сектором, а також у наданні методологічної і консультаційної підтримки, юридичному супроводі реалізації проєктів ППП.

Така структура дозволить забезпечити централізоване управління і координацію діяльності в рамках ППП на національному рівні та сприятиме більш гнучкому та цілеспрямованому розвитку публічно-приватних ініціатив, ефективному використанню інвестиційних ресурсів та задоволенню публічного інтересу через комплексну координацію сфери ППП на всіх рівнях управління.

У свою чергу, другу групу суб'єктів реалізації ППП проєктів становлять приватні особи. Сучасне адміністративне право України, норми якого ґрунтуються на публічно-правових стандартах ЄС щодо задоволення прав, свобод та законних інтересів приватних осіб (невладних фізичних та юридичних осіб) дає можливість стверджувати, що відповідно до спрямованості впливу публічної адміністрації приватним особам відведено провідну роль серед суб'єктів адміністративного права, особливо в аспекті реалізації ППП, важливим аспектом є те, що саме наявність приватного партнера визначає сутність ППП та стає ключовим суб'єктом у цій правовій конструкції, адже саме її участь у взаємодії з публічним сектором надає проєктам такого типу їхню унікальність та ефективність.

Приватний суб'єкт виступає у даних правовідносинах як суб'єкт адміністративного права. Так, П. Діхтієвський наголошує, що в загальному розумінні приватна особа як суб'єкт адміністративного права – це фізична або юридична особа, що не має будь-яких владних повноважень, діє від себе особисто, наділена адміністративною правоздатністю володіти, користуватися, розпоряджатися своєю власністю, її діяльність регулюється нормативно-правовими актами, а права і свободи захищаються Конституцією та законодавством України [109, с. 220].

У свою чергу, зміст категорії «приватна особа» в адміністративному праві складає таку тріаду: 1) приватна особа як суб'єкт адміністративно-правових відносин; 2) приватна особа як суб'єкт публічного адміністрування (публічного управління); 3) приватна особа як суб'єкт адміністративно-деліктних відносин. Тобто під приватною особою як суб'єктом адміністративно-правових відносин необхідно розуміти приватну особу, яка є рівним учасником певних

адміністративно-правових відносин, що передбачає, що кожному праву приватної особи кореспондується юридичний обов'язок суб'єкта публічної адміністрації й навпаки [109, с. 219-221].

Варто погодитись з позицією А. Чуба, що приватні партнери в проєктах ППП можуть бути класифіковані за такими критеріями: 1) організаційно-правова форма: а) юридичні особи приватного права: акціонерні товариства (публічні/приватні); товариства з обмеженою або додатковою відповідальністю; виробничі кооперативи; приватні підприємства; б) фізичні особи – підприємці; в) об'єднання юридичних осіб (консорціуми, асоціації, холдингові компанії); 2) функціональна роль у проєкті: а) інвестор – забезпечує фінансування проєкту; б) оператор – здійснює експлуатацію та управління об'єктом; в) постачальник послуг / підрядник – виконує будівельні, монтажні, інжинірингові роботи; г) розробник / девелопер – ініціює та реалізує інфраструктурні чи житлові проєкти; д) концесіонер – здійснює управління об'єктом на умовах концесії [110, с. 40-41].

На нашу думку, приватних партнерів в проєктах ППП як учасників адміністративно-правових відносин можна поділити на дві основні групи: 1) юридичні особи; 2) фізичні особи-підприємці.

В аспекті нашого дослідження необхідно наголосити що на законодавчому рівні існує певна неузгодженість у визначенні статусу та ролі приватного партнера, що зумовлює складнощі в правовій практиці та тлумаченнях. Так, на легальному рівні виокремлюються три основні категорії приватних партнерів, проте відсутність чіткої ідентифікації між цими категоріями може створювати правову невизначеність, особливо на етапах реалізації проєктів.

До першої групи належать потенційні приватні партнери, що охоплюють як фізичних, так і юридичних осіб (резидентів або нерезидентів), а також об'єднання таких осіб, які мають намір виконати роботи чи надати послуги у рамках проєкту ППП або були запрошені до участі в таких роботах.

Другу групу приватних суб'єктів в сфері ППП становлять претенденти, які включають фізичних або юридичних осіб, що подали заявку на участь у

конкурсному відборі для реалізації проєкту ППП, а даний статус визначається через конкурсну документацію, що додає конкретизацію до процесу відбору, однак проблема полягає в тому, що на етапі подання заявки статус претендента ще не забезпечує правових гарантій щодо подальшої участі у реалізації проєкту, що може створювати труднощі в практичному застосуванні таких положень.

Третьою групою є сам приватний партнер, який вже визначається виключно як юридична особа, що є резидентом України або держави-члена виключно ЄС, і створена з врахуванням вимог конкурсної документації та Закону України «Про публічно-приватне партнерство», є стороною договору про ППП та спеціально створена для реалізації проєкту ППП.

Втім, на нашу думку, наявне визначення приватного партнера суттєво обмежує коло можливих учасників ППП, що може створювати перешкоди для ефективної реалізації таких проєктів. Це зумовлено тим, що обмеження приватних партнерів лише юридичними особами, які повинні бути спеціально створені для конкретного проєкту, зменшує гнучкість у виборі учасників і ускладнює залучення широкого кола потенційних інвесторів, у тому числі малих і середніх підприємств або іноземних партнерів. Такий підхід може призвести до зниження конкуренції, а також до зменшення можливостей для інновацій та підвищення ефективності реалізації проєктів. Враховуючи складність та різноманітність інфраструктурних і соціальних проєктів, що потребують гнучкості в підходах до партнерства, варто розглянути розширення кола потенційних приватних партнерів, що сприятиме більш ефективному залученню ресурсів і максимізації результатів від ППП.

З огляду на вищезазначене пропонуємо внести зміни до частини першої статті 1 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо визначення «приватного партнера» та викласти пункт 25 у наступній редакції:

25) приватний партнер – фізична особа або юридична особа (резидент або нерезидент), що створена з врахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ППП, яка є стороною договору ППП.

В процесі реалізації проєктів ППП важливим елементом є забезпечення прав учасників процедури ППП, оскільки надає можливість захистити їх інтереси в разі порушення законодавства під час проведення конкурентних процедур. Даний механізм гарантує прозорість та справедливість у процесі відбору приватного партнера, дозволяючи усунути можливі зловживання або помилки, що можуть вплинути на результат конкурсу. Через процедуру оскарження учасники можуть отримати ефективний захист своїх прав, що сприяє довірі до системи публічних закупівель і розвитку прозорого та конкурентного середовища у сфері ППП.

Суб'єктами оскарження у спорах, пов'язаних з проведенням конкурентних процедур відбору приватного партнера, можуть бути виключно особи, зацікавлені в участі у конкурсі, а саме претенденти та/або учасники конкурсу. Оскарження зазначених конкурсних процедур здійснюється через Антимонопольний комітет України та суди. Процес оскарження конкурентних процедур з відбору приватного партнера регулюється відповідно до норм Закону України «Про публічні закупівлі», із врахуванням специфічних особливостей, визначених у Законі України «Про публічно-приватне партнерство».

Антимонопольний комітет України, як орган, уповноважений на розгляд скарг, має на меті неупереджений і ефективний захист прав та законних інтересів осіб, залучених до проведення конкурентних процедур відбору приватного партнера. Для цього він утворює спеціалізовану Комісію з розгляду скарг, яка займається питаннями порушень законодавства у сфері проведення таких процедур. Крім того, Антимонопольний комітет України здійснює інші повноваження, необхідні для забезпечення справедливості та законності в процесі відбору приватного партнера.

Рішення, ухвалені Комісією з розгляду скарг, є обов'язковими і приймаються від імені Антимонопольного комітету України, що надає їм юридичну силу для подальших дій. Тому процедура оскарження конкурсних процедур має важливе значення для забезпечення прозорості та відповідності законодавчим вимогам у сфері ППП [2].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що, незважаючи на оновлення законодавства, регулювання діяльності суб'єктів ППП на сьогоднішній день все ще носить декларативний характер та потребує конкретизації. Законодавчі зміни, хоча й сприяють розвитку даної сфери, не забезпечують достатнього рівня деталізації та конкретизації процедур, повноважень сторін, а також інших ключових аспектів реалізації проєктів ППП. Зокрема, потребує більш чіткого та розгорнутого регулювання порядок проведення конкурсних процедур відбору приватного партнера, визначення відповідальності та взаємодії між учасниками, а також механізми контролю та моніторингу виконання зобов'язань. Тому для ефективного впровадження ППП необхідно вдосконалити нормативно-правову базу, надаючи їй конкретніший, практично орієнтований характер, який би враховував специфіку окремих сфер та досвід реалізованих проєктів.

Беручи до уваги позиції науковців та аналіз норм чинного законодавства усю сукупність суб'єктів публічного управління в сфері ППП можна класифікувати за сферою повноважень: 1) на публічні, тобто, органи публічної влади: органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які на засадах виключної ініціативи здійснюють управлінський, фінансовий та контрольний вплив на реалізацію проєктів ППП задля задоволення публічного інтересу (Кабінет Міністрів України, міністерства та ін.); 2) приватні, тобто фізичні або юридичні особи (резиденти або нерезиденти), які претендують бути стороною договору ППП або є стороною договору ППП і беруть участь в його реалізації (потенційні приватні партнери, претенденти, приватні партнери); 3) факультативні суб'єкти – органи уповноважені на розгляд скарг в межах реалізації ППП проєктів (суди та Антимонопольний Комітет України).

2.3. Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в окремих галузях економіки

В умовах правового режиму воєнного стану сфера ППП набуває особливої значущості в аспекті забезпечення публічних інтересів щодо розвитку

економіки, оборонно-промислового комплексу та відновлення критичної інфраструктури.

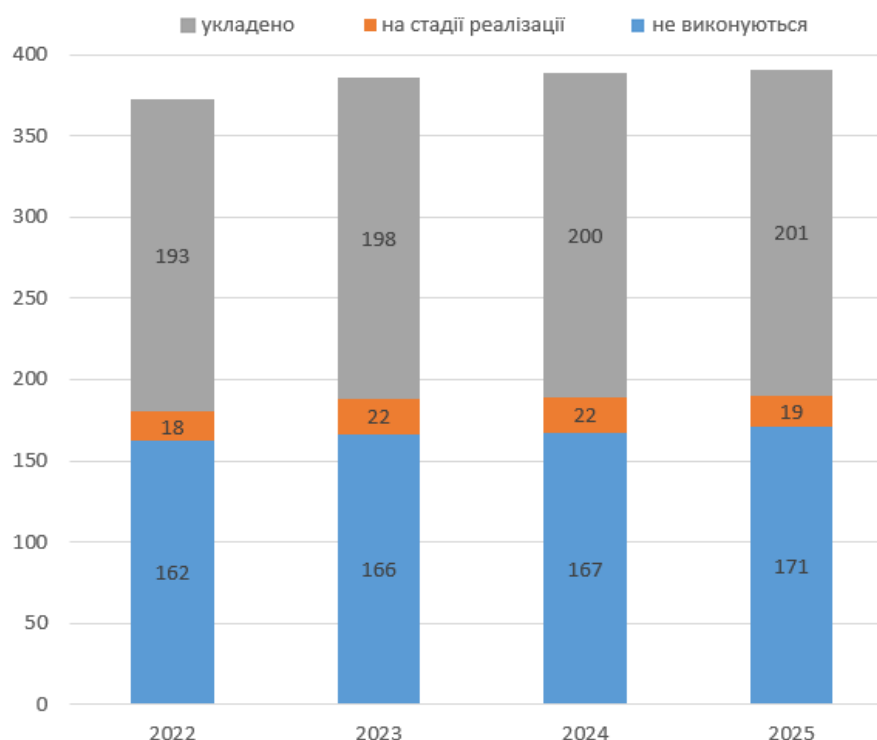
У складних умовах російської збройної агресії проти України, на тлі курсу на європейську інтеграцію та масштабну повоєнну відбудову, зростає потреба у залученні приватних інвестицій. Нині в Україні вже існує нормативно-правова база, що дозволяє реалізовувати дані інвестиції, зокрема через механізми ППП. Водночас, попри потенціал, який дозволяє залучати значні внутрішні та зовнішні інвестиції для відновлення зруйнованих населених пунктів і критичної інфраструктури, статистичні дані свідчать про низький рівень фактичної активності з боку інвесторів.

Так, станом на 01.01.2022, відповідно до звіту Мінекономіки, в Україні було укладено 193 договори ППП, при цьому більшість із них на зазначену дату відносилися до категорії таких, що не реалізуються або строк їх реалізації завершився [111]. Станом на 01.01.2023 в Україні на умовах ППП було укладено 193 договори, з яких реалізувалося 18 договорів, а станом на 01.01.2024 на умовах ППП було укладено 198 договорів, з яких реалізувалося лише 22 договори ППП. Найактивніше механізми ППП застосовувалися у сферах водопостачання, очищення та розподілу води, туризму, відпочинку, культури, спорту та рекреації, а також у сфері теплопостачання та газопостачання [73, с. 612].

Станом на 01.01.2025, за офіційною інформацією, наданою центральними та місцевими органами виконавчої влади України, у межах ППП було укладено 200 договорів. Із загальної кількості укладених договорів лише 22 перебували на стадії фактичної реалізації, з них: 9 - концесійні, 6 - договори про спільну діяльність, 7 - інші види договорів. Натомість 167 договорів фактично не реалізовувалися: 114 не виконувалися, а ще 53 були достроково розірвані або втратили чинність у зв'язку із завершенням строку їх дії. Крім того, реалізацію 11 договорів було призупинено у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України, що свідчило про безпосередній вплив воєнного стану на ефективність партнерських механізмів у публічній сфері [112].

Подальша динаміка не демонструє системного покращення. За інформацією центральних і місцевих органів виконавчої влади, станом на 01.01.2026 кількість укладених договорів зросла до 201, однак фактично реалізуються лише 19 із них, у тому числі 7 концесійних, 4 договори про спільну діяльність та 8 інших. Водночас 171 договір не перебуває на стадії реалізації, з яких 114 залишаються невиконаними, а щодо 57 строк дії завершився або їх було припинено. Як і раніше, 11 договорів залишаються призупиненими у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації [74].

Таким чином, незважаючи на формальне зростання загальної кількості укладених угод, питома вага проєктів, що реально впроваджуються, залишається критично низькою. Наведені статистичні дані свідчать про наявність системних проблем інституційного, управлінського та нормативного характеру, які перешкоджають переходу від декларативного укладення договорів до їх практичної реалізації та досягнення очікуваного публічного результату.

Стан здійснення PPP за період 2022-2025 рр.

Джерело: Розроблено автором на основі офіційних статистичних даних Мінекономіки

Наявні статистичні дані щодо співвідношення між кількістю укладених договорів ППП та фактично реалізованих зобов'язань свідчать про наявність системних проблем та численних викликів у сфері правового регулювання і практичного впровадження ППП в Україні. Така диспропорція між кількістю підписаних договорів та їх реальною імплементацією вказує на недоліки як нормативно-правової бази, так і інституційної спроможності забезпечення ефективного партнерства між державою та приватними суб'єктами.

При цьому, відновлення об'єктів інфраструктури стає важливим пріоритетом для держав, зокрема у постконфліктних регіонах, де руйнування інфраструктури може мати тривалий негативний вплив на безпеку та економіку, забезпечення життєдіяльності, що також є важливим для України. Однак, для ефективного відновлення критичної інфраструктури необхідно залучити значні фінансові ресурси, що стає особливо важким завданням у постконфліктних або посткатастрофічних умовах через високі ризики.

На нашу думку, основні виклики для залучення інвестицій у відновлення критичної інфраструктури, у контексті глобального досвіду, можна класифікувати на кілька категорій: політична та економічна нестабільність; 2) безпекові загрози продовження або ризик ескалації військових дій; 3) високі витрати на відновлення та довгостроковість проєктів; 4) технічні та екологічні ризики; 5) недостатня правова база та регуляторні обмеження; 6) корупційні ризики; 7) відсутність довіри до механізмів публічного управління.

Водночас практична реалізація концепції ППП в Україні супроводжується низкою проблем і викликів, зокрема нормативно-правового, інституційного та організаційного характеру, що потребують системного вирішення для забезпечення ефективного функціонування таких ініціатив.

Незважаючи на ці виклики, існують кілька шляхів для подолання перерахованих бар'єрів, зокрема через залучення приватних інвестицій у межах реалізації проєктів ППП. Таке партнерство може стати ключовим інструментом для відновлення та модернізації критичної інфраструктури, оскільки воно дозволяє забезпечити необхідні фінансові ресурси, сприяє технологічним

інноваціям та допомагає подолати політичні й економічні перешкоди, забезпечуючи стабільність і ефективність в умовах кризових ситуацій.

При цьому необхідно звернути увагу, що ефективна реалізація проєктів ППП можлива за активної участі громадськості, як представників відповідних суб'єктів публічного управління у сфері ППП. Як зазначає М. Сусак, участь громадськості у процесі взаємодії із державною владою є невід'ємним елементом демократичної держави, що передбачає активне залучення громадськості до реалізації ініціатив для вирішення проблем, що стосуються удосконалення інфраструктури [113, с. 281], у тому числі в межах реалізації ППП проєктів.

Незважаючи на виклики, серед основних переваг ППП варто відзначити можливість впровадження інноваційних технологічних рішень приватними компаніями, прискорення темпів реалізації проєктів і підвищення якості надання публічних послуг. Зокрема, у транспортній галузі механізми ППП можуть сприяти будівництву нових автомобільних доріг, модернізації аеропортів, розвитку портової інфраструктури або впровадженню сучасних технологій у громадському транспорті. Для приватних інвесторів участь у таких проєктах забезпечує можливість отримання стабільного довгострокового доходу, що стимулює їхню активність у публічному секторі. Одночасно ППП позитивно впливає на макроекономічні показники, сприяючи зростанню економіки, створенню нових робочих місць і підвищенню конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. Співпраця держави та бізнесу забезпечує громадянам доступ до якісніших послуг і сучасної інфраструктури, що підвищує рівень довіри до державних інституцій і покращує соціально-економічне середовище загалом.

Водночас важливою умовою ефективного функціонування ППП є прозорість, відповідальність і збалансованість інтересів обох сторін, що забезпечує сталі довгострокові вигоди для суспільства. В умовах російської воєнної агресії та складної економічної ситуації в Україні реалізація нових і вже розпочатих інфраструктурних проєктів значною мірою уповільнюється або

навіть призупиняється, що негативно впливає на економічний розвиток держави. Обмеженість бюджетних ресурсів у воєнний період унеможлиблює повноцінне фінансування таких проєктів, тому залучення приватних інвесторів стає критично необхідним для виконання стратегічних завдань держави. У цьому контексті реформа системи ППП може стати одним із ключових чинників ефективного відновлення інфраструктури та прискорення післявоєнної відбудови економіки України, сприяючи відновленню її стійкості та довгостроковому розвитку.

На думку Ю. Мех, логіка формування управлінської діяльності у межах ППП ґрунтується на послідовному визначенні ключових аспектів регуляторного процесу: хто здійснює регулювання, що саме є об'єктом регулювання, яким чином воно реалізується та якими є його якісно-змістові характеристики [10, с. 6].

При цьому авторка акцентує увагу на важливості інституційного забезпечення ППП, зокрема на визначенні та діяльності суб'єктів, відповідальних за регулювання процесів, спрямованих на практичну реалізацію концепції ППП у сфері безпеки, інфраструктури [10, с. 6], та в інших сферах суспільного життя щодо задоволення публічного інтересу.

Для вирішення цих завдань прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство» відкриває значні можливості для розвитку цієї моделі, оскільки розширює сфери її застосування та збільшує кількість потенційних публічних партнерів і джерел фінансування. Закон також передбачає спрощення та прискорення процедур підготовки проєктів, що має важливе значення для залучення інвестицій у розвиток інфраструктури. Крім того, ухвалення цього Закону частково реалізує зобов'язання України щодо гармонізації національного законодавства з правом ЄС.

На нашу думку, законодавчі зміни 2025 р. є не лише важливою реформою у сфері ППП, але й важливим інструментом для швидкого запуску відновлення інфраструктури в тих регіонах, де це необхідно найбільше задля відновлення інфраструктури, що була зруйнована за наслідками атак країни-агресора, а

ухвалення даного закону є важливим сигналом для міжнародних партнерів, демонструючи готовність України до відбудови та розвитку економіки в період повоєнної відбудови.

Прийняття даного закону є інструментом залучення приватних інституцій у всі сфери економічної діяльності відновлення економіки та критичної інфраструктури в умовах воєнного стану. Основними принципами функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури є забезпечення стабільності та безпеки ключових секторів, від яких залежить нормальне функціонування держави і суспільства. Одним з важливих елементів цієї системи є механізм ППП, що сприяє ефективному управлінню, розвитку та захисту критичної інфраструктури на всіх етапах її функціонування.

За законодавством до життєво важливих функцій і послуг, порушення яких може призвести до серйозних наслідків для національної безпеки України, належать наступні сфери: 1) урядування та надання найважливіших публічних адміністративних послуг; 2) енергозабезпечення, включаючи постачання теплової енергії; 3) водопостачання та водовідведення; 4) продовольче забезпечення; 5) охорона здоров'я; 6) фармацевтична промисловість; 7) виготовлення вакцин, стабільне функціонування біолабораторій; 8) інформаційні послуги; 9) електронні комунікації; 10) фінансові послуги; 11) транспортне забезпечення; 12) оборона та державна безпека; 13) правопорядок, здійснення правосуддя та тримання під вартою; 14) цивільний захист населення та територій, служби порятунку; 15) космічна діяльність, космічні технології та послуги; 16) хімічна промисловість; 17) дослідницька діяльність [114].

В межах нашого дослідження розглянемо проблеми ППП щодо захисту критичної інфраструктури енергозабезпечення та охорони здоров'я. У контексті дослідження сфери ППП в процесі відбудови інфраструктури важливу роль відіграє новий закон щодо Національної установи розвитку, яка стане ключовим фінансовим інструментом для відновлення та трансформації української економіки. Національна установа розвитку є фінансовою установою з особливим

статусом, основною метою діяльності якої є підтримка економічного та соціального розвитку України, а також сприяння відновленню через надання фінансової, інформаційної, консультаційної та іншої підтримки суб'єктам мікро -, малого та середнього підприємництва, а також іншим цільовим групам.

Серед ключових завдань установи є розробка, реалізація, супроводження, адміністрування та оцінка ефективності програм і проєктів, що мають на меті розвиток або підтримку зазначених категорій підприємств та груп. Це включає в себе здійснення діяльності в рамках державних, регіональних та місцевих програм і проєктів розвитку або підтримки, проєктів міжнародної технічної допомоги, а також проєктів міжнародних та іноземних фінансових організацій. Крім того, Національна установа розвитку займається проєктами іноземних держав (окрім держав, що здійснюють збройну агресію проти України) та ЄС та його органів [115].

На нашу думку, новостворена установа розвитку покликана стати центральним елементом фінансової інфраструктури відновлення в Україні, поєднуючи державну політику, міжнародне партнерство та реальні можливості для українського бізнесу. Вона створює умови для прямої співпраці з ЄС, що, у свою чергу, дозволить залучати фінансування з європейських програм для українських підприємців, що не тільки сприятиме розвитку ППП, але й стане важливим елементом для залучення додаткових ресурсів та технологій до процесу відновлення критичної інфраструктури.

Не зважаючи на воєнний стан, однією з важливих сфер, де ППП демонструє значний потенціал, є охорона здоров'я, яка потребує залучення інвестицій для подальшого розвитку та реформування. В останні роки в Україні було реалізовано кілька важливих проєктів, що свідчать про ефективність ППП та відкриває перспективи для подальшого впровадження цієї моделі у майбутньому для відновлення та модернізації системи охорони здоров'я.

Одним із прикладів успішного використання ППП у галузі охорони здоров'я є будівництво та модернізація медичних установ за участі приватних інвесторів. Наприклад, проєкт модернізації Київського міського діагностичного центру, в

якому приватний партнер відігравав важливу роль, є значним досягненням у цій сфері. У рамках цього проєкту було встановлено сучасне медичне обладнання, що значно покращило якість діагностичних послуг. Приватний сектор забезпечив фінансування та технічну підтримку, що дозволило реалізувати цей проєкт [116, с. 75].

Іншим важливим прикладом є партнерство в рамках створення регіональних діагностичних центрів. Так, у Полтавській області в межах пілотного проєкту ППП було відкрито сучасний діагностичний центр, що сприяло підвищенню доступності медичних послуг для місцевого населення. Приватні інвестори надали фінансування для закупівлі необхідного обладнання, тоді як держава забезпечила нормативно-правову підтримку проєкту [117, с. 6-10]. Також у 2020 р. в Україні був ініційований проєкт ППП у сфері гемодіалізу - в Київській області було передбачено створення спеціалізованих центрів гемодіалізу, де приватні компанії інвестували у закупівлю обладнання та організацію процесу лікування пацієнтів. Держава ж забезпечила фінансову компенсацію за лікування пацієнтів із державного бюджету [116, с. 75].

Водночас у практиці окремих територіальних громад у даній сфері сформувалися більш гнучкі моделі партнерства, які за своєю суттю відповідають принципам ППП. Наприклад, в окремих громадах західної частини України запроваджено механізм пільгового лізингу медичного обладнання за співфінансуванням з місцевого бюджету та приватного фонду. У межах такого партнерства муніципалітети отримують медичну техніку з відстроченим платежем, а приватні партнери – можливість використовувати об'єкти для навчання персоналу, тестування нових рішень і брендування. Такий підхід дозволяє зменшити бюджетне навантаження на громади та одночасно забезпечити доступ до сучасних медичних технологій. Іншим прикладом є пілотний проєкт публічно-приватного співфінансування реабілітаційного центру у Харківській області, де держава забезпечувала приміщення та медичний персонал, а приватний фонд – обладнання і технічну модернізацію [118, с. 78].

Нормативно-правове забезпечення ППП у сфері охорони здоров'я становлять, зокрема: спеціальний закон у сфері ППП, Закон України «Основи законодавства про охорону здоров'я» [119], Закону України «Про екстрену медичну допомогу» [120].

Також, в умовах воєнного стану, надзвичайно важливим є реалізація проєктів ППП у сфері енергетики, що є критичним як для економіки, так і для життєдіяльності населення. В Україні на сьогодні дане питання регулюється відповідно до норм спеціального закону в сфері ППП та окремих спеціальних законів щодо енергетики, зокрема, Закону України «Про ринок електричної енергії» [121], та потребує найбільше уваги та підтримки в умовах постійних масованих атак з боку країни-агресора.

До повномасштабної російської збройної агресії в Україні формувалися перші практики ППП у сфері енергетики. Зокрема, у сфері альтернативної енергетики на муніципальному рівні 2015 р. у м. Малин (Житомирська область) було реалізовано один із перших в Україні проєктів із заміщення природного газу біопаливом (пелетами із соломи) для опалення об'єктів соціальної інфраструктури. Проєкт передбачав залучення приватного партнера до фінансування та експлуатації відповідного обладнання, що дозволило зменшити витрати місцевого бюджету та скоротити залежність від імпортного газу. Подібним прикладом є укладення у 2015 р. договору про спільну діяльність між територіальною громадою м. Остер (Чернігівська область) та корпорацією «Укратомприлад», що був реалізований у форматі ППП [122, с. 53]. Зазначені кейси засвідчили можливість використання механізмів ППП для впровадження енергоефективних рішень та диверсифікації джерел енергії на місцевому рівні.

Найбільшим за масштабами проєктом ППП у сфері енергетики був ініційований у 2015 р. проєкт «Енергетичний міст «Україна – Європейський Союз», схвалений Кабінетом Міністрів України. Ініціатором виступив міжнародний консорціум у складі EDF Trading (Велика Британія), Westinghouse Electric Sweden (Швеція) та Polenergia International (Люксембург). Його метою було забезпечення експорту електроенергії з енергоблоку № 2 Хмельницької

АЕС до країн ЄС та створення передумов для інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України до ENTSO-E, а також формування фінансових механізмів для модернізації атомної генерації [122, с. 53]. Разом з тим, у первісно запланованому форматі проєкт реалізований не був, що свідчить про складність реалізації масштабних інфраструктурних проєктів ППП у критично важливих галузях економіки та необхідність стратегічного планування й удосконалення нормативно-правового й інституційного забезпечення таких ініціатив.

На сьогодні російська військова агресія спричинила значні пошкодження енергетичної інфраструктури, що безпосередньо впливає на стабільність постачання енергії, а також на безпеку та життєзабезпечення населення. Враховуючи стратегічну важливість енергетичних ресурсів для функціонування держави, відновлення та захист енергетичних об'єктів стали пріоритетами національної безпеки. З огляду на це, питання модернізації, захисту та диверсифікації енергетичних постачань набувають особливого значення для забезпечення стійкості держави в умовах війни.

Для України особливе значення має створення єдиного нормативно-правового акту щодо специфіки регулювання ППП в енергетичній сфері. Це дозволить створити чіткі та прозорі механізми для залучення приватних інвестицій у ключові енергетичні проєкти, що сприятиме розвитку сектора, підвищенню енергоефективності та зниженню залежності від імпорту енергоносіїв. Важливим кроком у цьому напрямку є створення спеціалізованого органу - Державного агентства з розвитку енергетичних партнерств. Цей орган буде відповідати за координацію підготовки техніко-економічних обґрунтувань, організаційно-правовий супровід проєктів, а також за взаємодію з міжнародними партнерами, зокрема, з метою залучення інвестицій.

Також необхідно вжити заходів для вдосконалення управлінської інфраструктури в сфері ППП, зокрема, шляхом впровадження цифрових реєстрів проєктів та запровадження електронних процедур відбору партнерів, що дозволить значно підвищити прозорість та ефективність процедур, скоротити час ухвалення рішень та зменшити адміністративні бар'єри для інвесторів.

Важливим елементом розвитку ППП є активізація співпраці з міжнародними організаціями, такими як GIZ (німецьке державне агентство міжнародного співробітництва) та Європейський інвестиційний банк. Ці установи можуть надати не лише фінансову, а й технічну підтримку в реалізації енергетичних проєктів, що є особливо важливим у контексті післявоєнного відновлення України. Механізми ППП можуть стати каталізатором відновлення зруйнованих енергетичних об'єктів, зокрема генерувальних та мережевих, особливо в східних і південних регіонах країни. Вони забезпечать швидкий запуск нових потужностей, зменшення залежності від імпорту енергоресурсів і розвиток локалізованого виробництва енергії. Впровадження інноваційних технологій, скорочення бюджетних витрат та підвищення інвесторської довіри є додатковими перевагами для України в контексті використання механізмів ППП у енергетичній сфері [123, с. 185-187].

Однією з проблем є захист прав інвесторів. Часто приватні інвестори бояться потенційних ризиків, пов'язаних із змінами в регулюванні, затримками в отриманні погоджень або скасуванням дозволів, що підтверджується рядом судових справ, зокрема оскарженням рішень органів місцевої влади щодо відведення земельних ділянок для будівництва енергетичних об'єктів за концесійними угодами. Така судова практика призводить до затримок і навіть зупинення проєктів, що свідчить про необхідність удосконалення правової та адміністративної координації між органами місцевого самоврядування та центральною владою.

У зв'язку з цим важливо також забезпечити пріоритетність угод ППП, зокрема у випадках, коли вони виконують важливу соціальну функцію, наприклад, відновлення енергетичних об'єктів, що є критичними для забезпечення енергетичної безпеки країни. Покращення координації між усіма залученими сторонами, а також створення сприятливих умов для ведення бізнесу в енергетичній сфері, сприятиме розвитку ППП та залученню додаткових інвестицій у цей сектор, що у свою чергу сприятиме відновленню та сталому розвитку енергетичної інфраструктури України.

Однією з найбільш актуальних проблем, що стримують ефективний розвиток ППП в енергетичному секторі України, є відсутність системного нормативно-правового забезпечення на рівні профільного Закону України «Про публічно-приватне партнерство», а також законодавчих актів, які регулюють конкретні аспекти ППП в енергетиці, що створює значні правові прогалини. До таких аспектів належать, зокрема, технічні вимоги до енергетичних об'єктів, тарифи на енергетичні послуги, процедури взаємодії з операторами системи передачі (ОСП), а також питання покладання спеціальних обов'язків (PSO) на учасників ринку, що ускладнює процес залучення інвестицій і реалізацію проєктів, оскільки відсутність чітких правових норм створює невизначеність для приватних інвесторів.

У цьому контексті важливим є забезпечення сумісності угод ППП з іншими законодавчими актами у сфері енергетики, зокрема в галузях публічних закупівель, антимонопольного регулювання та охорони довкілля. Урахування цих вимог потребує гармонізації норм, що стосуються енергетичних ППП, з положеннями законів України, зокрема «Про регулювання містобудівної діяльності» [124], «Про стратегічну екологічну оцінку» [125] та «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [126]. Така інтеграція дозволить створити єдину правову базу, що регулює енергетичні проєкти, зменшить юридичні бар'єри для бізнесу та підвищить інвестиційну привабливість сектору.

Крім того, для зниження перешкод на шляху до входу на ринок потенційних приватних інвесторів, держава повинна розглянути можливість створення спеціалізованої інституційної підтримки для проєктів ППП, а саме - створення запропонованого нами центрального органу публічної влади та структурних підрозділів у складі міністерств та інших органів публічної влади. Для цього необхідно врахувати досвід інших європейських країн подібні структури успішно функціонують в інших країнах, наприклад, у Великій Британії - Infrastructure and Projects Authority (IPA), у Франції - Mission d'Appui aux Partenariats Public-Privé (MAPPP), у Польщі - Платформа ППП при Міністерстві фондів і регіональної політики. В Україні аналогічна інституція могла б

відігравати роль координаційного центру, який забезпечує супровід проєктів на всіх етапах - від підготовки техніко-економічних обґрунтувань (ТЕО) до аудитів енергетичних проєктів ППП. Також така структура могла б проводити навчання для органів державної влади, а також розробляти типові договори для угод ППП, що сприяло б стандартизації та спрощенню процедур [123, с. 186]. Частина зазначених функцій на сьогодні реалізується державною організацією «Агенція з підтримки державно-приватного партнерства». На нашу думку, необхідно утворити саме центральний орган виконавчої влади та наділити його відповідними повноваженнями щодо координації та юридичного супроводу проєктів ППП.

Ще одним важливим аспектом є необхідність запровадження механізмів фінансової підтримки для проєктів ППП в енергетичному секторі. Це можуть бути часткові гарантії ризиків, пільгове оподаткування та забезпечення доступу до кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Для цього варто залучити такі державні банки, як Укргазбанк чи Укресімбанк, або створити Фонд підтримки ППП, який би покривав початкові витрати на підготовку ТЕО. Така фінансова підтримка підвищила б привабливість енергетичних проєктів для малого та середнього бізнесу, сприяючи більш широкому залученню інвестицій та розвитку енергетичної інфраструктури. Тобто, для успішної реалізації енергетичних проєктів через ППП Україні необхідно здійснити комплексну правову, інституційну та фінансову реорганізацію системи публічного управління у сфері ППП. Важливими кроками є створення Національного агентства з питань підтримки ППП, що координуватиме проєкти, гармонізація законодавства, створення механізмів фінансової підтримки та активна співпраця з міжнародними фінансовими інститутами, що дозволить Україні залучити інвестиції та технології для відновлення та розвитку енергетичного сектору.

Одним із важливих напрямів розвитку ППП в енергетичному секторі України є цифровізація процесів, що дозволить значно підвищити прозорість і ефективність управління енергетичними проєктами. Створення єдиної державної цифрової платформи, на якій публікуватиметься актуальний перелік

проектів ППП, етапи їх реалізації та фінансові параметри, сприятиме не лише полегшенню доступу інвесторів до інформації, але й зменшенню корупційних ризиків. Прикладом такої практики є польська платформа ppp.gov.pl або портал Європейського інвестиційного банку, які активно використовуються для моніторингу та підтримки проектів ППП. Впровадження подібних інструментів в Україні допоможе усунути інформаційну асиметрію між державними органами, місцевими громадами та приватними інвесторами, забезпечуючи більшу відкритість процесів та надійність інформації, що може вплинути на прийняття інвестиційних рішень.

У рамках сучасних підходів до реалізації проектів ППП в енергетиці важливо орієнтуватися не лише на досягнення ефективності (Value for Money, VfM), а й на соціальну вигоду для населення (Value for People, VfP) та екологічну стійкість (Value for the Planet, VfPL). У цьому контексті важливим є впровадження «зелених» публічних закупівель (GPP) і планів з циркулярної економіки (CEAP), які дозволяють інтегрувати кліматичні та екологічні цілі у контракти ППП. В ЄС та інших країнах активно використовуються інструменти, що дозволяють забезпечити операціоналізацію кліматичних цілей в межах контрактів ППП. Наприклад, в Індії та Кенії стандартизовані портфелі типу BOO/BOOM дозволяють ефективно масштабувати мінімережі енергопостачання, зберігаючи високу якість послуг і забезпечуючи доступ до надійної енергії в сільських або віддалених регіонах [123, с. 183].

Проте, незважаючи на потенціал, проекти ППП в енергетичному секторі України реалізуються фрагментарно, що значною мірою обумовлено відсутністю необхідного нормативно-правового забезпечення на рівні підзаконних актів, які в тому числі повинні врегулювати питання взаємодії між різними суб'єктами публічного управління щодо реалізації проектів ППП. Однією з найбільших проблем, в цьому аспекті, є недостатня підготовленість органів місцевого самоврядування, які часто не мають ані ресурсів, ані експертизи для реалізації енергоефективних проектів та ініціатив з відновлювальної енергетики, що значно стримує розвиток потенціалу громад у

цих сферах, ускладнюючи їх участь у міжнародних програмах підтримки сталого розвитку, а також обмежує доступ до фінансування та технологій, що можуть бути важливими для забезпечення енергетичної стабільності на місцевому рівні.

Отже, для стимулювання розвитку ППП в енергетичному секторі України необхідно не лише здійснити цифровізацію процесів і покращити координацію між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а й розробити комплексні інструменти підтримки на всіх етапах реалізації проєктів. Це включає в себе розвиток спеціалізованих інституцій, гармонізацію правового середовища з урахуванням екологічних і соціальних цілей, а також забезпечення фінансової та технічної підтримки, що дозволить Україні ефективно залучати інвестиції та реалізовувати стійкі енергетичні проєкти.

Важливе значення для перспектив розвитку ППП в Україні, в цілому та в сфері енергетики зокрема, є нормативно-правове забезпечення співпраці з міжнародними партнерами, приватними суб'єктами. В цьому аспекті заслуговують на увагу питання реалізації угоди між Україною та США щодо розробки корисних копалин.

Варто згадати, що на виконання угоди Кабінет Міністрів України ухвалив постанову від 5 листопада 2025 р. № 1411 «Про деякі питання забезпечення реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови». Цей нормативно-правовий акт визначає механізм реалізації домовленостей, передбачених зазначеною угодою, яка була ратифікована Законом України від 8 травня 2025 р. № 4417-IX [127]. Основною метою роботи Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови (далі - Фонд відбудови) - інвестиції в проєкти, що забезпечують швидку віддачу. Фонд відбудови зосередить увагу на інвестиціях у видобуток сировини, критичну інфраструктуру та енергетику, що у свою чергу забезпечить відновлення й стабільність важливих секторів української економіки.

Постанова розробляє чітку стратегію взаємодії між українським бізнесом, державними органами та американськими партнерами, що відкриває нові

можливості для реалізації інфраструктурних проєктів та ефективного використання українських природних ресурсів у межах домовленостей між Україною та США [128].

Серед основних аспектів постанови варто виокремити: 1) визначення видів проєктів у сфері надрокористування та інфраструктури, на які поширюється дія Угоди; 2) опис механізмів фінансування проєктів, що реалізуються у межах співпраці з Фондом відбудови та Агенцією; 3) встановлення обов'язкових умов для учасників проєктів, зокрема щодо залучення інвестицій та реалізації видобутої продукції; 4) формування прозорих правил співпраці з потенційними контрагентами для розвитку українського бізнесу [128].

Даний крок є важливим етапом у практичній реалізації стратегічного партнерства між Україною та США, що сприятиме розвитку української економіки. Зазначена постанова створює зрозумілі та прогнозовані умови для інвестицій у критично важливі сектори, такі як видобуток і переробка мінералів, енергетика, інфраструктура та високі технології. Залучення таких інвестицій посилить енергетичну безпеку країни та її стійкість, сприятиме інтеграції в міжнародні ланцюги постачання.

Варто зазначити, що Закон України «Про публічно-приватне партнерство» спрощує процедури та усуває законодавчі бар'єри, запроваджуючи спеціальні умови для проєктів у житловому та дорожньому секторах, що дозволить значно прискорити реалізацію інфраструктурних ініціатив.

Здійснений аналіз розвитку партнерств публічного та приватного секторів в Україні в контексті критичної інфраструктури дозволяє зробити висновок, що хоча на даному етапі важко здійснити повну та всебічну оцінку ефективності ППП-проєктів на практиці, загальний напрямок розвитку виглядає позитивним. Україна поступово вдосконалює напрями впровадження ППП у сферу інфраструктури, про що зокрема свідчить удосконалення нормативно-правової бази, посилення державного регулювання та розширення кола учасників як серед публічних, так і приватних партнерів. Важливу роль у цьому процесі відіграє

залучення міжнародних партнерів, що сприяє як фінансовій підтримці, так і імплементації передових практик управління та технологій.

Проте, попри очевидні кроки вперед у розвитку ППП, слід акцентувати на низці важливих аспектів, які потребують подальшого вдосконалення та практичного впровадження. Зокрема, крім розвитку та посилення нормативно-правової бази, постає нагальна потреба у реальному залученні приватних партнерів до реалізації проєктів ППП у сфері критичної інфраструктури. Це особливо актуально на фоні постійних військових загроз та руйнувань, яких зазнає українська енергетична, транспортна та комунікаційна інфраструктура внаслідок російської збройної агресії проти України.

Зазначені сфери критичної інфраструктури, що щодня піддаються нападам та руйнуванням, вимагають не лише законодавчого, а й реального практичного підходу до відновлення, модернізації та захисту стратегічно важливих об'єктів. Тому, хоча позитивні зміни у законодавчому забезпеченні ППП є важливими, вони мають бути підтримані фактичними інвестиціями та реальним впровадженням інноваційних рішень у сфері безпеки та стійкості інфраструктури. Важливо, щоб ці партнерства не обмежувались лише теоретичними або паперовими угодами, а включали реальну взаємодію та синергію між державними органами та приватними підприємствами, здатними забезпечити необхідні технологічні й фінансові ресурси для ефективного відновлення та функціонування критичної інфраструктури країни в умовах війни.

Таким чином, подальший розвиток ППП у сфері критичної інфраструктури вимагає комплексного підходу, що включає як вдосконалення законодавчої бази, так і активне залучення усіх зацікавлених сторін - держави, приватного сектору та міжнародних партнерів - для забезпечення стійкості та безпеки інфраструктури в умовах сучасних викликів.

Вдосконалення механізмів ППП в енергетичному секторі України мають на меті створення ефективної нормативно-правової бази, яка сприятиме залученню приватних інвестицій, підвищенню енергоефективності та зниженню залежності

від імпорту енергоносіїв. Особливе значення для досягнення цих цілей має системний підхід до нормативно-правового забезпечення діяльності в енергетичній галузі на рівні законодавчих та підзаконних актів, який повинен встановити прозорі та стабільні правила для залучення приватного капіталу.

Ключовим кроком у цьому напрямку є створення спеціалізованого органу - Державного агентства з розвитку енергетичних партнерств, що відповідатиме за координацію підготовки техніко-економічних обґрунтувань, правовий супровід проєктів та взаємодію з міжнародними донорами, що дозволить знизити ризики і покращити ефективність реалізації проєктів у енергетичному секторі. У разі необхідності, ці функції можуть бути передані Національному агентству з питань підтримки ППП, яке також має потенціал для ефективної реалізації цих завдань.

У підсумку, для успішного розвитку ППП у сфері критичної інфраструктури необхідне вдосконалення нормативно-правового забезпечення та розвиток координаційних структур на державному рівні у сфері ППП, що має включати впровадження цифрових реєстрів проєктів ППП, що дозволить забезпечити прозорість процесів, полегшить доступ інвесторів до актуальної інформації та зменшить адміністративні бар'єри для бізнесу та запровадження електронних процедур відбору партнерів підвищить ефективність процедур і скоротить час ухвалення рішень, що також сприятиме створенню більш прозорого та передбачуваного середовища для реалізації енергетичних проєктів через ППП.

Для забезпечення ефективності ППП важливою є гармонізація угод у сфері енергетики з іншими чинними нормативно-правовими актами, зокрема у сфері публічних закупівель, антимонопольного регулювання та охорони довкілля. Врахування цих вимог потребує приведення положень, що регулюють енергетичні проєкти, у відповідність, зокрема, до Законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про стратегічну екологічну оцінку» та «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Створення спеціалізованої інституції, що буде координувати всі етапи реалізації проєктів ППП - від підготовки техніко-економічних обґрунтувань до проведення аудитів енергетичних проєктів, стане важливим кроком до

стандартизації процедур і зменшення складнощів на етапі їх реалізації. Крім того, така інституція має забезпечити навчання для органів державної влади і місцевого самоврядування, а також розробляти типові договори для угод ППП, що сприятиме спрощенню та уніфікації процедур.

Крім правового та інституційного вдосконалення, для успішної реалізації енергетичних проєктів через ППП Україні необхідно також здійснити комплексну фінансову реорганізацію. Важливим кроком є створення механізмів фінансової підтримки, таких як часткові гарантії ризиків, пільгове оподаткування та доступ до кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій, з метою залучення інвестицій в інфраструктуру енергетичного сектора, що є важливим для забезпечення стійкості та розвитку енергетичної галузі.

Одним із найбільш важливих кроків є створення єдиної державної цифрової платформи, на якій публікуватиметься актуальний перелік проєктів ППП, етапи їх реалізації та фінансові параметри, що дасть змогу значно підвищити рівень прозорості та інформованості інвесторів і громадськості, забезпечивши більшу відкритість процесів ухвалення рішень, а також зменшить корупційні ризики. Така платформа надасть можливість об'єднати всі дані про проєкти ППП в одному місці, що полегшить їх моніторинг і оцінку ефективності реалізації.

Для забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі російської збройної агресії важливим чинником виступає ППП в оборонному секторі. Не зважаючи на те, що Закон України «Про публічно-приватне партнерство» не містить прямої вказівки на можливість реалізації проєктів ППП у сфері оборони [2], ситуація національної безпеки та нові виклики, з якими стикається Україна, вимагають особливої уваги до цього питання. У зв'язку з триваючою збройною агресією і зростаючими загрозами критично важливим є належне регулювання та створення умов для ефективного використання механізмів ППП в оборонній сфері.

Так, Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» передбачає посилення спроможностей Збройних Сил України та інших

органів сектору безпеки й оборони, сталий розвиток національної економіки та її інтеграцію в європейський економічний простір, а також розвиток ППП, що є важливим інструментом для забезпечення таких стратегічних цілей [129].

На думку Ю. Мех, ППП у секторі безпеки України є формою партнерського співробітництва між публічним та приватним сектором, що спрямовано на забезпечення безпеки та стійкості країни шляхом добровільного укладення та реалізації стратегічних проєктів, які передбачають спеціальне фінансування, розподіл ризиків та баланс ресурсів, та сприяють підвищенню ефективності боротьби з загрозами безпеки, забезпеченню національної безпеки та громадського порядку та захисту прав громадян [10, с. 2].

У свою чергу, основним суб'єктом публічного управління у сфері ППП в оборонному секторі є Міністерство оборони України. Міністерство оборони України (далі- Міноборони) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується та спрямовується Кабінетом Міністрів України та виконує функції як центральний орган виконавчої влади та орган військового управління, в підпорядкуванні якого знаходяться Збройні Сили України та Державна спеціальна транспортна служба. Окрім того, Міноборони є уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі державної авіації [130].

Крім того, у зв'язку з реформуванням системи публічного управління, центральних органів виконавчої влади для забезпечення потреб оборони Міноборони України були надані повноваження щодо управління у сфері оборонно-промислового комплексу та державних закупівель у сфері оборони.

Тому, Міноборони також здійснює функції уповноваженого органу у сфері державного гарантування якості та є головним органом, відповідальним за здійснення оборонних закупівель, а також виступає державним замовником у сфері оборони [130].

Водночас, важливим напрямом діяльності Міноборони, як публічного суб'єкта у сфері ППП, є залучення інвестицій в оборонно-промисловий комплекс, зокрема для впровадження новітніх технологій та створення конкурентоспроможних зразків високотехнологічної промислової продукції,

включаючи продукцію військового призначення [130], у тому числі для реалізації ППП.

У цьому контексті слід відзначити новелу, прийняту Кабінетом Міністрів України, щодо реалізації експериментального проєкту, спрямованого на посилення протиповітряної оборони території України шляхом залучення груп протиповітряної оборони. Координаторами цього проєкту виступають Міноборони та Міністерство цифрової трансформації України (далі - Мінцифри). Джерелами фінансування експериментального проєкту є кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, кошти з офіційних рахунків для пожертв на підтримку України в межах ініціативи «United24», а також інші джерела, не заборонені законодавством [131], що створює підстави для визнання можливості реалізації даного критично важливого проєкту на основі механізмів ППП. Однак слід зазначити, що порядок такої реалізації та регулювання відповідних процесів на даний момент належним чином не визначений, що потребує подальшого законодавчого врегулювання.

В контексті залучення механізмів ППП у сфері оборони варто акцентувати увагу на кількох важливих аспектах. Зокрема, акціонерне товариство «Українська оборонна промисловість» (далі - АТ «Українська оборонна промисловість»), 100% акцій якого належать державі, було створено шляхом перетворення Державного концерну «Укроборонпром». Основною метою діяльності АТ «Українська оборонна промисловість» є посилення обороноздатності України, реалізація ефективного управління, сприяння інвестиційно-інноваційному розвитку промисловості, а також регулювання, контроль та координація діяльності господарських товариств в оборонно-промисловому комплексі, що включає підвищення рівня воєнної безпеки держави та сприяння розвитку сил безпеки й оборони.

Досягнення цієї мети забезпечується через залучення інвесторів, зокрема іноземних, розробку та реалізацію інвестиційних проєктів, а також участь у залученні коштів з фінансових ринків, зокрема міжнародних. АТ «Українська оборонна промисловість», як публічний суб'єкт в ППП сфері, також визначає

джерела формування і використання фондів інвестиційного та інноваційного розвитку, зокрема для реалізації проєктів у рамках ППП.

Як уповноважений суб'єкт управління об'єктами державної власності, товариство має низку повноважень щодо державних підприємств. Зокрема, воно погоджує укладення договорів про спільну діяльність, у рамках яких використовується нерухоме майно, що перебуває в господарському віданні чи оперативному управлінні підприємств. Відповідно до своїх статутних положень, товариство також провадить діяльність із залучення інвестицій та інших коштів з фінансових ринків, зокрема міжнародних, займається інвестиційною діяльністю за рахунок власних та залучених коштів, а також координує питання військово-технічного співробітництва, що відповідає законодавству та нормам міжнародного права.

Відповідно до законодавства АТ «Українська оборонна промисловість» реалізує діяльність у багатьох напрямках, які можуть бути реалізовані в тому числі і за допомогою ППП, зокрема: представницькі, сервісні, консалтингові, інформаційні, юридичні, посередницькі та комерційні послуги цивільно-правового характеру. Також воно організовує науково-технічне (інноваційне) співробітництво, здійснює поліграфічну, видавничу та рекламну діяльність, надає відповідні послуги, освоює міжнародні ринки озброєння та військової техніки, а також проводить маркетингові дослідження. Крім того, товариство займається торговельною, зокрема комісійною, торговельно-посередницькою та закупівельною діяльністю, організовує ділові поїздки для представників українських суб'єктів господарювання за кордон та прийом іноземних представників в Україні, а також виконує науково-дослідні, дослідно-конструкторські, випробувальні та проєктно-вишукувальні роботи [132].

Прикладом реалізації проєктів у сфері оборони, що передбачають співпрацю між державними та приватними партнерами, є укладені угоди між Державним концерном «Укроборонпром» та американським виробником безпілотних літальних апаратів (далі - БпЛА) LeVanta Tech Inc. Зокрема, компанія LeVanta Tech Inc. спеціалізується на виготовленні повітряно-морських

БпЛА за концепцією float-and-fly (з англ. «плавай та літай»). В рамках даної співпраці партнери планують разом розробляти рішення для підвищення швидкості та стійкості українських БпЛА, що є важливим кроком у вдосконаленні технологій для оборонної сфери України.

Аналогічним прикладом є меморандум про співпрацю, укладений АТ «Українська оборонна промисловість» з іспанською компанією Escribano. Дане партнерство передбачає ремонт та обслуговування іспанських бойових модулів, спільну розробку нових зразків такої продукції, а також ліцензійне виготовлення зазначених зразків в Україні [133]. Така співпраця є важливим етапом у розвитку оборонного потенціалу України, забезпечуючи не тільки вдосконалення технічних можливостей, а й інтеграцію міжнародних стандартів у вітчизняне виробництво оборонної продукції, що відповідає європейським стандартам.

Погоджуючись з позицією Ю. Мех, яка відносить до елементів адміністративно-правового механізму ППП в секторі безпеки держави: 1) нормативно-правове регулювання забезпечення ППП у секторі безпеки держави; 2) інституційне забезпечення ППП в секторі безпеки держави; 3) заходи та способи створення умов та підтримки ППП у секторі безпеки держави; 4) принципи здійснення ППП у секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують ППП у секторі безпеки [10, с. 6].

В аспекті нашого дослідження, на нашу думку, механізм адміністративно-правового забезпечення ППП у сфері оборони має включати такі елементи: 1) належне нормативно-правове регулювання забезпечення ППП у сфері безпеки держави, в тому числі з вдосконаленням підзаконних нормативно правових актів, які деталізуватимуть процес укладення та реалізацію угод ППП; 2) інституційне забезпечення ППП у сфері безпеки держави, за рахунок створення на рівні Міноборони спеціального департаменту, який буде здійснювати координацію, контроль за виконанням та юридичний супровід проєктів ППП у сфері оборони держави; 3) заходи та способи створення умов та підтримки ППП у сфері оборони, що можливо за рахунок інформаційної підтримки та формування

відкритого, прогнозованого та інституційно впорядкованого середовища для участі приватних суб'єктів у реалізації оборонних проєктів, що включає інформування потенційних приватних партнерів про пріоритети державної оборонної політики, наявні потреби у сфері оборони, можливі форми та моделі ППП, умови участі у відповідних проєктах; 4) наявність принципів здійснення ППП у сфері оборони держави до яких можуть належати, зокрема, принцип законності, що передбачає здійснення ППП виключно на підставі та в межах норм національного законодавства у сфері оборони та безпеки; принцип пріоритету публічного інтересу та національної безпеки, відповідно до якого економічна доцільність і комерційні інтереси приватного партнера не можуть переважати над завданнями забезпечення обороноздатності держави; принцип прозорості та підзвітності, який забезпечує відкритість управлінських процедур у допустимих межах без шкоди для оборонної таємниці; принцип рівності та недискримінації приватних партнерів; принцип взаємної відповідальності сторін за виконання взятих зобов'язань; принцип ефективності та результативності використання публічних ресурсів; а також принцип збалансованого розподілу ризиків між публічним і приватним партнерами з урахуванням специфіки оборонної діяльності.

Загрози національній безпеці України мають сталий і комплексний характер та проявляються як у мирний час, так і в період дії правового режиму воєнного стану, що зумовлює підвищені вимоги до системи забезпечення захищеності держави та суспільства. Така об'єктивна реальність актуалізує необхідність пошуку нових, науковообґрунтованих підходів до формування та реалізації державної політики у сфері оборони, здатних забезпечити її адаптивність, стійкість і результативність в умовах динамічних внутрішніх і зовнішніх викликів. У цьому контексті особливого значення набуває переосмислення традиційних моделей публічного управління та розширення інструментарію державного впливу за рахунок залучення потенціалу приватних суб'єктів у межах ППП, які забезпечують поєднання ресурсів, компетенцій і управлінських можливостей публічного та приватного секторів. Застосування ППП у сфері

оборони сприяє підвищенню ефективності використання публічних ресурсів, прискоренню впровадження інноваційних технологій, зміцненню матеріально-технічної бази оборонного сектору, а також формуванню більш гнучкої та стійкої системи реагування на загрози, що в сукупності підвищує рівень захищеності держави як у звичайних умовах функціонування, так і в період правового режиму воєнного стану.

Висновки до розділу 2

Дослідження нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП, системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП та особливостей публічного управління у сфері ППП в окремих галузях економіки дає нам можливість зробити наступні висновки:

1. За загальноприйнятим підходом механізм адміністративно-правового забезпечення визначається як сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється публічний вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності держави для виконання функцій публічної влади та задоволення публічного інтересу.

Механізм адміністративно-правового забезпечення ППП визначається крізь призму наступних його елементів: 1) об'єкт - суспільні відносини у сфері ППП, що потребують регулювання нормами адміністративного права; 2) суб'єкти - з одного боку, публічні органи, наділені владними повноваженнями у сфері ППП, з іншого - фізичні та юридичні особи приватного права, які реалізують права й обов'язки в межах партнерських проєктів; 3) адміністративно-правові норми, спрямовані на організацію та впорядкування відносин у сфері ППП; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають між публічними і приватними суб'єктами для забезпечення публічного інтересу під час реалізації проєктів ППП; 5) методи впливу, серед яких: прямі (владні рішення, встановлення вимог, затвердження процедур, укладання договорів), непрямі (економічні стимули, гарантії, пільги, компенсаційні механізми),

загальні (податкове, бюджетне, антимонопольне та інше регулювання) і спеціальні (концесійні режими, галузеві програми, пілотні механізми, участь держави в капіталі).

Публічний вплив реалізується через відповідний інструментарій нормативно-правового забезпечення, який надає практичну форму управлінським рішенням та забезпечує їх прикладне впровадження у процесі підготовки й реалізації проєктів. У цьому контексті інструменти нормативно-правового забезпечення розвитку ППП доцільно групувати за трьома блоками: технологічні інструменти - стандартизовані процедури підготовки та реалізації проєктів ППП (типові договори ППП, методики оцінювання ефективності проєктів, методичні рекомендації щодо розподілу ризиків, електронні платформи відбору й моніторингу проєктів, реєстри ППП тощо); макроекономічні інструменти - важелі впливу на загальноєкономічні умови реалізації ППП (податкова й митна політика щодо інвестицій у ППП, бюджетні програми співфінансування, державні гарантії та поручительства, регулювання процентних ставок через політику центрального банку, інструменти державного боргу, що використовуються для фінансування проєктів ППП); мікроекономічні інструменти - засоби впливу безпосередньо на параметри окремих проєктів ППП та їхніх учасників (тарифна політика в інфраструктурних галузях, механізми плати за доступ/користування об'єктами ППП, система платежів за доступність, умови розподілу доходів і витрат між партнерами, інструменти внутрішнього фінансування проєктних компаній тощо).

2. Нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері ППП - це система правових норм, принципів, інститутів та механізмів, закріплених у нормативно-правових актах, які регулюють порядок, умови, форми, повноваження органів публічної влади та суб'єктів приватного сектору, а також процедурні аспекти їхньої взаємодії з метою ефективного задоволення публічного інтересу у межах ППП.

Система нормативно-правового забезпечення ППП включає:

- 1) законодавчий рівень (рамковий закон про ППП та спеціальні акти, що

регулюють окремі інструменти/сектори, зокрема концесійні відносини й фінансові механізми стимулювання); 2) підзаконний рівень, який деталізує реалізацію ППП у конкретних сферах, у тому числі через: стратегії розвитку ППП, визначення правового статусу приватного партнера у відповідному секторі, критерії участі приватних суб'єктів та переліки об'єктів, придатних для ППП.

Подальше вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП в Україні передбачає вдосконалення рамкового закону про ППП (шляхом закріплення загальних критеріїв конкурсної процедури) і розроблення підзаконних нормативно-правових актів для окремих сфер та процедур, які забезпечать відповідність стандартам ЄС.

3. Публічне управління у сфері ППП здійснюється суб'єктами публічного управління, які наділені відповідними владними повноваженнями, оскільки саме вони формують та реалізують механізм адміністративно-правового забезпечення партнерства. У цьому розумінні адміністративно-правовий механізм ППП не існує без системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП та їх управлінської діяльності, що наповнюється змістом і приводиться в дію через управлінські рішення уповноважених органів.

Система суб'єктів публічного управління у сфері ППП - це сукупність публічних та приватних суб'єктів, наділених публічно-владними повноваженнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій, які здійснюють формування, реалізацію (координацію, регулювання та контроль) публічної політики у сфері ППП, забезпечуючи публічний інтерес шляхом залучення приватного сектора до виконання суспільно значущих функцій і реалізації ППП-проектів.

4. Суб'єктів публічного управління у сфері ППП, виходячи з їх повноважень, можна поділити на такі основні групи: публічні суб'єкти (органи публічної влади), приватні суб'єкти (потенційні та визначені приватні партнери) і факультативні суб'єкти (органи оскарження та вирішення спорів, зокрема суди та Антимонопольний комітет України).

5. Публічний партнер - це орган публічного управління, який на засадах виключної ініціативи здійснює управлінський, фінансовий та контрольний вплив на реалізацію проєктів, спрямованих на досягнення важливих соціальних та економічних цілей через безпосередню взаємодію з приватними партнерами та забезпечення реалізації спільних проєктів у відповідності до вимог законодавства та стратегічних цілей державної чи місцевої політики задля задоволення публічного інтересу.

Публічних партнерів за суб'єктом права публічної власності на об'єкт партнерства доцільно класифікувати на: державного партнера (об'єкти державної власності), партнера АР Крим (об'єкти власності АР Крим), муніципального партнера (об'єкти комунальної власності), а також суб'єктів господарювання публічного сектору економіки, (майно, що перебуває у їх господарському віданні або управлінні).

З урахуванням сучасних викликів та необхідності підвищення ефективності публічного управління у сфері ППП у структурі публічних суб'єктів управління доцільно утворити спеціальний орган публічного управління у сфері ППП - центральний орган виконавчої влади - Національне агентство з питань підтримки ППП, із закріпленням за ним повноважень щодо координації, методологічної допомоги, стандартизації процедур та юридичного супроводу проєктів. Водночас для підвищення ефективності публічного управління у сфері ППП в різних галузях та врахування специфіки окремих секторів економіки доцільним є формування профільних підрозділів з питань ППП у структурі міністерств та інших органів, відповідальних за реалізацію публічної політики у відповідних сферах. Такий підхід дозволить вибудувати цілісну багаторівневу систему управління, у межах якої національний орган забезпечує стратегічну координацію, а галузеві підрозділи забезпечать практичний супровід і моніторинг проєктів.

6. Законодавчо закріплено визначення приватного партнера як юридичної особи - резидента України чи держави - члена ЄС, що створена з урахуванням

вимог конкурсної документації та Закону, що є стороною договору ППП та спеціально створена виключно для реалізації конкретного проєкту ППП.

Залежно від етапу участі приватного суб'єкта у процедурі ППП виокремлюються три основні категорії приватних партнерів: 1) потенційні приватні партнери: фізичні та юридичні особи (резиденти чи нерезиденти), а також їх об'єднання, що мають намір виконувати роботи або надавати послуги у межах ППП чи запрошені до участі у відповідних процедурах; 2) претенденти, тобто особи, що подали заявку на участь у конкурсному відборі. Їх статус визначається конкурсною документацією, однак саме подання заявки ще не створює гарантованого права на подальшу участь у проєкті, що ускладнює практичне застосування відповідних норм; 3) приватний партнер як сторона договору ППП: юридична особа, створена відповідно до вимог законодавства та конкурсної документації, яка безпосередньо забезпечує реалізацію проєкту.

Приватні партнери у проєктах ППП як учасники адміністративно-правових відносин можуть бути поділені на дві основні групи: 1) приватні юридичні особи; 2) фізичні особи-підприємці.

Наявне законодавче визначення приватного партнера виключно як юридичної приватної особи суттєво обмежує коло можливих учасників ППП, що може створювати перешкоди для реалізації проєктів ППП в Україні. З огляду на це пропонуємо в Законі України «Про публічно-приватне партнерство» здійснити наступне уточнення щодо визначення «приватного партнера»: «приватний партнер - це фізична особа або юридична особа (резидент або нерезидент), що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ППП, яка є стороною договору ППП».

7. У різних сферах економіки ППП має свої особливості, зокрема щодо відновлення критичної інфраструктури, енергетики та оборони.

В умовах російської збройної агресії проти України та майбутнього відновлення ключове значення має залучення інвестицій у сфері ППП у відновлення критичної інфраструктури.

В той же час існують негативні чинники щодо розвитку ППП, що охоплюють політичні та економічні ризики, безпекові загрози, високу капіталомісткість і довгостроковість проєктів, технічні та екологічні ризики, регуляторні обмеження, корупційні ризики та дефіцит довіри до механізмів публічного управління. Мінімізація зазначених чинників потребує комплексних правових, інституційних і управлінських рішень.

8. Енергетика є одним із елементів критичної інфраструктури та є однією з ключових сфер застосування механізмів ППП, а в сучасних умовах її значення набуває критичного характеру для забезпечення стійкості економіки, функціонування інфраструктури та підтримання обороноздатності держави.

Подальший розвиток енергетичних ППП з метою підвищення енергоефективності та зниження залежності від імпорту енергоносіїв потребує:

- 1) формування цілісної системи адміністративно-правового забезпечення, яка має передбачати: ухвалення спеціального нормативно-правового акта, що визначатиме особливості підготовки, відбору та реалізації проєктів ППП в енергетичній сфері з урахуванням технологічної специфіки, вимог енергетичної безпеки та довгострокового тарифного регулювання; забезпечення узгодженості договорів ППП із законодавством у сферах публічних закупівель, конкуренції, державної допомоги та охорони довкілля;
- 2) інституційне посилення системи управління шляхом створення спеціалізованого агентства (Державного агентства з розвитку енергетичних партнерств) або розширення компетенції національного координаційного органу у сфері ППП щодо супроводу саме енергетичних проєктів;
- 3) впровадження цифрових інструментів (єдині реєстри, електронні платформи підготовки та моніторингу), що підвищують прозорість процедур і мінімізують корупційні ризики;
- 4) розвиток фінансово-економічних механізмів підтримки приватних партнерів, зокрема через державні гарантії, стимулюючі режими, механізми співфінансування та розширення доступу до ресурсів міжнародних фінансових організацій.

9. Аналіз законодавчого регулювання матеріально-технічного забезпечення оборони держави, взаємодії суб'єктів публічної влади щодо

виробництва озброєння, військової техніки, матеріальних засобів для забезпечення оборони держави відповідає всім ознакам ППП. Разом з тим, Закон України «Про публічно-приватне партнерство» не розповсюджується на сферу оборони та співробітництво у сфері оборонно-промислового комплексу, хоча відповідні партнерські відносини на практиці виникають і розвиваються. З огляду на стратегічне значення оборонної сфери, а також потреби довгострокового інвестування, технологічного оновлення та розвитку виробничої бази оборонно-промислового комплексу, існує необхідність розповсюдити дію зазначеного Закону на сферу оборони та співробітництво у сфері оборонно-промислового комплексу із врахуванням спеціального режиму безпеки та обмежень доступу до інформації.

У межах адміністративно-правового забезпечення ППП у сфері оборони доцільно сформувати комплексну систему адміністративно-правового забезпечення ППП у сфері оборони, яка має включати: спеціалізоване нормативне регулювання та деталізацію процедур на підзаконному рівні з урахуванням вимог оборонного планування і режиму секретності; інституційне забезпечення шляхом створення або визначення профільного структурного підрозділу в системі Міноборони, уповноваженого здійснювати координацію, моніторинг, контроль та юридичний супровід оборонних проєктів ППП; інформаційно-організаційні механізми, спрямовані на формування передбачуваного та стабільного середовища для участі приватних партнерів, включаючи стандарти підготовки проєктів, типові договори, методики оцінки ефективності; систему спеціальних принципів реалізації партнерства, серед яких визначальними є: законність; пріоритет публічного інтересу та національної безпеки; прозорість і підзвітність у межах, сумісних із вимогами захисту інформації; рівність і недискримінація; взаємна відповідальність сторін; ефективність та результативність; справедливий і збалансований розподіл ризиків.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

3.1. Європейський досвід публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні

ППП є одним із ключових механізмів залучення приватного суб'єкта, інвестора до реалізації суспільно значущих проєктів, що сприяє розвитку стратегічно важливих секторів економіки, таких як інфраструктура, освіта, медицина та енергетика. Даний інструмент дозволяє державі мобілізувати додаткові фінансові ресурси, покращити якість і забезпечити довгострокову ефективність управління публічними активами.

В той же час, в умовах європейського вектора розвитку України вивчення міжнародного досвіду PPP набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє адаптувати найкращі стандарти ЄС до національних умов. Досвід зарубіжних країн дозволяє оцінити широкий спектр моделей партнерства, що включають як концесійні угоди, так і форми спільного фінансування та управління проєктами. У свою чергу, розуміння різних підходів до нормативно-правового забезпечення, механізмів розподілу ризиків і фінансових інструментів сприятиме підвищенню ефективності PPP в Україні.

Крім того, міжнародний досвід свідчить, що успішне функціонування PPP значною мірою залежить від чіткого нормативно-правового забезпечення, прозорих процедур відбору партнерів, а також ефективного механізму контролю та оцінки реалізації проєктів. Водночас, поряд із позитивним досвідом, важливо враховувати й потенційні виклики, такі як фінансові ризики, труднощі у розподілі відповідальності між сторонами, можливі корупційні ризики та проблеми з довгостроковою стійкістю таких ініціатив.

Розглянемо правові аспекти PPP в ЄС та країнах-членах ЄС. Нині на рівні законодавства ЄС відсутні правові акти, які б регулювали PPP, а також чітко визначали дану категорію.

Так, «Зелена книга» Європейської Комісії щодо ППП (далі – Зелена книга ЄС щодо ППП), що була опублікована у 2004 р., визначає ППП як різні форми співпраці між державними органами та бізнес-середовищем, спрямовані на фінансування, будівництво, реконструкцію, управління та обслуговування інфраструктурних об'єктів або надання послуг.

Згідно з документом, можемо виділити такі ключові ознаки ППП для задоволення публічного інтересу: а) тривалість співпраці – партнерські відносини між державним і приватним сектором мають довгостроковий характер та охоплюють різні етапи реалізації проєкту; б) фінансування проєкту – здійснюється за рахунок змішаних джерел, включаючи кошти приватного сектора та складні фінансові домовленості між різними учасниками. У певних випадках можливе значне залучення державного фінансування; в) роль оператора – приватний партнер активно бере участь на всіх стадіях проєкту (від розробки та фінансування до реалізації). Водночас державний партнер визначає цілі проєкту, забезпечує відповідність публічним інтересам, контролює якість послуг та здійснює моніторинг виконання проєкту; г) розподіл ризиків – приватний партнер бере на себе частину ризиків, які зазвичай належать державному сектору. Водночас конкретний розподіл ризиків встановлюється індивідуально для кожного проєкту залежно від спроможності сторін ефективно ними управляти.

Таким чином, Зелена книга ЄС щодо ППП зазначає, що партнерські відносини у даній сфері не регулюються окремим законодавством ЄС, а підпорядковуються загальним принципам Договору ЄС, а також правовим нормам щодо державних закупівель та концесій [22].

У 2005 р. Європейська комісія у своєму Повідомленні про ППП та законодавство Співтовариства щодо державних закупівель і концесій підтвердила, що необхідності у запровадженні окремого законодавства для ППП на рівні ЄС немає. Регулювання таких партнерств має здійснюватися через чинні норми, що стосуються державних контрактів та концесій [134].

Водночас Європейський парламент прийняв Резолюцію щодо ППП та правового регулювання державних закупівель і концесій (2006/2043 (INI)), що визначає загальні принципи розуміння ППП, підкреслюючи, що основна відповідальність за правове регулювання, забезпечення прозорості та процедури реалізації ППП покладається на національне законодавство держав-членів ЄС [135].

З огляду на вищезначене є необхідність у безпосередньому зверненні до національного досвіду, законодавства держав - членів ЄС. Аналіз відповідного нормативно-правового забезпечення на рівні окремих країн ЄС дозволяє виявити ефективні процедури, стандарти, практики та інструменти, які можуть бути адаптовані до національного правового простору з урахуванням специфіки національної правової системи.

Гене́за ППП у Федеративній Республіці Німеччина засвідчує її поступовий розвиток у сфері кооперативного будівництва, започаткованого ще в середині XIX століття. Перші приклади співпраці між державним сектором і приватними ініціативами реалізовувалися через некомерційні будівельні спілки, які, діючи на основі добровільного самообмеження в отриманні прибутку, мали від держави певні податкові пільги. Таке поєднання інтересів публічного і приватного секторів заклало підґрунтя для сучасної моделі ППП у Німеччині. Подальший розвиток даної форми взаємодії зумовлений, зокрема, структурним дефіцитом фінансових ресурсів на федеральному, земельному та муніципальному рівнях, що стимулювало залучення приватного капіталу до виконання суспільно значущих функцій держави.

Ключову роль у формуванні сучасної політики у сфері ППП відіграють фінансові інституції, насамперед німецькі банки, які активно долучаються до підтримки партнерських проєктів та їх подальшого фінансування. Визнання урядом економічної доцільності ППП стало підставою для нормативного вдосконалення правового регулювання цієї сфери.

Зокрема, було прийнято Закон про прискорення реалізації ППП і про поліпшення правових умов для них, яким внесено зміни до податкового,

бюджетного законодавства та нормативів, що регламентують державні закупівлі та фінансування інфраструктурних об'єктів. Законодавчі нововведення також дозволили приватним інвесторам, залученим до будівництва автомобільних магістралей, рефінансувати проєкти шляхом стягнення плати за користування інфраструктурою не лише як державного збору, а й за нормами цивільного права [136].

Прикладом ефективної реалізації ППП є спеціалізована організація Partnerschaften Deutschland (Federal ÖPP Deutschland AG), заснована у 2008 році за ініціативи Федерального міністерства фінансів та Міністерства транспорту, яка виконує консалтингові функції, спрямовані на стимулювання поширення практик ППП, розробку рекомендацій щодо спрощення процедур, а також забезпечення обміну позитивним досвідом реалізації партнерських проєктів [137]. На регіональному рівні, наприклад, у землях Нижня Саксонія та Північний Рейн - Вестфалія, створено цільові групи, діяльність яких орієнтована на підтримку інфраструктурних ініціатив через розвиток ефективних бізнес-моделей взаємодії публічного і приватного секторів. Особливої уваги заслуговує досвід Цільової групи Північного Рейну - Вестфалії, що створена у квітні 2002 року, є важливим елементом системи підтримки та розвитку ППП на регіональному рівні у Федеративній Республіці Німеччина, діяльність якої зосереджена на консультуванні органів державної влади, установ та органів місцевого самоврядування щодо можливостей застосування механізмів ППП як альтернативи традиційним формам публічних закупівель. Спираючись на реалізовані пілотні проєкти, Робоча група накопичила міжгалузеву експертизу, що дозволяє їй виступати в ролі провідного консультативного органу, який пояснює рамкові умови, надає аналітичні інструменти та визначає цілі впровадження ППП для спонсорів державних ініціатив.

Організація об'єднує наявні знання з тематики ППП та функціонує як центральний контактний пункт для представників як державного, так і приватного секторів, забезпечуючи комунікацію, координацію та методичну підтримку всіх зацікавлених сторін. Особливе значення діяльності Робочої групи

полягає у сприянні ініціюванню, супроводу та оцінці пілотних проєктів ППП, зокрема у сферах будівництва, транспорту та інформаційних технологій, що мають велике значення для публічної інфраструктури на регіональному та муніципальному рівнях.

Крім того, Робоча група здійснює розробку, оновлення та вдосконалення керівних принципів, нормативних стандартів і правових механізмів, що регулюють реалізацію ППП, включаючи адаптовані моделі співпраці для малих і середніх підприємств, а також інструменти фінансування. Така діяльність спрямована на спрощення реалізації партнерських проєктів і створення сприятливого правового середовища для всіх учасників. Важливим аспектом функціонування Робочої групи є також забезпечення широкої комунікації щодо можливостей і переваг ППП шляхом організації інформаційних, навчальних і презентаційних заходів, що сприяє подальшому розвитку публічно-приватного партнерства як ефективного інструменту реалізації державної політики у сфері інфраструктури та публічних послуг [138].

У низці європейських країн також спостерігається розвиток законодавчих ініціатив у сфері ППП, що свідчить про зростання усвідомлення ролі приватного сектору у забезпеченні публічних послуг і реалізації інфраструктурних проєктів.

Так, запровадження нормативного регулювання ППП у Словенії має довгий шлях. Водночас, на сьогодні у Словенії також є спеціальне законодавство, спрямоване на формування сприятливих умов для розвитку ППП [139, с. 80]. У Республіці Словенія закон про публічно-приватне партнерство встановлює комплексний правовий механізм сприяння участі приватного сектору в реалізації проєктів, що мають публічне значення. Його мета полягає в створенні умов для ефективної та економічно обґрунтованої співпраці держави й приватних інвесторів у сферах фінансування, проєктування, будівництва, обслуговування та експлуатації об'єктів і послуг, що відповідають публічним інтересам.

Даний нормативно-правовий акт одночасно виконує функцію гарантування належного балансу між приватними інвестиційними та публічними інтересами та спрямований на забезпечення прозорості, конкуренції, недискримінаційності

та регулярності процедур створення і функціонування ППП, а також на посилення впливу публічного партнера у процесах реалізації проєктів, що стосуються суспільного блага.

У цьому контексті ППП трактується не лише як інструмент залучення приватного капіталу, а як форма реалізації державної політики у сферах, де поєднуються економічна ефективність та пріоритет у забезпеченні публічного інтересу. Закон визначає ППП як правовий механізм, що забезпечує використання як державних, так і приватних ресурсів для створення або управління інфраструктурою, послугами чи іншими активами, котрі мають публічне призначення [140].

У Латвії тривалий час точилися дискусії щодо необхідності ухвалення нового нормативного акта, який би краще відповідав сучасним економічним реаліям і викликам у сфері публічної інфраструктури [141].

Втім, нині у Латвії ППП регулюється Законом про державно-приватне партнерство, який визначає ППП як особливу форму співпраці між державним і приватним секторами з метою реалізації проєктів, що відповідають суспільним потребам. У свою чергу, така співпраця ґрунтується на взаємодії одного або кількох державних партнерів з одним або кількома приватними партнерами, які беруть участь у процедурах партнерства на договірній чи інституційній основі. Основною метою ППП є забезпечення надання послуг або виконання робіт, які мають суспільну значущість, зокрема у сферах будівництва та експлуатації інфраструктурних об'єктів. Партнерство має довгостроковий характер - тривалістю до 30 років, а у випадках обґрунтованої потреби - і більше, залежно від строку реалізації проєкту та фінансово-економічних розрахунків. Важливою рисою цієї моделі є об'єднання ресурсів сторін (фінансів, майна, професійних знань і досвіду) та спільний розподіл відповідальності й ризиків між державним і приватним партнерами. Згідно з латвійським законодавством, можливими правовими формами реалізації ППП є укладення або партнерського договору про закупівлю, або концесійного договору. Партнерський договір про закупівлю є цивільно-правовим договором, що укладається між державним і приватним

партнером строком понад п'ять, але не більше 30 років, і передбачає оплату послуг або робіт з боку держави. Концесійний договір, своєю чергою, також є цивільно-правовим договором, але укладається на умовах, коли приватний партнер бере на себе ризики експлуатації об'єкта та отримує винагороду переважно за рахунок платежів кінцевих споживачів. Таким чином, правова модель PPP у Латвії поєднує європейські підходи до публічно-приватної взаємодії з національною специфікою, орієнтованою на ефективне використання ресурсів, підвищення якості публічних послуг і забезпечення балансу інтересів учасників партнерства [142].

Водночас в Естонії на законодавчому рівні найближчим часом планується перегляд доцільності розробки спеціального закону у сфері PPP, що свідчить про актуальність та необхідність розробки правового регулювання у даній сфері [143].

Аналогічної позиції притримуються і країни Балтії та Центрально-Східної Європи - зокрема Литва [144], Сербія [145], а також Швейцарія [146], які наголошують на необхідності оновлення або розробки актуальної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала чіткість, прозорість і передбачуваність правових механізмів реалізації PPP. Така позиція зумовлена як прагненням до підвищення ефективності використання публічних коштів, так і потребою адаптації законодавства до міжнародних стандартів та найкращих європейських практик.

Загалом, аналіз сучасних тенденцій свідчить про загальноєвропейське прагнення до вдосконалення правового регулювання PPP як дієвого інструменту розв'язання інфраструктурних, соціальних та економічних завдань.

На противагу цьому, варто зазначити, що в Австрії відсутнє спеціальне законодавство, що регулює PPP. Реалізація таких проєктів здійснюється в межах окремих чинних національних нормативно-правових актів, зокрема законодавства щодо державних закупівель, договірному права та норм ЄС у сфері конкуренції. Зокрема, у сфері інфраструктури PPP прямо визнається дієвим механізмом реалізації проєктів: відповідно до параграфу 55h Федерального

закону про залізниці, державні та приватні суб'єкти можуть спільно здійснювати закупівлі, пов'язані з будівництвом та експлуатацією залізничних об'єктів. Таке положення закріплює правову можливість делегування публічних функцій на підставі партнерства, що свідчить про відкритість австрійського законодавства до інноваційних моделей управління транспортною інфраструктурою [147]. Окрему увагу заслуговує впровадження елементів ППП у сфері інтелектуальної власності. Параграф 42h Закону про авторське право дозволяє партнерам у рамках ППП здійснювати відтворення авторських творів без попередньої згоди правовласників, якщо це здійснюється для особистого використання або в інтересах науково-дослідних установ та установ культурної спадщини. При цьому, правове регулювання передбачає можливість застосування автоматизованого аналізу тексту та даних (text and data mining), що відображає адаптацію національного авторського права до цифрових технологій та сучасних форм співпраці між державою, наукою й приватним сектором [148].

У контексті розвитку правового регулювання ППП в Австрії важливим кроком стало ухвалення окремого Закону про концесії, який деталізує процеси надання концесій, визначає основних суб'єктів концесійних правовідносин, однак не містить чіткого визначення поняття «концесійного договору». Згідно з цим законом, концесіонером визнається підприємець, який отримує концесію на будівництво або надання послуг, тоді як орган, що укладає концесію, – це організаційний підрозділ або уповноважений представник замовника, що діє від імені останнього у процедурі укладання концесійної угоди. Незважаючи на відсутність дефініції самого договору, закон створює правову основу для реалізації проєктів у формі концесії, яка, по суті, є різновидом договірної ППП. У цьому контексті показовим є приклад Media Hub Austria – інноваційної установи підтримки медіа, яка з 2023 р., згідно з новим австрійським законодавством про концесії, зобов'язана реалізовувати свої завдання саме шляхом укладення договорів ППП з зовнішніми медіакомпаніями, університетами, науковими установами або тематичними мережами. Такий підхід свідчить про поступове розширення правового поля застосування ППП у

національному законодавстві Австрії: від класичних сфер публічної інфраструктури до високотехнологічних, цифрових, культурно-комунікаційних та дослідницьких секторів, що, у свою чергу, демонструє прагнення австрійського законодавця забезпечити більшу гнучкість у механізмах співпраці між державою та приватними акторами, адаптуючи правові інструменти ПППІ задля задоволення публічного інтересу в умовах динамічного розвитку новітніх технологій [149].

У свою чергу, у сфері наукових досліджень, технологій та інновацій правове регулювання здійснюється на федеральному рівні через такі основні нормативні акти: 1) Федеральний закон про сприяння дослідженням і розвитку технологій [150]; 2) Федеральний закон про фінансування у сфері досліджень, технологій та інновацій [151].

Зазначені законодавчі акти визначають ключові наукові установи країни, а також механізми фінансової підтримки досліджень та інноваційної діяльності.

Так, Федеральний закон про сприяння дослідженням і розвитку технологій спрямований на підтримку наукових досліджень, технологічного розвитку та мистецтв через діяльність Фонду сприяння науковим дослідженням. Основними завданнями закону є сприяння та регулювання фінансування науково-дослідницьких проєктів фізичних та юридичних осіб шляхом реалізації програм та заходів з фінансування, належне адміністрування коштів Наукового фонду, підтримка та консультування федерального уряду, популяризація науки й мистецтв через новітні форми комунікації, участь у європейських та міжнародних програмах фінансування, представлення інтересів Австрії у відповідних інституціях, а також оцінка ефективності та аналіз системних ефектів програм у сфері відповідальності. Фінансова реалізація завдань, визначених даним законом, здійснюється за рахунок коштів федерального уряду відповідно до Закону про фінансування наукових досліджень, інших державних та приватних фінансових надходжень, оплати за надання послуг третім особам, а також інших джерел доходів [152].

У свою чергу, Закон про фінансування наукових досліджень визначає перелік центральних дослідницьких організацій та установ, які здійснюють фінансування наукових досліджень. Фінансування надається на основі угод про надання послуг та фінансування, які, за загальним правилом, належать до договорів приватного права і укладаються строком на три роки. Даний Закон також встановлює загальні вимоги до змісту таких договорів, зокрема щодо їхньої структури, обсягу фінансування, умов виконання наукових досліджень та контролю за їх реалізацією [151].

Прикладом такого партнерства є співпраця міста Кремс і Міжнародного центру менеджменту (ІМС), які у 1994 р. спільно заснували приватний заклад вищої освіти - Університет прикладних наук ІМС Krems GmbH. У межах цього ППП держава, в особі Міністерства науки, фінансує освітній процес шляхом надання стандартної субсидії на одного студента, що сприяє доступності освіти, розвитку науки та підвищенню ефективності досліджень. Водночас ІМС, як приватний партнер, бере на себе технічні, операційні та фінансові ризики, зокрема пов'язані з експлуатацією й розвитком інфраструктури, залученням студентів і пошуком додаткових ресурсів для наукової діяльності та матеріально-технічного забезпечення [153].

Даний досвід демонструє особливості взаємодії держави та приватного сектора в освітній галузі, де державне фінансування поєднується з підприємницькою ініціативою приватного партнера. Така модель дозволяє розширювати освітні можливості, підвищувати рівень наукових досліджень та ефективніше використовувати ресурси, зберігаючи баланс між державним контролем і ринковими механізмами.

В аспекті нашого дослідження важливим є досвід Французької Республіки у сфері ППП, що є надзвичайно показовим та заслуговує на особливу увагу в контексті порівняльно-правового аналізу. Французькі компанії стабільно входять до переліку провідних іноземних суб'єктів, які активно застосовують механізми ППП у своїй господарській діяльності. Водночас, щодо нормативно-правового забезпечення, слід зазначити, що у Франції відсутній єдиний

кодифікований акт, який би комплексно регулював усі форми ППП. Натомість правове регулювання здійснюється через низку спеціальних нормативно-правових актів у поєднанні з нормами адміністративного та цивільного права, що забезпечує гнучкість підходів до правового оформлення партнерських відносин.

Однією з ключових особливостей національної правової моделі є розвинена «французька модель» концесії. Відмітною рисою даної моделі є застосування єдиного тендерного процесу, що охоплює повний цикл виконання робіт або надання послуг (наприклад, від проєктування та будівництва до експлуатації об'єкта). Такий підхід дозволяє істотно оптимізувати публічне адміністрування, спрощує процедури контролю та створює сприятливі умови для реалізації масштабних інфраструктурних проєктів.

У 2005 році з ініціативи Міністерства фінансів Франції було створено Центр розвитку ППП *Mission d'Appui aux PPP* (далі - *МАРРР*), який функціонує як структурний підрозділ міністерства. Основною метою діяльності *МАРРР* є надання консультативної підтримки органам виконавчої влади та ініціаторам ППП-проєктів з питань їх підготовки та впровадження. До компетенції центру входить розробка методичних матеріалів, консультування галузевих міністерств і відомств, підготовка інформаційних бюлетенів, а також участь у конференціях та інших публічних заходах, спрямованих на популяризацію ППП і обмін досвідом. Водночас *МАРРР* не наділений повноваженнями щодо самостійного проведення тендерів або реалізації проєктів - його роль зосереджена виключно на експертно-аналітичній підтримці [154].

Протягом останніх років ринок ППП у Франції демонструє тенденцію до активного розширення, зокрема за рахунок реалізації великих проєктів у сфері будівництва транспортної інфраструктури, водопостачання, а також модернізації спортивних об'єктів. Така динаміка зберігатиметься й надалі, з огляду на нагальну потребу у реалізації масштабних інфраструктурних ініціатив загальною вартістю, що оцінюється у понад 60 млрд євро. Так, наприклад, за рахунок ППП, у зв'язку з підготовкою країни до проведення чемпіонату Європи з

футболу (Євро-2016) було залучено приватні інвестиції у стратегічно важливі об'єкти публічного призначення [155].

У звіті MAPPP за 2023 рік зафіксовано послідовне вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері відновлюваної енергетики шляхом інтеграції екологічних підходів у просторове планування та управління інфраструктурою. Виявом цієї політики стало ухвалення Закону про прискорення виробництва відновлюваної енергії (APER), який сформував підґрунтя для інноваційних регуляторних механізмів, зокрема пріоритетного використання штучних земель для енергогенерації. Закон, зокрема, передбачає обов'язкове облаштування фотоелектричних навісів на паркувальних майданчиках площею понад 1500 м² та спрощує правовий режим «соляризації» покинутої дорожньої інфраструктури, що сприяє раціоналізації просторового використання об'єктів державної й комунальної власності в контексті енергетичної трансформації [156].

Варто відзначити, що ще у 2022 р. Міжвідомче управління Атлантичних доріг (DIRA), передбачаючи нормативні зміни, ініціювало співпрацю з Cerema з метою проведення прикладного дослідження щодо визначення придорожніх земель, придатних для розміщення сонячних фотоелектричних установок. Результатом стала реалізація пілотного проєкту зі встановлення фотоелектричних навісів для вантажного транспорту на зоні відпочинку La Grolle, до якого долучилася структура Fin Infra, забезпечивши інституційну підтримку DREAL Нової Аквітанії та DIRA в межах організації конкурсу на виявлення зацікавленості (CEI). Оголошений у 2022 р. конкурс CEI був спрямований на залучення інвестора через укладення договору оренди земельної ділянки, а відповідну угоду з переможцем підписано 2 жовтня 2023 р. [157]. Цей приклад ілюструє ефективну інтеграцію законодавчих інновацій і механізмів публічно-приватного партнерства у реалізації екологічно орієнтованих інфраструктурних проєктів, що є показовим у контексті післявоєнної відбудови України із залученням приватних інвестицій у відновлювану енергетику.

У свою чергу, у Болгарії ще з початку 1990-х рр. простежується формування практики публічно-приватної співпраці, яка реалізовувалася переважно через орендні відносини, державні контракти, механізми лізингу та діяльність підприємств із державною участю. Першим спеціальним нормативним актом у цій сфері став Закон про концесії, в якому концесія розглядалася як надання спеціальних прав на користування об'єктами державної власності або дозвіл на здійснення господарської діяльності у сферах державної монополії.

Подальший розвиток правового регулювання ППП у Болгарії пов'язаний із прийняттям нової редакції Закону про концесії 2006 року, сформованої з урахуванням стандартів ЄС. У ньому концесія визначалася як право експлуатації об'єкта чи надання публічної послуги, що передається концесієдавцем приватному суб'єкту за умови покладення на нього обов'язків із будівництва, управління та утримання об'єкта або надання послуги на власний ризик [158].

Основними чинниками участі держави в проєктах ППП стали прагнення оптимізувати бюджетні витрати шляхом залучення приватних інвестицій, а також використати управлінський і технічний потенціал бізнесу. У процесі євроінтеграції Болгарії та з огляду на необхідність освоєння коштів європейських фондів посилювався запит на чітке правове оформлення механізмів ППП через ухвалення окремого нормативно-правового регулювання. У межах адаптації національного законодавства до стандартів ЄС термін «публічно-приватне партнерство» закріпився в науковому дискурсі та адміністративній практиці, хоча фактичний досвід його застосування залишався обмеженим і зосереджувався переважно на концесійних проєктах. Складність процедур підготовки та реалізації таких угод зумовлювала обережне ставлення до ППП з боку як публічної влади, так і приватного сектору, що актуалізувало потребу в подальшому інституційному розвитку цієї сфери.

У січні 2006 року уряд Болгарії запуснув грантову схему підтримки ППП в межах спільного з ЄС проєкту, частина бюджету якого була профінансована Міністерством економіки та енергетики. Спільно з Делегацією Європейської Комісії в Болгарії та приватними структурами, міністерство організувало

семінари у Плевені, Старій Загорі та Софії для обговорення проблем ППП. Також у 2006 році запроваджено відкритий Національний реєстр концесій, який містив дані про 848 концесійних договорів, з яких 289 укладені на державному рівні, а 559 - на муніципальному. Зусилля уряду підтримували міжнародні інституції, зокрема в 2011 році Європейський інститут стратегії і політики організував публічну дискусію щодо європейського досвіду ППП в Болгарії [159].

За результатами міжнародного рейтингу Infrascopie, Болгарія набрала 45,5 балів зі 100 можливих, зайнявши 13-е місце серед 25 країн регіону за ефективністю ППП [160]. Однак у 2014 році уряд підготував законопроект щодо скасування Закону про ППП, вказуючи на його обмежене регулювання, складність реалізації та невідповідність сучасним європейським стандартам. Критики зазначали відсутність ефективних стимулів для приватних партнерів та нечіткість критеріїв стратегічного планування. У лютому 2016 року були внесені зміни до законодавства, а в липні розпочались дискусії щодо скасування Закону про ППП і ухвалення нового Закону про концесії. В результаті був прийнятий новий Закон про концесії 1 січня 2018 р. [161], яким було скасовано попередні закони та внесено зміни до інших нормативно-правових актів.

Згідно з новим Законом про концесії, останні класифікуються на три види: концесія на будівництво, на послуги та на використання об'єктів державної або комунальної власності. При цьому суб'єкту господарської діяльності надається право експлуатувати об'єкт із відповідними інвестиційними зобов'язаннями, сплачуючи концесійний платіж. Основною метою закону є розвиток якісної інфраструктури та публічних послуг через залучення приватного сектору, забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів, у тому числі коштів ЄС, та підвищення ефективності управління.

Аналогічним є досвід Румунії у контексті формування нормативно-правового забезпечення правової моделі ППП. У попередній період у країні діяв спеціалізований нормативно-правовий акт, який регламентував укладення та реалізацію договорів у сфері ППП. Проте цей закон був скасований у зв'язку з визнанням його нормативних положень такими, що суттєво ускладнювали

ефективну взаємодію між державними інституціями та приватними суб'єктами господарювання, створюючи бар'єри для реалізації партнерських проєктів [162].

Відтак, на підставі здійсненого аналізу правового регулювання ППП у різних країнах можливо визначити три підходи, які сформувалися у державах ЄС щодо системи публічного управління у сфері ППП та його нормативно-правового забезпечення, зокрема:

1) До першої групи країн можна віднести держави, які мають діючий спеціальний закон, що безпосередньо регулює правовідносини у сфері ППП. Законодавство таких країн спрямоване на створення інституційної бази для реалізації партнерських проєктів між державним і приватним секторами, забезпечення прозорості процедур, баланс інтересів сторін та ефективне використання публічних ресурсів, зокрема, Німеччина, Словенія, Латвія.

2) До другої групи відносяться країни, де відсутній спеціальний законодавчий акт, що безпосередньо регулює правовідносини у сфері ППП. Натомість регулювання сфери ППП здійснюється на основі закону «Про концесії» та через загальні положення цивільного, адміністративного або інвестиційного законодавства, зокрема: Австрія, Франція.

3) До третьої групи відносяться країни, в яких запровадження спеціального закону, який би регулював правовідносини у сфері ППП, знаходиться на етапі розробки спеціального закону. Такі законодавчі ініціативи нині знаходяться на стадії підготовки або громадського обговорення, що свідчить про перехідний період до встановлення ефективного правового регулювання ППП, зокрема: Литва, Сербія, Швейцарія, Естонія.

Відтак, аналіз європейського досвіду правового регулювання ППП засвідчує відсутність уніфікованого підходу до нормативного регулювання даної форми співпраці між публічним і приватним секторами. У різних країнах моделі правового регулювання ППП істотно варіюються, що обумовлюється сукупністю чинників, серед яких: особливості національної правової системи, рівень економічного розвитку, структура публічної адміністрації, стратегічні

пріоритети державної політики, а також ступінь залучення до інтеграційних процесів.

Втім, попри відсутність єдиного нормативного стандарту, ППП демонструє високу адаптивність і ефективність як інструмент публічного управління в багатьох сферах суспільного життя. Зокрема, механізми ППП активно застосовуються у галузях освіти, охорони здоров'я, енергетики, транспорту, екології, цифрової інфраструктури, а також у проєктах розвитку міської інфраструктури. Така широка сфера застосування свідчить про актуальність та практичну значущість ППП як способу залучення інвестицій, підвищення якості публічних послуг і оптимізації використання бюджетних ресурсів, у тому числі для України та перспективи застосування моделі ППП під час повоєнної відбудови.

Європейський досвід нормативно-правового забезпечення ППП становить значну цінність для України з огляду на необхідність удосконалення національної нормативно-правової бази у цій сфері. Аналіз відповідного законодавства країн Європи засвідчує, що незалежно від наявності або відсутності спеціального закону про ППП, більшість держав активно впроваджують механізми партнерства між державним і приватним секторами, визнаючи їх ефективним інструментом модернізації публічної інфраструктури, підвищення якості суспільних послуг та оптимізації використання бюджетних ресурсів.

Україна прийняла спеціальний закон, що відповідає стандартам ЄС у сфері ППП. Проте для успішного розвитку цієї сфери є необхідність удосконалення нормативно-правової бази, шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів на виконання положень зазначеного закону та внесення відповідних змін до Законів України, які б регулювали порядок та процес реалізації проєктів ППП в різних сферах суспільного життя з урахуванням їх специфіки, що забезпечить належну правову основу для ефективного взаємодії держави та приватного сектора, а також сприятиме залученню інвестицій,

оптимізації управління інфраструктурними проєктами та підвищенню якості надання публічних послуг.

3.2. Удосконалення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні

Нині, одним із ключових напрямів реалізації державної політики у галузі ППП є проведення дієвого реформування системи публічного управління цієї сфери. Так, актуальність удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні зростає в умовах активного розвитку такої моделі взаємодії між державою та приватним сектором, а також у контексті євроінтеграційного курсу країни. ППП є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку інфраструктури, модернізації соціальних послуг та залучення інвестицій, що особливо актуально для України на сучасному етапі. Враховуючи європейський досвід, який демонструє високу ефективність ППП у забезпеченні економічного зростання, підвищенні якості публічних послуг, розвитку інфраструктури та культурних об'єктів важливим кроком є адаптація європейських моделей публічного управління у сфері ППП до українських реалій, що передбачає не тільки вдосконалення нормативно-правового забезпечення, а й ефективного впровадження новітніх європейських практик, що сприятиме більш ефективній реалізації ППП-проєктів в Україні та забезпечить інтеграцію країни в європейське співтовариство, де ППП виступає дієвим інструментом забезпечення сталого розвитку економіки та суспільного добробуту.

Як слушно зазначив І. Ковбас, право ЄС розглядає ППП як партнерство, де партнери приватного сектора, ЄС та публічного сектора, мають спільне зобов'язання із підтримування програми чи відповідної діяльності [13, с.5], з метою задоволення публічного інтересу, суспільно значущих потреб.

Ключовими чинниками успіху ППП як дієвого механізму співпраці публічного та приватного сектору свідчать як міжнародний, так і вітчизняний досвід, є наявність політичної підтримки з боку держави, створення ефективної

нормативно-правової бази та механізмів регулювання, реалізації проєктів, а також гарантованого залучення фінансових та матеріальних ресурсів. Успішна реалізація таких ініціатив вимагає також високого рівня правової та економічної підготовки керівників і фахівців органів публічної влади, що беруть участь у проєктах, наявності професійних навичок серед учасників та готовності сторін до пошуку компромісів і вирішення спірних питань [163, с. 17].

В той же час, практика реалізації проєктів ППП в енергетичному секторі України на сьогодні залишається обмеженою, що зумовлено сукупністю системних інституційних та регуляторних чинників. Ключові виклики пов'язані з фрагментарністю нормативно-правового регулювання, відсутністю спеціалізованих галузевих підзаконних актів, нестабільністю регуляторного середовища, недосконалістю тендерних процедур, а також підвищеними ризиками для приватних інвесторів. У результаті чого практична імплементація механізмів ППП в енергетиці має поодинокий характер: в Україні реалізовано лише кілька відносно успішних проєктів у сфері відновлюваної енергетики, зокрема вітрові та сонячні електростанції за участю іноземних компаній, таких як EuroCape New Energy та Scatec Solar, однак переважна більшість із них була впроваджена в межах стандартних інвестиційних угод без використання повноцінної моделі ППП.

У наукових дослідженнях наголошується, що ефективність ППП у проєктах відновлюваної енергетики в країнах, що розвиваються, визначається поєднанням інституційних, політичних та економічних факторів. Зокрема, К. Отман і Р. Халаф підкреслюють вирішальну роль активної державної підтримки, яка стимулює залучення приватних інвесторів до ініціатив у сфері «зеленої» енергетики, а також важливість наявності комплексного стратегічного плану й узгодженої політичної рамки, що формують стабільне середовище для довгострокової участі приватного сектору. Автори також акцентують увагу на значенні ефективних і прозорих процедур торгів, які сприяють зниженню витрат на реалізацію та експлуатацію проєктів і водночас посилюють довіру інвесторів [164], до суб'єктів публічного управління, які забезпечують реалізацію проєктів

ППП. Політична стабільність, на їхню думку, є одним із провідних чинників впливу на рівень ринкових ризиків та інвестиційну впевненість, оскільки нестабільність породжує невизначеність і стримує участь приватного капіталу, тоді як стабільний політичний контекст створює передумови для сталого співробітництва. Водночас міцні правові та регуляторні рамки розглядаються як необхідна умова формування ефективних моделей ППП у сфері відновлюваної енергетики, забезпечуючи підзвітність та узгодження інтересів держави й бізнесу.

У цьому контексті зарубіжні правники додатково зазначають, що належне врядування й дієві антикорупційні механізми є фундаментальними передумовами успіху «зелених» ППП, оскільки саме вони забезпечують прозорість, підзвітність і довіру між державними та приватними заінтересованими сторонами [165].

На міжнародному рівні практика застосування ППП в енергетичному секторі має тривалу історію та характеризується значними успіхами. Зокрема, в ЄС показовим прикладом ефективної реалізації ППП є Трансадриатичний газопровід (Trans Adriatic Pipeline, TAP), збудований у межах партнерства між приватними енергетичними компаніями та урядами кількох держав, тоді як у Сполучених Штатах Америки концесійні моделі широко використовуються під час створення інфраструктури для передавання електроенергії з відновлюваних джерел, що свідчить про високий потенціал таких інструментів за умови належного інституційного та регуляторного забезпечення [123, с. 185].

У Німеччині, прикладом співпраці у сфері ППП територіальних громад та приватних суб'єктів, поступово формується та успішно розвивається концепція так званих «енергетичних сіл», у межах якої місцеві мешканці виступають не лише як кінцеві споживачі енергії, але й як її безпосередні виробники, тобто «просюмери», що беруть активну участь у створенні, управлінні та розподілі енергетичних ресурсів. Показовим прикладом є проекти, реалізовані в місті Шенау, де територіальні громади інвестують власні кошти у встановлення сонячних панелей, вітрових турбін та розвиток біоенергетичних установок. У

результаті формується віртуальна електростанція, у межах якої кожен учасник постачає надлишкову електричну енергію до спільної системи, що здійснює її акумулювання, балансування та подальший розподіл відповідно до потреб учасників. Визначальними рисами таких ініціатив є активна участь громадян у процесах ухвалення рішень, досягнення відносної економічної незалежності від централізованого ринку електроенергії, а також висока масштабованість моделі, що підтверджується її впровадженням більш ніж у 200 громадах на території Німеччини.

Водночас міжнародний досвід свідчить, що суттєвої економії часу та матеріальних ресурсів у реалізації енергетичних проєктів можна досягти за умови чіткої ідентифікації ключових державних і недержавних учасників, зокрема органів місцевої влади, неурядових організацій та територіальних громад, із належним урахуванням їхніх потреб у спеціалізованих знаннях, інституційних спроможностей і сфер відповідальності. Мапування заінтересованих сторін у цьому контексті має не лише фіксувати суб'єктів, залучених до процесу, але й визначати ефективні механізми координації між ними, а також стратегії усунення виявлених прогалин у підзвітності, дублювання функцій або потенційних конфліктів інтересів, що можуть негативно впливати на результативність проєктів.

У контексті післявоєнного відновлення України механізми PPP можуть відігравати ключову роль як каталізатор відновлення пошкоджених генерувальних і мережевих об'єктів енергетичної інфраструктури, насамперед у східних і південних регіонах держави, а також як інструмент прискореного введення в експлуатацію нових енергетичних потужностей, зниження залежності від імпорту енергоресурсів і розвитку місцевого виробництва енергії, одночасно створюючи умови для впровадження інноваційних технологій, скорочення бюджетних видатків та підвищення рівня довіри з боку приватних інвесторів. Водночас розвиток PPP в енергетичному секторі України стримується низкою системних проблем, серед яких вагоме місце посідає відсутність усталеної судової практики, що забезпечувала б послідовні підходи

до тлумачення та виконання угод про партнерство, унаслідок чого приватні інвестори демонструють обґрунтовану обережність щодо потенційних ризиків, пов'язаних зі скасуванням дозвільних документів, затягуванням процедур погодження та непередбачуваними змінами регуляторного середовища, що підтверджується наявністю судових спорів у господарських судах, зокрема щодо оскарження рішень органів місцевого самоврядування про відведення земельних ділянок для будівництва енергетичних об'єктів у межах концесійних угод, які в окремих випадках призводили до багаторічного призупинення реалізації проєктів, що, своєю чергою, актуалізує потребу в посиленні координації між органами місцевого самоврядування та центральними органами виконавчої влади у сфері ППП і в закріпленні пріоритетності таких угод як інструментів реалізації суспільно значущих функцій. Додатковим стримувальним чинником є фрагментарність нормативно-правового регулювання, оскільки, незважаючи на наявність Закону України «Про публічно-приватне партнерство», у багатьох випадках відсутні спеціальні підзаконні нормативні акти, які б комплексно регулювали особливості реалізації ППП у сфері енергетики, зокрема щодо технічних вимог, тарифного регулювання, процедур взаємодії з оператором системи передачі, покладання спеціальних обов'язків (Public Service Obligations, PSO) та інших специфічних аспектів, а також не в повному обсязі забезпечено узгодженість угод ППП із законодавством про публічні закупівлі, антимонопольні обмеження та охорону довкілля, що обумовлює необхідність гармонізації правового регулювання енергетичних ППП із положеннями законів України: 1) «Про регулювання містобудівної діяльності» [124], який має передбачити чітку взаємодію між публічним та приватним партнером та встановити спрощену процедуру реалізації проєктів ППП щодо об'єктів критичної інфраструктури, в тому числі й енергетичних об'єктів; 2) «Про стратегічну екологічну оцінку» [125], має передбачити скорочені строки та процедури для проєктів, які мають низький екологічний вплив, особливо щодо об'єктів відновлюваної енергетики (наприклад, вітрові або сонячні станції); 3) «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [126], створити пільгові

умови для реалізації ППП проєктів для підприємств, що використовують «зелену енергетику»; з метою зниження бар'єрів входу на ринок доцільним є запровадження системної інституційної підтримки проєктів ППП, зокрема шляхом створення спеціалізованої установи при Мінекономіки або Міністерстві енергетики України, яка б забезпечувала супровід проєктів на всіх етапах їх реалізації — від підготовки техніко-економічних обґрунтувань до проведення аудиту енергетичних проєктів ППП, за аналогією з функціонуванням відповідних інституцій у зарубіжних країнах, таких як Infrastructure and Projects Authority у Великій Британії чи Платформа ППП при Міністерстві фондів і регіональної політики у Польщі, за прикладом функціонування польської платформи ppp.gov.pl або інформаційних ресурсів Європейського інвестиційного банку [123, с. 186].

В контексті правового режиму воєнного стану та повоєнної відбудови України особливе значення набуває сфера культури, оскільки вона потребує швидкого відновлення та розвитку для збереження національної ідентичності та підтримки соціальної стабільності. У цьому контексті застосування механізмів ППП у культурній сфері є вкрай перспективним напрямом. Задля ефективного відновлення та модернізації культурної інфраструктури, зокрема музеїв, театрів, культурних центрів та пам'яток культурної спадщини, приватні інвестиції можуть бути важливим джерелом фінансування, що дозволяє залучати інноваційні підходи та технології в сферу культури. Зарубіжний досвід, зокрема у країнах Європи, свідчить про успішне застосування ППП для реставрації та збереження культурної спадщини, а співпраця між державними органами та приватними інвесторами не лише покращує фінансові можливості, а й забезпечує сталий розвиток культурних ініціатив. Така практика могла б стати важливим інструментом для України в умовах повоєнної відбудови, сприяючи збереженню культурної спадщини та стимулюючи економічний розвиток через залучення інвестицій у важливу сферу.

Проєкт реставрації Palazzo Pretorio в місті Понтедера, завершений у 2016 році, є значущим прикладом ефективного застосування моделі ППП для

збереження культурної спадщини та розвитку місцевої економіки. Історична будівля, яка раніше виконувала функцію суду, була перетворена на сучасний культурний центр з виставковими залами, музеєм, кафе-бістро та освітніми майданчиками. Даний проєкт став результатом тісної співпраці муніципалітету Понтедера та City Group (підприємців з регіону Вальдера) в рамках моделі партнерства між державним та приватним секторами. Загальний бюджет реставраційних робіт складав близько 1 мільйона євро, більшу частину з яких інвестував приватний сектор, а муніципалітет надав необхідну дозвільну документацію, доступ до об'єкта та підтримку культурних ініціатив.

Реставрація не лише зберегла архітектурну спадщину, але й надала нові можливості для розвитку місцевої економіки, створивши понад 25 нових робочих місць. Завдяки реалізації цього проєкту, Палаццо Преторіо став важливою частиною культурного ландшафту Понтедера, посиливши туристичний потенціал регіону та ставши центром для культурних і освітніх заходів, що сприяє залученню відвідувачів і розвитку місцевого бізнесу [166].

На нашу думку, особливістю італійського проєкту є те, що він поєднує муніципальні ресурси з приватними інвестиціями, створюючи сталу модель відновлення і використання культурних історичних пам'яток. Дана модель може бути використана як приклад для подальшого розвитку публічно-приватних ініціатив у сфері культурної спадщини, де співпраця реалізується між органами місцевого самоврядування та приватними структурами забезпечуючи збереження архітектурних пам'яток і водночас стимулюючи розвиток місцевої економіки через створення нових культурних та економічних можливостей.

Важливим прикладом в контексті нашого дослідження є угода ППП, що була укладена в Німеччині, м. Дюссельдорф, між містом і енергетичною компанією E.ON (тоді VEBA AG) для реконструкції Кунстпаласту, що є одним з найбільших культурних центрів Німеччини. Дане партнерство стало важливим кроком у збереженні культурної спадщини міста за умови обмежених фінансових можливостей місцевої влади. Місто погодилося продати земельну

ділянку поруч з музеєм за 10 мільйонів євро, що дозволило компанії E.ON отримати фінансову вигоду від будівництва нового офісного комплексу.

Загальний фонд, створений за участю державних та приватних партнерів, став основою для реконструкції музею. Приватний партнер інвестував 11,5 мільйона євро на реконструкцію, а також додаткові кошти на проектування і довгострокове обслуговування комплексу. Місто Дюссельдорф внесло 4 мільйони євро на реконструкцію та щорічне покриття експлуатаційних витрат. Додатково проєкт отримав фінансування з земельних програм Північного Рейну-Вестфалії на суму 12 мільйонів євро. Після завершення реконструкції в 2000 році, Кунстпаласт став приватним фондом, і міська влада втратила прямий контроль над його управлінням.

Партнерство забезпечило сталий розвиток проєкту завдяки поєднанню фінансових та управлінських ресурсів обох сторін. Окрім матеріальних інвестицій, E.ON надав музею юридичну та податкову підтримку, допомогу в організації маркетингових заходів і розширенні кола партнерів. Це дозволило залучити додаткове фінансування від фондів та приватних організацій, таких як Zero-Foundation та Noehme-Foundation. Одним з результатів стало створення асоціації «Друзі музею», яка сприяла залученню ентузіастів мистецтва та підтримці культурних ініціатив.

З точки зору фінансування, складність цієї угоди полягає у необхідності постійного пошуку нових партнерів для забезпечення операційних витрат музею. Усі партнери, включаючи компанії Metro та Evonik Industries, допомогли розширити фінансову базу фонду та підтримати проєкт на різних етапах його розвитку. Модель співфінансування, яка була реалізована через спільний фонд, виявилася важливим інструментом для збереження музею та забезпечення його розвитку в умовах обмежених державних коштів.

Досягнення, про які йшлося в планах ініціаторів партнерства, були реалізовані, зокрема, приватний партнер надав музею доступ до своїх ресурсів у сфері юридичних консультацій, друкованої продукції та маркетингу, що сприяло розвитку музею і його комунікаційних стратегій. Завдяки цьому партнерство

стало основою для подальших успішних співпраць із іншими культурними та бізнесовими організаціями [167, с.11-13].

Аналіз цього випадку свідчить про те, що, цей ППП проєкт дозволив значною мірою реалізувати інтереси як публічного, так і приватного сектора. Місто Дюссельдорф змогло здійснити реконструкцію важливого культурного об'єкта, зменшивши бюджетний тиск, тоді як E.ON отримала вигоду від розвитку своєї корпоративної стратегії та підвищення репутації через участь у проєкті.

В цілому, цей випадок демонструє потенціал партнерств між публічним та приватним секторами у сфері культури, які можуть забезпечити не лише фінансову стабільність, а й розвиток нових управлінських та маркетингових стратегій для культурних проєктів. Однак для того, щоб такі партнерства були сталими, необхідно акцентувати увагу на розподілі витрат та чіткому визначенні довгострокових умов співпраці.

Досвід Хорватії у проєкті реставрації Вараждинського обласного палацу демонструє важливу роль публічного партнера, який відповідає за адміністративні та фінансові заходи для реалізації проєкту та виконання контрактних умов. Вараждинська область бере на себе оренду відреставрованої будівлі та регулярну сплату орендних платежів. Публічний партнер також здійснює юридичні процедури, включаючи реєстрацію прав на землю і будівлю, а також надає підтримку приватному партнеру у отриманні дозволів, ліцензій і забезпечує доступ до ділянок. Крім того, публічний партнер відповідає за сплату податків, зборів і штрафів, що забезпечує прозорість і стабільність виконання проєкту.

Фінансові зобов'язання публічного партнера включають виплату фіксованої місячної плати приватному партнеру, що покриває орендні витрати, коригування згідно з ринковими умовами, ставки EURIBOR та штрафи за затримки в наданні послуг, що стимулює своєчасне виконання зобов'язань.

Приватний партнер відповідає за фінансування проєкту, розробку документації, модернізацію будівель, обслуговування об'єкта та дотримання

стандартів якості. Він також несе відповідальність за реєстрацію прав на землю і будівлю, покриття витрат на утримання шкіл протягом всього періоду контракту та забезпечення безперервності проєкту, включаючи компенсації та штрафи у разі порушення умов [168].

Так, хорватський ППП-проєкт має значну капітальну вартість, що свідчить про масштаби та важливість реставрації, зокрема, реконструкція барокового палацу Вараждинської області є важливим етапом у збереженні культурної спадщини регіону. Також, даний ППП-проєкт передбачає комплексний підхід до виконання робіт, що включає не лише архітектурну реставрацію, але й розвиток інфраструктури, необхідної для сучасного використання будівлі.

Загалом, досвід застосування моделі публічно-приватного партнерства в рамках цього проєкту демонструє ефективність співпраці між державними та приватними структурами. Завдяки чітко визначеним обов'язкам кожної зі сторін, регламентованим фінансовим зобов'язанням та сприятливим умовам для виконання робіт, проєкт має потенціал стати зразковим для подальших ініціатив у сфері реставрації та розвитку культурної спадщини.

Європейський досвід реалізації проєктів ППП у сфері культурної спадщини є важливим орієнтиром для України, оскільки він демонструє, як можна ефективно поєднувати публічні та приватні ресурси для збереження історичної спадщини та водночас стимулювати розвиток економіки та туризму. Хоча в Україні досвід реалізації ППП у сфері культурної спадщини на даний момент має здебільшого негативні результати, європейські практики можуть стати корисним прикладом для формування стратегії удосконалення цієї моделі.

Європейські країни, такі як Італія, Німеччина та Хорватія, мають багатий досвід впровадження ППП у сфері збереження культурної спадщини, де успішно застосовуються гнучкі механізми публічного управління у сфері ППП, зокрема, щодо фінансування, нормативно-правового регулювання та партнерської взаємодії. Зокрема, у таких проєктах поєднуються державні гарантії для приватного сектора з можливістю для останнього реалізувати великий обсяг інвестицій та інноваційних рішень, що дозволяє не лише зберігати об'єкти

культурної спадщини, але й створювати додаткові робочі місця, підвищувати рівень туристичної привабливості регіону та стимулювати економіку.

Один з ключових аспектів успіху європейських проєктів - це чітко визначені ролі та відповідальність кожного з партнерів. Публічний партнер, зазвичай, бере на себе управлінські та юридичні функції, забезпечуючи стабільне правове поле та здійснюючи контроль за виконанням умов контракту. Приватний партнер, своєю чергою, може брати на себе більшу частину фінансового та технічного навантаження, розробляючи проєкти реставрації та модернізації, залучаючи інвестиції та забезпечуючи експлуатацію об'єктів культурної спадщини після завершення робіт.

Простими, але важливими елементами європейських ППП проєктів є також інтеграція соціальних та екологічних аспектів у процес реставрації та модернізації культурних об'єктів, що дозволяє не тільки зберігати архітектурну цінність, але й створювати позитивний імідж для країни на міжнародній арені, як такої, що бере на себе відповідальність за збереження культурної спадщини і забезпечує стійкий розвиток.

В цьому аспекті, варто звернутись до вітчизняного досвіду щодо культурної спадщини в межах реалізації ППП-проєктів. У 2023 році Львівська обласна прокуратура подала позов до фізичної особи-підприємця в інтересах Львівської обласної державної адміністрації (далі - ЛОДА) з вимогою розірвати концесійний договір щодо палацу XIX століття в селі Тартаків, пам'ятки архітектури національного значення. Позов стосувався невиконання умов концесійної угоди, яка передбачала реставрацію та введення об'єкта в експлуатацію.

Згідно з договором, концесіонер зобов'язувався завершити реставрацію палацу до кінця 2015 року, укласти договір оренди землі, охоронний договір, страхування та розробити проєктну документацію. Однак, за понад 15 років угоди, реставраційні роботи не були виконані, палац залишався в аварійному стані, а необхідні договори та документація не були укладені та подані.

Відповідач стверджував, що надіслав листи ЛОДА з пропозицією розірвати договір на підставі нового Закону України «Про концесію» [25], що дозволяє одностороннє припинення концесії. Він також просив закрити справу. Однак суд ухвалив, що прокурор має право представляти інтереси держави, оскільки ЛОДА не здійснювала належного контролю за виконанням договору, попри відомості про порушення. Суд зазначив, що договір був укладений за старою редакцією Закону, за яким одностороннє припинення концесії не передбачалося. Норми нового закону не можуть застосовуватися до угод, укладених до його набрання чинності, оскільки вони не мають зворотної сили. Листи відповідача не є автоматичним розірванням договору, а лише пропозицією, тому суд залишив справу відкритою.

Даний випадок демонструє важливість належного виконання умов концесійних угод, особливо в контексті збереження культурної спадщини, та підкреслює необхідність чіткої організаційної та юридичної дисципліни в управлінні подібними проєктами, а також вказує на важливість дотримання вимог законодавства та контролю за виконанням угод з боку державних органів, оскільки саме недбалість і бездіяльність органів місцевого самоврядування призвели до тривалого невиконання зобов'язань концесіонера. Судовий розгляд справи підкреслює, що навіть у разі порушення умов контракту важливо зберегти правову визначеність, що дозволяє ефективно захищати публічні інтереси [169].

В цьому аспекті позитивний європейський досвід може стати основою для реформи управління культурною спадщиною та її збереженням в Україні, оскільки вітчизняні PPP проєкти часто стикаються з проблемами недостатнього нормативно-правового забезпечення, браком кваліфікованих кадрів та низьким рівнем довіри між публічними та приватними партнерами, а дані проблеми у свою чергу ведуть до затримок, перевищення бюджету або навіть зриву проєктів.

Зокрема, однією з основних причин негативних результатів PPP проєктів в Україні є відсутність чітких механізмів контролю за виконанням зобов'язань, що призводить до зловживань з боку приватних партнерів. Додатково, інколи

державні органи не забезпечують належної юридичної підтримки та не виконують своїх обов'язків, що ускладнює процес реалізації таких проєктів.

У цьому контексті європейські практики, де успішно застосовуються добре розроблені моделі публічного управління щодо співпраці з чітким поділом відповідальності, регулювання ринку і підтримка приватного інвестування через фінансові механізми, можуть стати відправною точкою для покращення ефективності ППП проєктів в Україні.

Приділення уваги етапам підготовки, детальному аналізу правових, економічних та соціальних аспектів проєктів, а також навчання кадрів, здатних ефективно здійснювати управління такими ініціативами, може забезпечити не лише збереження культурної спадщини, але й значне поліпшення інфраструктури та розвитку місцевих громад. Застосування європейського досвіду дозволить уникнути помилок минулого і створити умови для успішної реалізації проєктів ППП в Україні, сприяючи розвитку культурного туризму, зміцненню економіки та поліпшенню соціальної інфраструктури.

Однією з основних причин негативних результатів ППП-проєктів у сфері культури в Україні є відсутність чітких механізмів контролю за виконанням приватними партнерами своїх зобов'язань, що нерідко призводило до зловживань і недотримання умов договорів, особливо у сфері культурної спадщини. Додатково, державні органи не завжди забезпечують належний юридичний супровід та контроль, що ускладнює реалізацію таких проєктів. Саме у цій площині найбільш гостро проявляються проблеми концесій та інших моделей ППП щодо пам'яток культурної спадщини, оскільки правовий режим таких об'єктів є значно складнішим і вимагає додаткових гарантій охорони.

Разом з тим сфера культури гостро потребує інвестицій. Від початку повномасштабної російської збройної агресії проти України зафіксовано масштабні втрати у сфері охорони культурної спадщини та функціонування культурної інфраструктури. Загальна кількість пошкоджених пам'яток культурної спадщини становить 1640 об'єктів, тоді як руйнувань зазнали також 2446 установ та закладів культурної інфраструктури. Серед постраждалих

пам'яток культурної спадщини 153 об'єкти мають статус національного значення, 1333 — місцевого значення, ще 154 належать до категорії щойно виявлених. Факти пошкодження зафіксовано на території 18 областей України. Найбільшої шкоди зазнали об'єкти, розташовані у Харківській області (344), Херсонській (297), Одеській (182), Донецькій (175), а також у Київській області разом із містом Києвом (163) [170].

Поряд із цим унаслідок бойових дій та ракетно-артилерійських обстрілів істотних втрат зазнала і мережа культурної інфраструктури. Із загальної кількості постраждалих об'єктів 498 було повністю знищено. Найбільш критичною є ситуація у Донецькій, Харківській, Херсонській, Київській, Сумській та Миколаївській областях, де концентрація руйнувань є найвищою [170].

На сьогодні законодавчо встановлено заборону провадження господарської діяльності в рамках ППП/концесії без погодження органу охорони культурної спадщини. Законом України «Про охорону культурної спадщини» встановлено спеціальні вимоги до передачі об'єктів культурної спадщини у ППП чи концесію. Частина третя статті 18 прямо передбачає, що такі об'єкти можуть бути предметом ППП або концесії за умови дотримання спеціального порядку охорони та збереження. При цьому укладення договору ППП/концесії не тягне переходу права власності до приватного партнера та не припиняє право державної чи комунальної власності [171].

У межах договору ППП/концесії на приватного партнера можуть покладатися зобов'язання щодо консервації, реставрації, ремонту, ревалоризації, музеєфікації або пристосування об'єкта культурної спадщини. Водночас, відповідно до статті 6-1 Закону, набуття права на провадження будь-якої господарської діяльності на об'єктах культурної спадщини за декларативним принципом заборонено [171]. Отже, будь-яка діяльність на пам'ятках можлива лише після отримання відповідного погодження або дозволу органу охорони культурної спадщини, що є обов'язковою передумовою укладення договору ППП чи концесії.

Такі положення кореспондують із режимом передачі пам'яток у володіння, користування або управління, що можливе лише за погодженням з органами охорони культурної спадщини. Проте порядок такого погодження (включаючи підстави для відмови) на законодавчому рівні досі чітко не визначений, окрім спеціальної процедури, затвердженої Мінкультом на період воєнного стану [172]. У більшості територіальних громад також відсутні затверджені інформаційні та технологічні картки відповідних адміністративних послуг, що створює додаткову правову невизначеність.

У зв'язку з цим потребує нормативного врегулювання уніфікована процедура погодження передачі пам'яток у користування, управління, ППП чи концесію, включно з визначенням вичерпних підстав для відмови та застосування цих положень до проєктів ППП/концесії.

Крім того, потребує встановлення вимоги щодо дотримання приватним партнером умов охоронного договору У чинному законодавстві України, зокрема у Законі України «Про публічно-приватне партнерство» [2] та Законі України «Про концесію» [25], відсутні норми, які б прямо встановлювали обов'язковість виконання приватним партнером чи концесіонером умов охоронного договору. Така прогалина створює підвищені ризики зловживань щодо об'єктів культурної спадщини, що підтверджено негативним практичним досвідом реалізації концесійних договорів у Львівській області, зокрема щодо Палацу Лянцкоронських у с. Тартаків та Старосільського замку.

На відміну від цього, у сфері орендних відносин законодавець передбачив спеціальні гарантії дотримання режиму охорони пам'яток. Так, відповідно до частини восьмої статті 6 Закону України «Про оренду державного та комунального майна, балансоутримувач майна зобов'язаний забезпечити укладення охоронного договору на об'єкт культурної спадщини та передати його копію орендарю за актом приймання-передачі, а орендар, у свою чергу, зобов'язаний неухильно виконувати умови такого охоронного договору» [173]. Для ППП/концесії не встановлено: обов'язку передавати приватному партнеру копію чинного охоронного договору; вимоги укласти новий охоронний договір

у разі переходу функцій балансоутримувача; прямої норми щодо обов'язку приватного партнера дотримуватися умов охоронного договору.

З огляду на це доцільно внести зміни до Закону України «Про публічно-приватне партнерство», доповнивши перелік істотних умов договору ППП пунктом щодо обов'язку приватного партнера зберігати об'єкт культурної спадщини відповідно до Закону та умов охоронного договору, із зазначенням вимоги передачі йому копії охоронного договору або обов'язку укласти новий у визначений строк.

Також, на нашу думку, доцільно доповнити Закон України «Про публічно-приватне партнерство» нормою, згідно з якою конкурсна документація щодо проєктів ППП/концесій, об'єктом яких є пам'ятки, повинна обов'язково містити: погодження органу охорони культурної спадщини на передачу об'єкта в ППП/концесію; паспорт пам'ятки, історичну довідку; ескізний проєкт; охоронний договір (за наявності); науково-проєктну документацію. Такі вимоги мінімізують ризики неправильного визначення обсягу робіт, некоректних інвестиційних зобов'язань і подальших маніпуляцій з використанням об'єкта.

Також, на нашу думку, потребує внесення змін до статті 23 Закону України «Про охорону культурної спадщини», прямо поширивши її положення про передачу пам'яток на випадки ППП і концесії.

Крім того, на нашу думку, відповідальність за порушення умов охоронного договору приватним партнером не є належною. Існуючі санкції за порушення законодавства про охорону культурної спадщини, визначені статтею 92 КУпАП, є надто низькими та не відповідають ризикам, які виникають у разі недбалого поводження з пам'ятками [174]. Штрафи 50–150 НМДГ фактично не виконують превентивної функції. Доцільним є суттєве підвищення відповідних штрафів.

Так, на нашу думку, у Закон України «Про охорону культурної спадщини» доцільно внести наступні зміни:

1) Статтю 1 доповнити абзацом тридцятим такого змісту:

«користувач пам'ятки культурної спадщини, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини (далі – користувач пам'ятки) – фізична

або юридична особа, у тому числі приватний партнер або концесіонер, яка на підставі закону, договору, адміністративного акта чи іншого передбаченого законом правочину здійснює володіння, користування або управління пам'яткою культурної спадщини, щойно виявленим об'єктом культурної спадщини чи їх частинами.»;

2) У частині другій статті 5 пункт 20 викласти в такій редакції:

«20) погодження відчуження або передачі пам'яток національного значення чи їх частин їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування, управління, а також у публічно-приватне партнерство чи концесію;»;

3) У частині першій статті 6 пункт 16 викласти в такій редакції:

«16) погодження відчуження або передачі пам'яток місцевого значення чи їх частин їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування, управління, а також у публічно-приватне партнерство чи концесію;»;

4) Статтю 6-1 доповнити новими абзацами четвертим та п'ятим такого змісту:

«Передача пам'ятки культурної спадщини чи їх частин у публічно-приватне партнерство або концесію допускається виключно за наявності погодження відповідного органу охорони культурної спадщини щодо такої передачі.

Порядок надання погодження на відчуження або передачу пам'яток культурної спадщини чи їх частин у володіння, користування, управління, публічно-приватне партнерство чи концесію, а також перелік документів, що подаються для отримання такого погодження, встановлюється Кабінетом Міністрів України.»;

5) У статті 23 частину другу викласти в такій редакції:

«2. При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування, управління, публічно-приватне партнерство чи концесію іншій особі, приватному партнеру чи

концесіонеру істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини.».

У Закон України «Про публічно-приватне партнерство» доцільно внести наступні зміни:

1) У частині третій статті 5 абзац перший в кінці абзацу доповнити словами:

«та здійснюються з урахуванням вимог законодавства про охорону культурної спадщини - у разі, коли об'єктом публічно-приватного партнерства є пам'ятка культурної спадщини, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини або їх частини.»;

2) Статтю 16 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«5. У разі якщо об'єктом публічно-приватного партнерства є пам'ятка культурної спадщини, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини або їх частини, конкурсна документація обов'язково повинна містити: паспорт пам'ятки культурної спадщини; історичну довідку про об'єкт; ескізний проєкт (концепцію) використання пам'ятки; чинний охоронний договір або його проєкт; науково-проєктну документацію (за наявності).

Істотні умови договору публічно-приватного партнерства, що стосуються використання, збереження та охорони об'єкта культурної спадщини, не можуть бути змінені без погодження відповідного органу охорони культурної спадщини»;

3) У статті 34 частину першу доповнити пунктом 27 такого змісту:

«27) обов'язок приватного партнера щодо збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини» та умов охоронного договору – для проєктів публічно-приватного партнерства, об'єктом яких є

пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина.».

У КУпАП статтю 92 необхідно доповнити новою частиною такого змісту:

«Порушення, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене приватним партнером або концесіонером під час реалізації договору публічно-приватного партнерства або концесійного договору, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб приватного партнера (концесіонера) від однієї тисячі п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.».

Запропоновані зміни до законодавства у сфері ППП щодо об'єктів культурної спадщини зумовлені особливим публічно-правовим режимом таких об'єктів, підвищеними ризиками їх пошкодження або втрати та виявленими прогалинами правового регулювання, що негативно впливають на результати реалізації ППП-проектів. Внесення зазначених змін має на меті посилення адміністративно-правових гарантій збереження об'єктів культурної спадщини, забезпечення балансу між інвестиційною привабливістю ППП і пріоритетом публічного інтересу, а також формування стійкої та юридично визначеної моделі ППП у сфері культури.

Отже, на нашу думку, впровадження цифровізації у сфері ППП є необхідним кроком для забезпечення ефективного управління та прозорості процесів реалізації інфраструктурних проектів, зокрема в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України. Оскільки численні сфери вітчизняної економіки вже зазнали цифрових трансформацій, доцільним є створення інтегрованої платформи для реєстрації та моніторингу проектів ППП, яка може бути реалізована Мінцифри, шляхом створення єдиної системи проектів ППП з відкритим доступом для приватних партнерів. Така платформа дозволила б здійснювати систематизований облік проектів, відслідковувати їх стадії, фінансові показники та рівень виконання, що значно підвищить доступність інформації для всіх учасників процесу - від інвесторів до органів публічної влади, забезпечуючи максимальну прозорість і зниження корупційних ризиків.

З огляду на специфіку різних секторів економіки, необхідно розробити та впровадити підзаконні нормативно-правові акти, що деталізують процедури реалізації проєктів ППП в окремих галузях, таких як культура. Дані акти мають враховувати інституційні та технічні особливості кожної з зазначених сфер, а також специфічні вимоги правового режиму воєнного стану і відбудови. Наприклад, для культури необхідно визначити особливості реставраційних робіт, збереження культурної спадщини та інтеграцію новітніх технологій у музейні та театральні проєкти.

Висновки до розділу 3

Дослідження європейського досвіду публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства дає нам можливість зробити наступні висновки та запропонувати такі шляхи удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні:

1. Відповідно до підходів, закріплених у законодавстві ЄС та країн-членів, ППП розглядається як інструмент забезпечення публічного інтересу, ключовими ознаками якого є довгостроковий характер співпраці, змішане фінансування, активна участь приватного партнера на всіх стадіях проєкту, визначальна роль публічного партнера у формуванні цілей та контролі результатів, а також погоджений у кожному конкретному випадку розподіл ризиків між сторонами.

У державах ЄС існує три основні підходи до нормативно-правового забезпечення та організації публічного управління у сфері ППП: 1) держави, які мають діючий спеціальний закон, що безпосередньо регулює правовідносини у сфері ППП, що передбачає створення інституційної бази для реалізації партнерських проєктів між державним і приватним секторами, забезпечення прозорості процедур, баланс інтересів сторін та ефективне використання публічних ресурсів; 2) держави, де відсутній спеціальний законодавчий акт, що безпосередньо регулює правові відносини у сфері ППП. Регулювання сфери

ППП здійснюється на основі інших законів, зокрема закону «Про концесії», та через загальні положення цивільного, адміністративного та іншого законодавства; 3) держави, в яких спеціальний закон, який би регулював правовідносини у сфері ППП, знаходиться на етапі розробки. Такі законодавчі ініціативи нині знаходяться на стадії підготовки або громадського обговорення, що свідчить про перехідний період до встановлення ефективного правового регулювання ППП спеціальним законом.

2. В Україні за період незалежності сформувалось система законодавства у сфері ППП, в основі якої лежить спеціальний закон, що регулює суспільні відносини у сфері ППП, процедури підготовки та реалізації проєктів, що загалом відповідає стандартам ЄС, однак потребує подальшого розвитку шляхом ухвалення підзаконних нормативно-правових актів та внесення змін до суміжних законів з урахуванням галузевої специфіки реалізації ППП-проєктів. На сьогодні однією з ключових проблем розвитку ППП в Україні є недостатня узгодженість правового регулювання ППП із законодавством про публічні закупівлі, антимонопольні обмеження та охорону довкілля, що зумовлює необхідність гармонізації відповідних норм для забезпечення правової визначеності та зниження регуляторних ризиків.

3. Порівняльний аналіз вітчизняного та європейського досвіду публічного управління у сфері ППП дозволяє зробити висновок про необхідність інституційного посилення системи публічного управління ППП в Україні шляхом створення або розширення повноважень спеціалізованих органів управління у сфері ППП, відповідальних за супровід ППП-проєктів на всіх етапах їх реалізації, за аналогією з практиками держав - членів ЄС, що сприятиме підвищенню якості підготовки та ефективності реалізації проєктів.

Європейський досвід публічного управління у сфері ППП демонструє, що цифровізація процесів у сфері ППП є необхідною умовою підвищення прозорості, підзвітності та ефективності публічного управління, зокрема шляхом створення єдиної цифрової платформи для реєстрації, моніторингу та

оцінювання реалізації ППП-проєктів з відкритим доступом до базової інформації для учасників і громадськості.

Важливим аспектом запровадження європейських стандартів у публічне управління у сфері ППП є розроблення галузевих підзаконних нормативно-правових актів, які деталізують порядок реалізації ППП у конкретних сферах, є необхідним елементом удосконалення публічного управління у сфері ППП, що дозволить врахувати інституційні, технічні та правові особливості відповідних секторів. Найбільш виразно така потреба проявляється у галузях, де об'єкти партнерства мають підвищену соціально-культурну та історичну цінність, а управлінські рішення повинні поєднувати інвестиційну доцільність із режимом спеціальної охорони.

5. Досвід у країнах ЄС свідчить про успішне застосування ППП для реставрації та підтримки культурної спадщини, що покращує можливості фінансування та сталий розвиток культурних ініціатив. В умовах повоєнної відбудови така практика могла б стати важливим інструментом для України, стимулюючи залучення інвестицій та сприяючи збереженню культурної спадщини.

Для запровадження європейського досвіду ППП у сфері культури особливого значення набуває нормативне врегулювання специфіки проєктів ППП, пов'язаних із збереженням культурної спадщини, з урахуванням вимог воєнного стану та завдань післявоєнної відбудови.

Необхідним є удосконалення нормативно-правового забезпечення передачі об'єктів культурної спадщини для реалізації проєктів ППП (концесії) шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про публічно-приватне партнерство» та КУпАП. Зокрема, у Законі України «Про охорону культурної спадщини» пропонується: доповнити частину першу статті 1 визначенням «користувач пам'ятки» (із включенням приватного партнера/концесіонера); уточнити повноваження органів охорони культурної спадщини шляхом поширення погодження на передачу пам'яток у ППП/концесію (зміни до статей 5 та 6); закріпити обов'язковість погодження

передачі пам'яток у ППП/концесію та визначити, що порядок і перелік документів встановлюється Кабінетом Міністрів України (доповнення статті 6-1); уточнити істотні умови передачі шляхом встановлення обов'язку збереження пам'ятки відповідно до вимог закону та умов охоронного договору при передачі у володіння, користування, управління, ППП чи концесію (нова редакція частини другої статті 23). У Законі України «Про публічно-приватне партнерство» пропонується: закріпити застосування норм про охорону культурної спадщини у разі, коли об'єктом ППП є пам'ятка/щойно виявлений об'єкт (зміни до статті 5); доповнити перелік істотних умов договору ППП обов'язком приватного партнера забезпечувати збереження пам'ятки відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» та умов охоронного договору (доповнення статті 34); встановити обов'язковий склад конкурсної документації для проєктів ППП щодо пам'яток (паспорт пам'ятки, історична довідка, ескізний проєкт/концепція використання, чинний охоронний договір або його проєкт, науково-проєктна документація) та передбачити, що істотні умови договору щодо використання і охорони пам'ятки не можуть змінюватися без погодження органу охорони культурної спадщини (доповнення статті 16). Для підвищення дієвості гарантій охорони пам'яток культурної спадщини пропонується посилити адміністративну відповідальність за порушення режиму охорони культурної спадщини під час виконання договорів ППП/концесії шляхом доповнення статті 92 КУпАП спеціальною санкцією щодо приватного партнера/концесіонера.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі комплексного теоретико-правового дослідження публічного управління у сфері ППП в Україні сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, зокрема:

1. З позиції юридичної науки ППП як правовий інститут характеризується наступними взаємопов'язаними ознаками: публічно-правовою спрямованістю та орієнтацією на забезпечення публічного інтересу; довгостроковим характером правовідносин; договірною формою реалізації; залученням приватного партнера до фінансування, управління та/або експлуатації об'єктів; індивідуально визначеним розподілом ризиків; реалізацією проєктів ППП у різних сферах суспільної діяльності, в тому числі, що належать до природних та державних монополій.

Публічно-приватне партнерство - це офіційне довгострокове співробітництво між органами публічної влади та приватними партнерами, спрямоване на забезпечення публічного інтересу та надання суспільно корисних послуг шляхом передачі приватному партнеру частини ризиків, що здійснюється на підставі договору, укладеного у порядку, встановленому законодавством.

2. Розвиток ППП в Україні загалом відтворює світові тенденції його становлення та розвитку, водночас зазначені процеси в Україні відбуваються з певною часовою затримкою. Розвиток партнерства держави та приватного сектору в Україні з огляду на еволюцію суспільно-економічних відносин і зміну правового регулювання, характеризується 6 основними етапами: 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX – кінець XIX століття): виникнення перших договірних форм взаємодії державної влади з приватними особами (відкуп, землекористування, митні та інші збори), які не мали системного правового оформлення, але створили економіко-правові передумови для подальшого розвитку концесійних і партнерських моделей; 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX – початок XX століття): становлення класичних концесійних відносин із залученням приватного капіталу до розвитку міської інфраструктури

на договірній основі, що відображало перехід до змішаної моделі фінансування суспільно значимих об'єктів; 3) радянська централізована модель (1917–1991 рр.): фактичне згортання партнерських форм взаємодії через домінування державної власності та централізоване управління, що унеможливило інституційний розвиток ППП, за винятком обмеженого використання концесій на початковому етапі; 4) формування національної правової бази у сфері ДПП (1991–2010 рр.): становлення інституту приватної власності та фрагментарне правове регулювання державно-приватної взаємодії на основі загального цивільного, господарського та інвестиційного законодавства за відсутності комплексної державної політики у сфері ППП; 5) розвиток законодавства з питань ДПП (2010–2025 рр.): формування національної правової бази, що регулює інститут ДПП через спеціальне законодавство, поступова адаптація до європейських стандартів і формування нормативних передумов для практичного застосування механізмів ППП, попри збереження процедурних та інституційних обмежень; 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (з 2025 р. по сьогодні): гармонізація правового регулювання ППП з правом ЄС, оновленням процедур і запровадженням спеціальних механізмів для проєктів відбудови, що супроводжується активним розвитком підзаконного нормативного регулювання.

3. Ефективність взаємодії публічних та приватних суб'єктів для забезпечення публічного інтересу безпосередньо залежить від системи публічного управління у сфері ППП. Публічному управлінню у сфері ППП притаманні наступні ознаки: 1) спрямованість на забезпечення публічного інтересу (орієнтоване на задоволення суспільно значущих потреб, зокрема розвиток інфраструктури, підвищення якості публічних послуг та реалізацію стратегічних пріоритетів державної політики); 2) комплексність та міжгалузевий характер (здійснюється на різних рівнях публічної влади та поєднує норми кількох галузей права, що зумовлює потребу в координації дій різних суб'єктів управління); 3) використання адміністративного договору (відносини у сфері ППП оформлюються через адміністративні договори, які

забезпечують реалізацію публічного інтересу за участю суб'єкта владних повноважень та приватного партнера); 4) партнерський характер управління (ґрунтується на взаємодії публічних і приватних суб'єктів, розподілі функцій і відповідальності між ними та координаційній ролі публічної влади); 5) ризик-орієнтованість та результативність (передбачає аналіз і розподіл ризиків, моніторинг виконання договірних зобов'язань та оцінювання економічних і соціальних результатів реалізації проєктів); 6) прозорість, підзвітність і залучення громадськості (базується на відкритості, підзвітності та залученні громадськості до підготовки й реалізації суспільно важливих проєктів, зокрема на місцевому рівні).

Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства - це діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами.

4. Публічно-управлінська система у сфері ППП включає наступні елементи зі своїми особливостями: 1) суб'єкти публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу. На підготовчому етапі провідна роль належить публічному партнеру, тоді як після укладення договору - управління проєктом здійснює приватний партнер за умови збереження контрольних і наглядових повноважень публічної сторони; 2) об'єкт публічного управління у ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу. Практичним проявом цих відносин виступають конкретні об'єкти інфраструктури та публічні послуги, щодо яких забезпечується досягнення суспільно значущих результатів; 3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП - реалізується через поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів, що послідовно

застосовуються залежно від етапу ППП. На підготовчому етапі (що закінчується укладанням договору ППП) переважає регуляторно-адміністративний вплив публічної влади, а під час реалізації проєкту центральним інструментом стає договір ППП, який фіксує стандарти, показники, ризики та відповідальність сторін; 4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП - забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу та зміни в об'єкті через контроль, моніторинг, звітність і підсумкову оцінку. На їх підставі публічний партнер може коригувати управлінські рішення в межах закону й договору та застосовувати передбачені механізми реагування у разі відхилень або порушень.

Особливістю публічного управління у сфері ППП є розподіл управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП. На етапі підготовки проєкту ППП провідна роль належить публічному партнеру, який діє як носій владних повноважень, визначаючи зокрема параметри взаємодії та відповідальності сторін та інші умови у договорі ППП. Разом з тим, на етапі реалізації проєкту ППП відбувається зміна характеру керуючого впливу, який здійснюється переважно через договірні механізми, закріплені в договорі ППП. Укладення договору ППП зумовлює зміну характеру управлінського впливу публічного партнера на договірний, при цьому публічний партнер, не припиняючи свого управлінського статусу, делегує приватному партнеру функцію управління проєктом ППП, зберігаючи за собою повноваження нагляду та контролю.

5. Механізм адміністративно-правового забезпечення ППП визначається крізь призму наступних його елементів: 1) об'єкт - суспільні відносини у сфері ППП, що потребують регулювання нормами адміністративного права; 2) суб'єкти - з одного боку, публічні органи, наділені владними повноваженнями у сфері ППП, з іншого - фізичні та юридичні особи приватного права, які реалізують права й обов'язки в межах партнерських проєктів; 3) адміністративно-правові норми, спрямовані на організацію та впорядкування відносин у сфері ППП; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають між

публічними і приватними суб'єктами для забезпечення публічного інтересу під час реалізації проєктів ППП; 5) методи впливу, серед яких: прямі (владні рішення, встановлення вимог, затвердження процедур, укладання договорів), непрямі (економічні стимули, гарантії, пільги, компенсаційні механізми), загальні (податкове, бюджетне, антимонопольне та інше регулювання) і спеціальні (концесійні режими, галузеві програми, пілотні механізми, участь держави в капіталі).

6. Нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері ППП - це система правових норм, принципів, інститутів та механізмів, закріплених у нормативно-правових актах, які регулюють порядок, умови, форми, повноваження органів публічної влади та суб'єктів приватного сектору, а також процедурні аспекти їхньої взаємодії з метою ефективного задоволення публічного інтересу у межах ППП.

Система нормативно-правового забезпечення ППП включає: 1) законодавчий рівень (рамковий закон про ППП та спеціальні акти, що регулюють окремі інструменти/сектори, зокрема концесійні відносини й фінансові механізми стимулювання); 2) підзаконний рівень, який деталізує реалізацію ППП у конкретних сферах, у тому числі через стратегії розвитку ППП, визначення правового статусу приватного партнера у відповідному секторі, критерії участі приватних суб'єктів та переліки об'єктів, придатних для ППП.

Подальше вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП в Україні передбачає вдосконалення рамкового закону про ППП (шляхом закріплення загальних критеріїв конкурсної процедури) і розроблення підзаконних нормативно-правових актів для окремих сфер та процедур, які забезпечать відповідність стандартам ЄС.

7. Система суб'єктів публічного управління у сфері ППП - це сукупність публічних та приватних суб'єктів, наділених публічно-владними повноваженнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій, які здійснюють формування та реалізацію

(координацію, регулювання та контроль) публічної політики у сфері ППП, забезпечуючи публічний інтерес шляхом залучення приватного сектора до виконання суспільно значущих функцій і реалізації ППП-проектів.

Суб'єктів публічного управління у сфері ППП, виходячи з їх повноважень, можна поділити на такі основні групи: публічні суб'єкти (органи публічної влади), приватні суб'єкти (потенційні та визначені приватні партнери) і факультативні суб'єкти (органи оскарження та вирішення спорів, зокрема суди та Антимонопольний комітет України).

8. Публічний партнер - орган публічного управління, який на засадах виключної ініціативи здійснює управлінський, фінансовий та контрольний вплив на реалізацію проектів, спрямованих на досягнення важливих соціальних та економічних цілей через безпосередню взаємодію з приватними партнерами та забезпечення реалізації спільних проектів у відповідності до вимог законодавства та стратегічних цілей державної чи місцевої політики задля задоволення публічного інтересу.

Публічних партнерів за суб'єктом права публічної власності на об'єкт партнерства доцільно класифікувати на: державного партнера (об'єкти державної власності), партнера АР Крим (об'єкти власності АР Крим), муніципального партнера (об'єкти комунальної власності), а також суб'єктів господарювання публічного сектору економіки, (майно, що перебуває у їх господарському віданні або управлінні).

З урахуванням сучасних викликів, європейського досвіду та необхідності підвищення ефективності публічного управління у сфері ППП доцільно удосконалити систему спеціальних органів публічного управління у сфері ППП, утворивши: 1) новий центральний орган виконавчої влади Національне агентство з питань підтримки ППП із закріпленням за ним повноважень щодо координації, методологічної допомоги, стандартизації процедур та юридичного супроводу проектів; 2) з огляду на критичне значення енергетики в сучасних умовах для забезпечення стійкості економіки, функціонування інфраструктури та підтримання обороноздатності держави необхідно створити спеціальний

орган публічного управління у сфері ППП в енергетиці - Державне агентство з розвитку енергетичних партнерств; 3) профільні підрозділи у структурі міністерств та інших центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відповідальних за реалізацію публічної політики у відповідних сферах.

9. Згідно із законодавством приватний партнер - це юридична особа - резидент України чи держави - члена ЄС, що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та Закону, що є стороною договору ППП та спеціально створена виключно для реалізації конкретного проєкту ППП.

Залежно від етапу участі приватного суб'єкта у процедурі ППП виокремлюються три основні категорії приватних партнерів: 1) потенційні приватні партнери: фізичні та юридичні особи (резиденти чи нерезиденти), а також їх об'єднання, що мають намір виконувати роботи або надавати послуги у межах ППП чи запрошені до участі у відповідних процедурах; 2) претенденти, тобто особи, що подали заявку на участь у конкурсному відборі. Їх статус визначається конкурсною документацією, однак саме подання заявки ще не створює гарантованого права на подальшу участь у проєкті, що ускладнює практичне застосування відповідних норм; 3) приватний партнер як сторона договору ППП: юридична особа, створена відповідно до вимог законодавства та конкурсної документації, яка безпосередньо забезпечує реалізацію проєкту.

Приватні партнери у проєктах ППП як учасники адміністративно-правових відносин можуть бути поділені на дві основні групи: 1) приватні юридичні особи; 2) фізичні особи-підприємці.

Наявне законодавче визначення приватного партнера виключно як юридичної особи суттєво обмежує коло можливих учасників ППП, що може створювати перешкоди для реалізації проєктів ППП в Україні. З огляду на це Закон України «Про публічно-приватне партнерство» потребує внесення змін шляхом закріплення можливості участі фізичної особи (резидента/нерезидента), за умови відповідності вимогам конкурсної документації та закону.

Пропонуємо внести зміни у пункт 25 частини першої статті 1 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо визначення «приватного партнера» та викласти його в наступній редакції:

«25) приватний партнер – фізична або юридична особа (резидент або нерезидент), що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ППП, яка є стороною договору ППП;».

10. В умовах російської збройної агресії та повоєнного відновлення ключове значення в Україні має розвиток ППП та залучення інвестицій у відновлення критичної інфраструктури та у важливі галузі економіки, зокрема у сфери оборони, енергетики та культури, що потребує комплексного адміністративно-правового підходу, який поєднує спеціалізоване нормативне регулювання, інституційне посилення системи публічного управління у сфері ППП, цифровізацію процедур, фінансові механізми підтримки та забезпечення пріоритету публічного інтересу й національної безпеки.

З огляду на стратегічне значення забезпечення оборони в умовах російської збройної агресії, а також потреби довгострокового інвестування, технологічного оновлення та розвитку виробничої бази оборонно-промислового комплексу, існує необхідність розповсюдити дію Закону України «Про публічно-приватне партнерство» на сферу оборони та співробітництво у сфері оборонно-промислового комплексу із врахуванням спеціального режиму безпеки та обмежень доступу до інформації.

11. У державах ЄС існує три основні підходи до публічного управління у сфері ППП за критерієм правового регулювання та інституційного забезпечення ППП: 1) держави, у яких діє спеціальний закон, що комплексно регулює правовідносини у сфері ППП і супроводжується розвиненою системою підзаконного регулювання та спеціалізованих інституцій; 2) держави, де відсутній спеціальний закон про ППП, а регулювання відповідних відносин здійснюється через законодавство про концесії, публічні закупівлі, інвестиційну діяльність та загальні норми адміністративного і цивільного права; 3) держави,

які перебувають на етапі формування спеціального законодавства про ППП, що свідчить про перехід до інституціоналізації партнерських моделей у публічному управлінні.

В Україні на сьогодні сформувалась система законодавства у сфері ППП, в основі якої лежить спеціальний закон, що регулює суспільні відносини у сфері ППП, процедури підготовки та реалізації проєктів, що загалом відповідає стандартам ЄС, однак потребує подальшого розвитку шляхом ухвалення підзаконних нормативно-правових актів та внесення змін до суміжних законів з урахуванням галузевої специфіки реалізації ППП-проєктів.

12. Для запровадження європейського досвіду ППП у сфері культури необхідним є удосконалення нормативно-правового забезпечення передачі об'єктів культурної спадщини для реалізації проєктів ППП (концесії) шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо гарантування охорони об'єктів культурної спадщини, а також забезпечення належного інформування потенційного приватного партнера про встановлені законодавством режими використання, збереження та обмеження щодо таких об'єктів ще на етапі підготовки конкурсу. Також, з метою посилення адміністративної відповідальності за порушення режиму охорони культурної спадщини під час реалізації договорів ППП/концесії необхідно внести зміни до КУпАП.

З огляду на зазначене вище, пропонуємо внести зміни у чинне законодавство, що регулює питання ППП у сфері культури (охорони культурної спадщини). Зокрема, у Закон України «Про охорону культурної спадщини» пропонуємо внести наступні зміни:

1) Частину першу статті 1 доповнити абзацом тридцятим такого змісту:

«користувач пам'ятки культурної спадщини, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини (далі – користувач пам'ятки) – фізична або юридична особа, у тому числі приватний партнер або концесіонер, яка на підставі закону, договору, адміністративного акта чи іншого передбаченого законом правочину здійснює володіння, користування або управління пам'яткою

культурної спадщини, щойно виявленим об'єктом культурної спадщини чи їх частинами.».

2) У частині другій статті 5 пункт 20 викласти в такій редакції:

«20) погодження відчуження або передачі пам'яток національного значення чи їх частин їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування, управління, а також у публічно-приватне партнерство чи концесію;».

3) У частині першій статті 6 пункт 16 викласти в такій редакції:

«16) погодження відчуження або передачі пам'яток місцевого значення чи їх частин їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування, управління, а також у публічно-приватне партнерство чи концесію;».

4) Статтю 6-1 доповнити новими частинами четвертою та п'ятою такого змісту:

«Передача пам'ятки культурної спадщини чи їх частин у публічно-приватне партнерство або концесію допускається виключно за наявності погодження відповідного органу охорони культурної спадщини щодо такої передачі.

Порядок надання погодження на відчуження або передачу пам'яток культурної спадщини чи їх частин у володіння, користування, управління, публічно-приватне партнерство чи концесію, а також перелік документів, що подаються для отримання такого погодження, встановлюється Кабінетом Міністрів України.».

5) У статті 23 частину другу викласти в такій редакції:

«2. При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування, управління, публічно-приватне партнерство чи концесію іншій особі, приватному партнеру чи концесіонеру істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта

культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини.».

2. У Законі України «Про публічно-приватне партнерство» (Відомості Верховної Ради, 2025, ст. 192):

Також у Закон України «Про публічно-приватне партнерство» доцільно внести наступні зміни:

1) У частині третій статті 5 абзац перший в кінці доповнити словами:

«та здійснюються з урахуванням вимог законодавства про охорону культурної спадщини - у разі, коли об'єктом публічно-приватного партнерства є пам'ятка культурної спадщини, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини або їх частини.».

2) Статтю 16 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«5. У разі якщо об'єктом публічно-приватного партнерства є пам'ятка культурної спадщини, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини або їх частини, конкурсна документація обов'язково повинна містити: паспорт пам'ятки культурної спадщини; історичну довідку про об'єкт; ескізний проєкт (концепцію) використання пам'ятки; чинний охоронний договір або його проєкт; науково-проєктну документацію (за наявності).

Істотні умови договору публічно-приватного партнерства, що стосуються використання, збереження та охорони об'єкта культурної спадщини, не можуть бути змінені без погодження відповідного органу охорони культурної спадщини».

3) У статті 34 частину першу доповнити пунктом 27 такого змісту:

«27) обов'язок приватного партнера щодо збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини» та умов охоронного договору – для проєктів публічно-приватного партнерства, об'єктом яких є пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина.».

Крім того, у КУпАП статтю 92 необхідно доповнити новою частиною

такого змісту:

«Порушення, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене приватним партнером або концесіонером під час реалізації договору публічно-приватного партнерства або концесійного договору, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб приватного партнера (концесіонера) від однієї тисячі п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Круглов В. В. Роль державно-приватного партнерства у забезпеченні сталого розвитку. *Розвиток сучасного українського суспільства у соціологічному вимірі: матеріали 10-ї міжнародної науково-практичної конференції* (Харків, 15 грудня 2023 р.). Харків: НТУ «ХПІ», 2023. С. 255–259. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/74474> (дата звернення: 25.01.2024).
2. Про публічно-приватне партнерство: Закон України від 19 червня 2025 р. № 4510-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4510-IX> (дата звернення: 16.12.2025).
3. Завертнєва-Ярошенко В. А. До питання становлення та розвитку державно-приватного партнерства. *Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*. 2018. С. 81–89. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/143454/144685> (дата звернення: 25.01.2024).
4. Лаврентій Д. С. Публічно-приватне партнерство: категоріально-понятійний аналіз. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1303> (дата звернення: 25.01.2024).
5. Павлюк К. В., Павлюк С. М. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. *Наукові праці КНТУ*. 2010. № 17. С. 10-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_17_4 (дата звернення: 25.01.2024).
6. Liu Yongzheng, Deng Huaicong, Zhang Kewei. Public–Private Partnerships and Regional Economic Development: Quasi-Natural Evidence from China. 30 Apr 2024. *SSRN Working Paper*. P. 1-33. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4811102 (дата звернення: 02.05.2024).

7. Клевцевич Н. А. Державно-приватне партнерство як інструмент регіонального розвитку. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 237-241. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/41.pdf (дата звернення: 02.05.2024).

8. Нарожний С. М. Теоретичні засади організації державно-приватного партнерства. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. № 2. С. 67–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2014_2_11 (дата звернення: 02.05.2024).

9. Носков О. М. Публічно-приватне партнерство органів місцевого самоврядування та малого і середнього бізнесу: інноваційні підходи в українських громадах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 14. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-05>.

10. Мех Ю. В. Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України : дис. ... доктор юрид. наук : 12.00.07; Науково-дослідний інститут публічного права Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2024. 405 с. URL: https://cusu.edu.ua/images/autoreferats/2024/Meh/dis_%D0%9C%D0%B5%D1%85_1.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

11. Генсіровський Є. О. Адміністративно-правові засади державно-приватного партнерства щодо реалізації інфраструктурних проєктів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2025. 237 с. URL: https://oduvs.edu.ua/uploads/Disertacziya_Gensirovskij_Ye_ba75bdecaa.pdf (дата звернення: 16.12.2025).

12. Пашинін О. А. Публічно-приватне партнерство як форма реалізації права власності у сфері господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 261-265. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/60>.

13. Ковбас І. В. Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні. *Академічні візії*. 2025. № 44. С. 1–14. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2186/2058> (дата звернення: 16.12.2025).

14. Устименко В., Джабраїлов Р. Проблеми та перспективи впровадження державно-приватного партнерства у відносини у сфері господарювання. *Схід*. 2011. № 1. С. 175–178. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/563c42ca-83b2-4a45-8578-29224a4eb267/content> (дата звернення: 20.06.2024).

15. Лаврентій Д. С. Категоризація публічно-приватного партнерства в понятійному просторі соціальної держави. *Публічне урядування*. 2018. № 3 (13). С. 81–90. URL: https://vadnd.org.ua/app/uploads/2018/10/Публічне-урядування-3-13_укр.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

16. Горник В. Г., Сімак В. С. Безпекові аспекти нормативно-правового забезпечення взаємодії у сфері публічно-приватного партнерства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72). № 5. С. 137–142. DOI: 10.32782/TNU-2663-6468/2022.5/22.

17. Єфіменко К. О. Поняття публічного управління у сфері державно-приватного партнерства. *Право та державне управління*. 2024. № 3. С. 69–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.10>.

18. Shoniwa B. Public-Private-Community Partnerships (PPCPs) as a mechanism in enhancing food security during the COVID-19 pandemic in Zimbabwe. *Public Administration and Policy*. 2022. № 26. P. 199-212. DOI: <https://doi.org/10.1108/PAP-12-2021-0065>.

19. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 20.06.2024).

20. World Bank. Public-Private Partnerships: Reference Guide Version 3. Washington, DC: World Bank Group, 2017. 238 p. URL: <https://ppp.worldbank.org/sites/default/files/2024-08/PPP%20Reference%20Guide%20Version%203.pdf> (дата звернення: 20.06.2024);

21. International Monetary Fund. Public-Private Partnerships. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2004. 48 p. URL:

<https://www.imf.org/external/np/fad/2004/pifp/eng/031204.pdf> (дата звернення: 20.06.2024).

22. European Commission. Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. COM (2004) 327 final. Brussels, 2004. 22 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004DC0327> (дата звернення: 20.06.2024).

23. European Investment Bank. Evaluation of PPP Projects Financed by the EIB. Synthesis Report. Luxembourg, 2005. 38 p. URL: https://www.eib.org/attachments/ev/ev_ppp_en.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

24. Біла І. С., Петришина Н. В. Особливості державно-приватного партнерства в сучасних умовах в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 2. С. 36–39. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cf50c409-7cc1-4e68-aead-308a05c03c9c/content> (дата звернення: 20.06.2024).

25. Про концесію: Закон України від 3 жовтня 2019 р. № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

26. Юринець З., Кохан М. Розвиток гібридних проєктів у контексті державно-приватного партнерства й інвестування в розбудову інфраструктури. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 1 (62). С. 102-109. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/31693/2/GEB_2020v62n1_Yurynets_Z-Development_of_hybrid_102-109.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

27. Поляков Р. Б. Поняття та функції державно-приватного партнерства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. № 86. С. 182–189. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i86.2435>.

28. Yefimenko K., Frolov M., Sokorynskyi Y., Buryk M., Noskov O. Regulatory Mechanisms of Business-Government Interaction in the Field of Administrative Management: Global Practices and Opportunities for the State. *International Journal of Organizational Leadership*. 2025. № 14 (First Special Issue, January 2025). P. 660-678. DOI: <https://doi.org/10.33844/ijol.2025.60508>.

29. Решетило В. П. Історичний аспект взаємодії держави і бізнесу. *Економіко-правові аспекти державно-приватного партнерства в умовах*

децентралізації економіки України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених і студентів (1–28 лютого 2017 року). Харків, 2017. С. 16-19. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/uk/article/view/1494> (дата звернення: 20.06.2024).

30. Сатановська М. Державно-приватне партнерство як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Юридичний журнал*. 2014. № 4. С. 65-71. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/4/14.pdf> (дата звернення: 20.06.2024).

31. Charter of Urso. *Project of the History of Law*. Yale University. URL: https://avalon.law.yale.edu/ancient/charter_of_urso.asp (дата звернення: 20.06.2024).

32. Tarwacka A. Between coercion and protection: Locationes censoriae in the times of the Roman Republic. *Hungarian Journal of Legal Studies*. 2024. Vol. 65. № 1. P. 3–17. DOI: 10.1556/2052.2024.00529.

33. Smith W. (ed.). *A Dictionary of Greek and Roman Antiquities*. London: John Murray, 1875. 1095 p.

34. Torrent A. Pactiones, publicani y leges censoriae. *Revista Internacional de Derecho Romano*. 2015. № 15. P. 68–97. URL: http://www.ridrom.uclm.es/documentos15/torrent15_imp.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

35. Малін О. Л. Становлення державно-приватного партнерства як системи організаційно-економічних відносин. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.8.46>.

36. Станішевський В. Ю. Генезис становлення та розвитку державно-приватного партнерства у сфері економіки. *Публічне управління та адміністрування*. 2020. № 5 (25). С. 244-255. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5\(25\)-244-255](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5(25)-244-255).

37. Круглов В. В. Механізми державного регулювання розвитку державно-приватного партнерства в Україні: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02.

Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 479 с. URL: https://ipa.karazin.ua/wp-content/themes/kbuapa/filesforpages/science/kvv_dis_20202606.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

38. Myaskov A., Nazarova Z., Leonidova Y., Shchedrova D. Features and Benefits of the Concession Mechanism in the Sphere of Subsoil Management. *E3S Web of Conferences*. 2018. № 41. P. 1-6. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20184104020>.

39. Дубок І. П. Історичний досвід державно-приватного партнерства. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 4-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_2_3 (дата звернення: 20.06.2024).

40. Massimo C., Mavima P., Kurebwa J. Evolution of public-private partnerships in Zimbabwe's state universities. *Journal of Public Administration and Policy Research*. 2024. № 16. P. 1-13. DOI: <https://doi.org/10.5897/JPAPR2022.0536>.

41. Репета Ю. В. Походження та розвиток договірних форм здійснення державно-приватного партнерства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2022. № 94. С. 87-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v94.2022.11>.

42. Shoniwa B., Zhou G., Zinyama T. The Paradigm Shift from Public-Private Partnerships to Public-Private-Community Partnerships: An Ethical and Experiential Exposition. *Journal of Public Administration and Development Alternatives*. Vol. 9, No. 1 (July 2024). P. 1–14. DOI: 10.55190/JPADA.2024.312.

43. Зайцев Є. О. Концесія як форма державно-приватного партнерства: історико-правовий генезис нормативно-правового регулювання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2025. № 105. С. 79–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v105.2025.9>.

44. Узунов Ф. В. Удосконалення інструментарію реалізації державно-приватного партнерства в Україні: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02; Класичний приватний університет. Київ, 2015. 380 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0515U000860/> (дата звернення: 20.06.2024).

45. Гриценко Л. Л. Розвиток інвестиційної політики на засадах взаємодії держави та бізнесу: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03. Суми: ДВНЗ «Українська

академія банківської справи Національного банку України», 2012. 518 с. URL: https://nrat.ukrintei.ua/searchdb/?tab=big&typeSearch2=okd&authorSearch=%D0%B3%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE&typeCategory%5B0%5D=0&onlyAuthor=1&sortOrder=registration_date&sortDir=desc&pa=4 (дата звернення: 20.06.2024).

46. Гребельник О. П. Розвиток митної справи за часів Київської Русі. *Митна безпека*. 2017. № 1. С. 26–34. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/268453146.pdf> (дата звернення: 20.06.2024).

47. Голубка С.М. Особливості формування та функціонування фінансової системи Гетьманщини (середина XVII – перша половина XVIII ст.) *Наукові праці НДФІ*. 2010. № 4 (53). С. 148-155. URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_10_04_148_uk.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

48. Субтельний О. Україна: історія. Київ: Либідь, 1991. 512 с.

49. Львовчкін М. О. Історичні аспекти прояву та розвитку державно-приватного партнерства в Україні. *Правова держава*. 2016. Т. 21. № 5. С. 129-133. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_5/28.pdf (дата звернення: 20.06.2024).

50. Yakovenko, Yuliia. Attraction of Investments in the Form of Concessions in Ukraine and Poland. *Transnational Urbanism Worldwide (TUW)*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.52340/tuw.2023.01.36.04>.

51. Яковенко Ю. Концесії в Україні та світі: історичний досвід. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. Amsterdam, Netherlands. January 20, 2023. С. 283–284. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/699> (дата звернення: 10.09.2024).

52. Дідич О. Р. Розвиток державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки : дис. ... доктор філософії : 28.00.01 – публічне управління та адміністрування; Національний університет «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України. Львів, 2025. 253 с. URL: <https://test->

new.lpnu.ua/sites/default/files/2025/radaphd/32584/disertaciyaadidich-or-2.pdf (дата звернення: 16.12.2025).

53. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 7 лютого 2019 р. № 2680-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2680-19> (дата звернення: 10.09.2024).

54. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 510 с.

55. Waldo D. The study of public administration. New York : Doubleday, 1955. 72 p.

56. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/810/98> (дата звернення: 10.09.2024).

57. Директива (ЄС) 2022/2557 Європейського Парламенту і Ради від 14 грудня 2022 р. про заходи для забезпечення безпечних критичних цифрових ресурсів та послуг в ЄС (NIS2). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9a3_002-22#Text (дата звернення: 10.09.2024).

58. Rosenbloom D. H. Public Administration: Understanding Management, Politics and Law in the Public Sector. 8th ed. New York : McGraw-Hill, 2015, 660 p.

59. Малиновський В. Я. Державне управління: навч. посіб. Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 558 с.

60. Лізаковська С. В. Розвиток механізмів взаємодії органів публічного управління з інститутами громадянського суспільства : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. Чорноморський національний університет ім. Петра Могили. Миколаїв, 2021. 383 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Disertatsiya-4.pdf> (дата звернення: 10.09.2024).

61. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник. Том 1. Загальне адміністративне право. Особливе адміністративне право/ В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Гулак та ін.; за ред. В. Галуцька, В. Фелика. Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. 622 с.

62. Пашинський В. Й. Адміністративно-правове забезпечення оборони України: теорія і практика : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2020. 520 с. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/ee5/dis_Pashynskiy_V.Yo..pdf (дата звернення: 10.09.2024).

63. Лазор О. Я., Лазор О. Д. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів. *Університетські наукові записки*. 2015. № 4. С. 111–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2015_4_13 (дата звернення: 10.09.2024).

64. Марухленко О. В. Дискусії щодо поняття «публічне управління». *Публічне управління та адміністрування*. 2019. № 4. С. 9-13. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/4.pdf (дата звернення: 10.09.2024).

65. Вольська О. М. Публічне управління як системне явище в сучасному суспільстві. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. № 3. С. 15–20. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/82/80> (дата звернення: 10.09.2024).

66. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 10.09.2024).

67. Єфіменко К. О. Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства. *Наше право*. 2025. № 2. С. 453–458. DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.69>.

68. Гусев В. А. Публічно-приватне партнерство як механізм реалізації «Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”». *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2015. № 4. С. 67–73. URL:

[http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzizvru_2015_4_14)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzizvru_2015_4_14](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzizvru_2015_4_14) (дата звернення: 10.09.2024).

69. Струкова В. Д. Місце адміністративного договору в публічно-приватному партнерстві. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2 (99). С. 86–100. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknuvs_2016_2_10 (дата звернення: 10.09.2024).

70. Good Practice Reader: Public-Private Partnership in Integrated Urban Policy. RegGov Fast Track Network. Regional Governance of Sustainable Integrated Neighbourhood Development. December 2009. 63 p.

71. Адміністративне право: навч. посіб. / З. Г. Гонтар, М. Я. Купчак, А. І. Харчук. Львів. СПОЛОМ, 2019. 172 с.

72. Ковбас І.В. Механізми державного контролю та нагляду у сфері публічно-приватного партнерства. *Академічні візії*. 2025. № 42. С. 1-10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17768482>.

73. Гречанюк Р.В. Науково практичні проблеми визначення сфер реалізації ДПП. *Право і суспільство*. 2024. №2. С. 610-614. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.87>.

74. Стан здійснення державно-приватного партнерства в Україні. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=stanzdiisnenniadppvukraini> (дата звернення: 10.02.2026).

75. Доленко І.В. Адміністративно-правові засади реалізації державно-приватного партнерства щодо управління нерухомістю : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Науково-дослідний інститут публічного права, Центральноукраїнський державний університет ім. Володимира Винниченка. Кропивницький, 2025. 204 с. URL: <https://surl.li/nszxhc> (дата звернення: 16.12.2025).

76. Полюхович Д. О. Адміністративний договір як форма адміністративно-правового регулювання відносин у сфері альтернативної енергетики. *Актуальні проблеми держави і права*. 2021. № 91. С. 164–173. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i91.3246>.

77. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 05.01.2025).

78. Задирака Н., Сусак М. Застосування засобів публічно-приватного партнерства в Україні як напрям регулювання політики у сфері містобудування. *Law. State. Technology*. 2025. № 3. С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/LST/2025-3-10>.

79. Єфіменко К.О. Механізм державно-приватного партнерства у контексті реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3 Ч. 2. С. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.14>.

80. Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution of the United Nations General Assembly A/RES/70/1 of 25 September 2015. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf (дата звернення: 05.01.2025).

81. Про деякі питання реалізації проєктів державно-приватного партнерства: постанова Кабінету Міністрів України від 4 вересня 2019 р. № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

82. Дорожня карта з питань реформи державного управління: Кабінет Міністрів України. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_reformy_derzhavnogo_upravlinnya.pdf (дата звернення: 16.10.2025).

83. Єфіменко К. О. Трансформація публічного управління у сфері державно-приватного партнерства в Україні: вплив Дорожньої карти з питань

реформи державного управління. *Proceedings of the International Scientific Conference* (Hamburg, Germany, September 24–26, 2025). С. 175-178. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/09/Hamburg_Germany_September_24-26.pdf (дата звернення: 16.10.2025).

84. Приліпко С. М. Публічне управління розвитком територій на основі реалізації проєктів державно-приватного партнерства на засадах сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 2. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.2.2.

85. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Адміністративне право України: основні поняття. К.: ГАН, 2005. 231 с.

86. Галуцько В. В. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) [Текст] : монографія / за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон: Херсонська міська друкарня, 2010. 378 с.

87. Коломoeць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. К.: «Юрінком Інтер», 2011. 576 с.

88. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.

89. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

90. Ваньчук І. Д. Поняття й сутнісні ознаки правового регулювання суспільних відносин: сучасний погляд. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 32. Т. 1. С. 7–10. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvuzhpr_2015_32%281%29__3 (дата звернення: 06.05.2025).

91. Шопіна І. М. Щодо концептуальних підходів до визначення поняття правового регулювання. *Форум права*. 2011. № 2. С. 1055–1061. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7556/1/FP_index.htm_2011_2_173.pdf (дата звернення: 06.05.2025).

92. Гумін О. М., Пряхін Є. В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 4. С. 46–50. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nashp_2014_4_9 (дата звернення: 06.05.2025).

93. Сокольська Т., Панасюк В., Поліщук С., Осипенко Б. Державно-приватне партнерство як інструмент публічної політики в умовах децентралізації влади в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. № 6. С. 192–203. DOI: <https://doi.org/10.15421/1520117>.

94. Круглов В. В. Державно-приватне партнерство як інструмент інфраструктурного відновлення українських міст. *Актуальні проблеми державного управління*. 2022. № 1(60). С. 63–77. URL: https://www.researchgate.net/publication/365744069_Derzavno-privatne_partnerstvo_ak_instrument_infrastrukturnogo_vidnovlenna_ukrainskih_mist (дата звернення: 06.05.2025).

95. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України від 15 лютого 2022 р. № 2043-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2043-20#n2> (дата звернення: 06.05.2025).

96. Про затвердження Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства: постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2022 р. № 1241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1241-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

97. Про затвердження Порядку прийняття рішення про надання державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства: постанова Кабінету

Міністрів України від 8 лютого 2023 р. № 117. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

98. Про затвердження Порядку спрямування коштів на підготовку проєктів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності: постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

99. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків: Закон України від 22 листопада 2023 р. № 3497-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

100. Діхтієвський П. В. Державно-приватне партнерство в Україні: тенденції розвитку в умовах європейської інтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 9. С. 126–130. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-9/26>.

101. Ковбас І.В. Державно-приватне партнерство як інструмент забезпечення публічного інтересу. *Академічні візії*. 2025. № 42. С.1-8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17101465>.

102. Про порядок проведення концесійного конкурсу та конкурентного діалогу в електронній торговій системі: постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 р. № 909. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

103. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

104. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків: Право, 2013. 656 с.

105. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування. Тести на державну службу. URL: <https://testderz.com/zno-pravo/admin-law-lecture> (дата звернення: 06.05.2025).

106. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

107. Покатаєв П. С., Маслов К. С. Правові аспекти державного регулювання публічно-приватного партнерства в Україні. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2024. № 4. С. 90–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.4.15>.

108. Про затвердження нової редакції Статуту Державної організації «Агенція з питань підтримки державно-приватного партнерства» : наказ Міністерства економіки України від 11.03.2025 № 1630. URL: https://pppagency.gov.ua/wp-content/uploads/2025/05/nakaz-1630_statut-11.03.2025.pdf (дата звернення: 06.05.2025).

109. Діхтієвський П. Адміністративне право України: підручник / П. Діхтієвський, Ю. Ващенко, Н. Задирака, В. Пашинський, В. Клиничук та ін. Київ: Видавництво «Людмила», 2023. 772 с.

110. Чуб А. В. Приватна особа як суб'єкт державно-приватного партнерства: поняття, класифікація та новели законодавства. *Європейські перспективи*. 2025. № 3. С. 39–42. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2025.3.6>.

111. Тарасенко І. О., Тарасенко О. С. Державно-приватне партнерство в контексті реалізації державної екологічної політики. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-9>.

112. Стан здійснення державно-приватного партнерства в Україні / Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=stanzdiisnenniadppvukraini> (дата звернення: 06.05.2025).

113. Сусак М. С. Участь громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 279–286. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.41>.

114. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

115. Про Національну установу розвитку: Закон України від 8 жовтня 2025 р. № 4622-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4622-20#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

116. Вашеv О. Є., Хижняк С. В. Державно-приватне партнерство: концептуальні засади та особливості впровадження в Україні. *Державне будівництво*. 2024. № 2 (36). С. 68–82. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-05>.

117. Козак О. Перспективи державно-приватного партнерства у модернізації медичних закладів в Україні. *Економіка та здоров'я*. 2022. № 1. С. 5–11.

118. Волкова Я. О., Хмурова В. В. Публічно-приватне партнерство в управлінні закладами охорони здоров'я: проблеми впровадження та перспективи розвитку. *Економіка і управління*. 2025. № 2. С. 76-81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-7872.2.2025.10>.

119. Основи законодавства про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

120. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5081-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

121. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13 квітня 2017 р. № 2019-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

122. Манжук І. В. Державно-приватне партнерство в енергетичній галузі. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 51-57. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1971>.

123. Pashynskyi V. Y., Yefimenko K. O. Public-private partnerships in renewable energy: international approaches of legal regulations. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 91. Ч. 3. С. 182-188. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.27>.

124. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

125. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20 березня 2018 р. № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

126. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

127. Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови: Закон України від 5 серпня 2025 р. № 4417-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4417-20#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

128. Про деякі питання забезпечення реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови: постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2025 р. № 1411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1411-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

129. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12_ (дата звернення: 06.05.2025).

130. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

131. Про реалізацію експериментального проєкту щодо посилення протиповітряної оборони території України шляхом залучення груп протиповітряної оборони: постанова Кабінету Міністрів України від 11 червня 2025 р. № 699. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/699-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.10.2025).

132. Про утворення акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість»: постанова Кабінету Міністрів України від 21 березня 2023 р. № 441. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2023-%D0%BF> (дата звернення: 06.10.2025).

133. Бойові модулі та дрони: Укроборонпром підписав угоди з американськими та іспанськими зброярами. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4044763-bojovi-moduli-ta-droni-ukroboronprom-pidpisav-ugodi-z-ispanskimi-ta-amerikanskimi-zbroarami.html> (дата звернення: 06.10.2025).

134. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Procurement and Concessions. Brussels, 15 November 2005. COM(2005) 569 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0569:FIN:en:PDF> (дата звернення: 06.05.2025).

135. European Parliament resolution on public-private partnerships and Community law on public procurement and concessions 2006/2043(INI). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006IP0462> (дата звернення: 06.05.2025).

136. Gesetz zur Beschleunigung der Umsetzung von Öffentlich-Privaten Partnerschaften und zur Verbesserung gesetzlicher Rahmenbedingungen für Öffentlich-Private Partnerschaften (G-SIG: 15019732): Gesetz vom 1 September 2005. *Bundesgesetzblatt*. 2005. Teil I. №. 56. S. 2676. URL: <https://dip.bundestag.de/vorgang/gesetz-zur-beschleunigung-der-umsetzung-von-%C3%B6ffentlich-privaten-partnerschaften-und/99180> (дата звернення: 06.05.2025).

137. Impulse für nachhaltige Verwaltungen. PD – Berater der öffentlichen Hand GmbH. URL: <https://www.pd-g.de/pd-impulse-reihe> (дата звернення: 16.12.2025).

138. PPP-Task Force. Finanzverwaltung des Landes Nordrhein-Westfalen. URL: <https://www.finanzverwaltung.nrw.de/dienststellen/ministerium-der-finanzen-nordrhein-westfalen/ppp-task-force> (дата звернення: 06.05.2025).

139. Ferk P. Slovenian Public Procurement and Public-Private Partnership Market in 2017. *European Procurement & Public Private Partnership Law Review*. 2018. Vol. 13. № 1. P. 78–82. URL: <https://www.jstor.org/stable/26695256> (дата звернення: 06.05.2025).

140. Public-Private Partnership Act (ZJZP). 23 November 2006. URL: <https://www.ppiaf.org/documents/1667> (дата звернення: 06.05.2025).

141. Public-private partnership. Ministry of Finance of the Republic of Latvia. 5 September 2020. URL: <https://www.fm.gov.lv/en/public-private-partnership> (дата звернення: 06.05.2025).

142. Law on Public–Private Partnership. The Parliament of the Republic of Latvia, adopted on 18 June 2008. URL: <https://www.fm.gov.lv/en/laws-and-regulations-1> (дата звернення: 06.05.2025).

143. Petrone J. Estonian public-private partnerships pay off as new apps gain adoption. *E-Estonia*. 30 September 2021. URL: <https://e-estonia.com/estonian-public-private-partnerships/> (дата звернення: 06.05.2025).

144. Jagminas, T., Marcinkevičiūtė, J., Normantas, D., & Šiaudinis, A. (2018). Public and Private Partnerships: Lithuania's story. Public private

partnership association Lithuania.URL: <https://library.pppknowledgelab.org/documents/5449/download> (дата звернення: 06.05.2025).

145. Gazivoda J. A general introduction to public-private partnerships in Serbia. *Lexology*. 2019. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=68620eb0-2789-42e5-8f79-6388b8e657ba> (дата звернення: 06.05.2025).

146. Lienhard A. Public Private Partnerships (PPPs) in Switzerland: experiences – risks – potentials. *International Review of Administrative Sciences*. 2006. Vol. 72. № 4. P. 547-563. DOI: <https://doi.org/10.1177/0020852306070083>.

147. Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Eisenbahngesetz 1957: Fassung vom 4 September 2025. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10011302> (дата звернення: 06.10.2025).

148. Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz): StF: BGBl. Nr. 111/1936. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001848> (дата звернення: 06.10.2025).

149. Bundesvergabegesetz Konzessionen 2018: Bundesrecht konsolidiert. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20010294&FassungVom=2025-02-04> (дата звернення: 04.02.2025).

150. Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich. Investitionskontrollgesetz sowie Änderung des Außenwirtschaftsgesetzes 2011: BGBl. I Nr. 87/2020. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2020_I_87/BGBLA_2020_I_87.pdf (дата звернення: 06.10.2025).

151. Bundesgesetz, mit dem ein Bundesgesetz über die Finanzierung von Forschung, Technologie und Innovation (Forschungsfinanzierungsgesetz – FoFinaG) erlassen wird sowie Änderungen weiterer Bundesgesetze: BGBl. I Nr. 75/2020. URL: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXVII/I/239/fnameorig_803467.html (дата звернення: 06.10.2025).

152. Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich Investitionskontrollgesetz sowie Änderung des Außenwirtschaftsgesetzes 2011 (NR: GP XXVII RV 240 AB 276 S. 45. BR: AB 10376 S. 910.) URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2020_I_87/BGBLA_2020_I_87.pdfsig (дата звернення: 06.10.2025).

153. Public Private Partnerships in Österreich. Austrian Institute of Economic Research (WIFO). URL: https://www.wifo.ac.at/wp-content/uploads/2024/04/MB_2010_11_05_PUBLICPRIVATEPARTNERSHIPS_SHOW.htm#_Toc277837461 (дата звернення: 06.10.2025).

154. Mission d'appui au Financement des Infrastructures. Ministère de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique (France). URL: <https://www.economie.gouv.fr/fininfra> (дата звернення: 06.10.2025).

155. French PPP Market. GPM First. URL: <http://www.gpmfirst.com/books/principles-project-finance/public-privatepartnerships-france> (дата звернення: 06.10.2025).

156. Loi n° 2023-175 du 10 mars 2023 relative à l'accélération de la production d'énergies renouvelables. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000046329719/> (дата звернення: 06.10.2025).

157. Rapport d'activité 2023. Fininfra ; Ministère de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique. 2023. P. 48. URL: https://www.economie.gouv.fr/files/files/directions_services/fininfra/RA_2023_FININFRA.pdf?v=1745402389 (дата звернення: 06.10.2025).

158. Закон за концесиите: Закон Република България от 2 май 2006 г. № 36. URL: <http://lex.bg/laws/ldoc/2135523562> (дата звернення: 06.10.2025).

159. Национален концесионен регистър. Република България. URL: <http://nkrold.government.bg> (дата звернення: 06.10.2025).

160. Evaluating the environment for public-private partnerships in Eastern Europe and the Commonwealth of Independent States. The 2012 EECIS Infrascopes. Findings and methodology. The Economist Intelligence Unit Limited. 2013. 88 p.

URL: https://infrascope.eiu.com/wp-content/uploads/2017/02/Europe_Infrascope_Report_2012_English.pdf (дата звернення: 06.10.2025).

161. Закон за концесииите: Закон № 96 от 01.12.2017 г. Държавен вестник. 2017. Бр. 96 (1 дек.). URL: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137178490> (дата звернення: 06.10.2025).

162. Albulescu A., Ursu N., Vigdorovits S. Types of partnerships between the Romanian authorities and private investors. *Practical Law (Thomson Reuters)*. 2013. URL: <https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/9-535-3351> (дата звернення: 06.10.2025).

163. Виноградова Н. В. Механізм державної підтримки проєктів державно-приватного партнерства у регіонах. *Публічне урядування*. 2022. № 2 (30). С. 16–22. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-2](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-2).

164. Othman K., Khallaf R. A review of public-private partnerships for renewable energy projects in developing countries. *Proceedings of International Structural Engineering and Construction*. 2022. Vol. 9(1). ENR-01- ENR-06. DOI: [http://www.doi.org/10.14455/ISEC.2022.9\(1\).ENR-01](http://www.doi.org/10.14455/ISEC.2022.9(1).ENR-01).

165. Owojori O.M. and Erasmus L.J. Public–private partnerships as catalysts for green infrastructure: a three-pronged analysis of economic, environmental, and institutional factors. *Front. Sustain. Cities*. 2025. №7. DOI: [10.3389/frsc.2025.1591278](https://doi.org/10.3389/frsc.2025.1591278).

166. Palazzo Pretorio rinasce e porta 25 assunzioni. *Il Tirreno*. Pontedera. 8 dicembre 2016. URL: <https://www.iltirreno.it/pontedera/cronaca/2016/12/08/news/rinascere-e-porta-25-assunzioni-palazzo-pretorio-1.14534730> (дата звернення: 06.10.2025).

167. Municipal public-private partnership framework. Part 2. 2019. P. 62. URL: <https://ppp.worldbank.org/library/municipal-public-private-partnership-framework-project-summaries> (дата звернення: 06.10.2025).

168. Registry of public-private partnership contract. Republic of Croatia. Ministry of Economy. URL: <https://investcroatia.gov.hr/en/jpp-project/reconstruction-of-varazdin-county-palace/> (дата звернення: 06.10.2025).

169. Рішення Господарського суду Львівської області від 29.08.2024 у справі № 914/634/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121463840> (дата звернення: 16.12.2025).

170. Руйнування культурної спадщини. Міністерство культури України. URL: <https://mincult.gov.ua/news/u-2025-roczy-rosiyany-poshkodyly-307-pamyatok-ta-261-obyekt-kulturnoyi-infrastruktury-ukrayiny/> (дата звернення: 16.12.2025).

171. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 р. № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

172. Про затвердження інформаційної та технологічної карток адміністративної послуги з погодження відчуження пам'ятки національного значення чи її частини: наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 27 вересня 2022 р. № 356. URL: https://mcsc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/nakaz-356_22.pdf (дата звернення: 16.12.2025).

173. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 3 жовтня 2019 р. № 157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

174. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

ДОДАТКИ:
ДОДАТОК 1
СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ
ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Єфіменко К.О. Поняття публічного управління у сфері державно-приватного партнерства. *Право.ua*. 2024. № 3. С. 69–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.10>.
2. Yefimenko Kristina, Frolov Mykhailo, Sokorynskyi Yurii, Buryk Myroslav, Noskov Oleksii. Regulatory Mechanisms of Business-Government Interaction in the Field of Administrative Management: Global Practices and Opportunities for the State. *International Journal of Organizational Leadership*. 2025. Vol. 14 (First Special Issue), P. 660–678. DOI: 10.33844/ijol.2025.60508. (*Наукометрична база Web of Science*). URL збірника: https://ijol.cikd.ca/issue_7700_7701.html.
3. Єфіменко К.О. Механізм державно-приватного партнерства у контексті реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3 Ч. 2. С. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.14>.
4. Єфіменко К.О. Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства. *Наше Право*. 2025. № 2. С. 453–458. DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.69>.
5. Пашинський В.Й., Єфіменко К.О. Публічно-приватне партнерство у відновлюваній енергетиці: міжнародні підходи до правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 91 Ч. 3. С. 182–188. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.27>.

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Єфіменко К. О. Публічне управління у сфері державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану. *Забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня 2022 року): електр. збірник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022. С. 99-102.

2. Єфіменко К. О. Трансформація механізмів державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу. *Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи*: матеріали круглого столу (17 березня 2023 року): електр. збірник. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 134–138.

3. Єфіменко К. О. Державно-приватне партнерство як інструмент публічного управління в умовах воєнного стану та мирної розбудови. *Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (5 травня 2023 року): електр. збірник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 211–215.

4. Єфіменко К. О. Впровадження принципів належного врядування в публічне управління у сфері державно-приватного партнерства. *Science, Technology and Industry in the Digital Age: proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (September 24–26, 2025): electr. collection. Hamburg, Germany: International Scientific Unity, 2025. С. 142–146.

5. Єфіменко К. О. Державно-приватне партнерство в умовах реформування системи управління публічними інвестиціями. *Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень*: матеріали VI Міжнар. наук.-теор. конф. (3 жовтня 2025 року): електр. збірник. Київ: МЦНД, 2025. С. 175–179.

6. Єфіменко К. О. Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства у відновленні критичної інфраструктури України. *Реформування*

публічної служби: здобутки, виклики та перспективи: матеріали наук.-практ. конф., 10 грудня 2025 року. м. Харків. С. 178-181.

Які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Єфіменко К. О. Законодавчі ініціативи у сфері державно-приватного партнерства в Україні. *Grail of Science*. 2022. № 18–19. С. 52–57. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.26.08.2022.08>.

2. Єфіменко К. О. Проблеми підготовки та реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері культури та охорони культурної спадщини в Україні. *Комплексний підхід до модернізації науки: методи, моделі та мультидисциплінарність: матеріали II Міжнар. наук. конф. 26 серпня 2022 р. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 112–113.*

ДОДАТОК 2

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО
З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНИ
АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ФОНД ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ»

вул. Січових Стрільців, будинок 60, м. Київ, 04050, тел.: 067-521-14-21
E-mail: office@fdu.com.ua, сайт: www.fdu.com.ua, код ЄДРПОУ 38519070

від 19.11.2025 р. № 665/11-25

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження на тему: «Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» аспірантки кафедри адміністративного права та процесу КНУ ім. Тараса Шевченка
Єфіменко Крістіни Олегівни

Дана довідка підтверджує, що результати дисертаційного дослідження Єфіменко Крістіни Олегівни використовуються у діяльності Акціонерного товариства «Фонд декарбонізації України». Зокрема, напрацювання автора, викладені у дисертаційній роботі та науковій статті «Публічно-приватне партнерство у відновлюваній енергетиці: міжнародні підходи регулювання» (Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, 2025. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/29-2.pdf>), використані в роботі Акціонерного товариства «Фонд декарбонізації України», зокрема, з метою опрацювання питання реалізації публічно-приватних партнерств у сфері відновлюваної енергетики та розробці пропозицій щодо залучення приватних інвестицій у проєкти енергоефективності та декарбонізації в Україні.

Практичні результати дослідження Єфіменко К.О. сприяли удосконаленню підходів в роботі Акціонерного товариства «Фонд декарбонізації України» до реалізації політики сталого розвитку, а також посиленню аналітичного забезпечення у сфері енергетичної трансформації та зменшення викидів парникових газів.

Член правління

Олег ТАРАСІЮК

ДОДАТОК 3

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З УПРАВЛІННЯ ЗОНОЮ
ВІДЧУЖЕННЯ
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ЧОРНОБИЛЬСЬКА АЕС»**

Адреса: 07100, Україна, Київська обл., Вишгородський р-н, місто
Славутич, вул. Збройних Сил України, буд. 7/1

Вих. № 15 від «12» 11 2025 р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Єфіменко
Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління в сфері публічно-
приватного партнерства в Україні», поданого на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 Право

Дана довідка засвідчує, що результати дисертаційного дослідження Єфіменко Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства в Україні» використовуються у діяльності Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», що перебуває у сфері управління Державного агентства України з управління зоною відчуження. Результати дослідження мають практичне значення для удосконалення внутрішніх управлінських процедур, розробки документів, пов'язаних із реалізацією проєктів публічно-приватного партнерства, зокрема у частині підвищення ефективності взаємодії між державними органами та приватними партнерами при здійсненні діяльності на території зони відчуження.

Рекомендації Єфіменко К.О. враховано при підготовці пропозицій щодо залучення інвестицій, планування та реалізації проєктів, а також розробці концептуальних документів з питань управління майном та використання об'єктів державної власності у межах зони відчуження.

Директор

Сергій Тараканов

ДОДАТОК 4

№ 111/15-46 від 12 листопада 2025 р.

вул. Сім'ї Прахових, 6, м. Київ, 01033 УКРАЇНА
т. +380 44 206 9787, ф. +380 44 201 0903
e-mail: office_api@direkcy.atom.gov.ua

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Єфіменко Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Ця довідка засвідчує, що результати дисертаційного дослідження Єфіменко Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства в Україні» використовуються у діяльності філії ВП «Атомпроектінжиніринг» АТ «НАЕК «Енергоатом». Результати дослідження мають практичне значення для вдосконалення підходів до управління проектами публічно-приватного партнерства, що реалізуються у межах діяльності компанії, у тому числі в частині залучення інвестицій, удосконалення процедур планування та контролю виконання робіт, а також підвищення ефективності взаємодії між державними і приватними суб'єктами під час реалізації інфраструктурних проектів.

Рекомендації Єфіменко К.О. враховано під час підготовки методичних матеріалів та аналітичних документів щодо розвитку публічно-приватного партнерства у сфері енергетики, зокрема в контексті стратегічних ініціатив АТ «НАЕК «Енергоатом» з модернізації та розширення об'єктів атомної енергетики України.

Тимчасово виконуюча обов'язки
генерального директора

Тетяна АМОСОВА

ДОДАТОК 5

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директорка Навчально-наукового
інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
Оксана ВАСИЛЬЧЕНКО

«19» 01 2026 року

АКТ

впровадження результатів дисертаційної роботи аспірантки кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Єфіменко Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» у навчальний процес Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Комісія у складі голови Комісії: в.о. завідувача кафедри адміністративного права та процесу, доктора юридичних наук, професора Задираки Н.Ю., членів - доктора юридичних наук, доцента кафедри адміністративного права та процесу Соломахи А.Г., кандидата юридичних наук, асистента кафедри адміністративного права та процесу Савицької В.В., PhD, асистента кафедри адміністративного права та процесу Сусак М.С., склали даний акт про те, що розроблені за наслідками дисертаційної роботи аспірантки кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Єфіменко Крістини Олегівни наукові висновки і пропозиції використовуються у навчальному процесі у Навчально-науковому інституті права Київського національного університету імені Тараса Шевченка в робочій програмі навчальної дисципліни «Адміністративне право» (кафедра адміністративного права та процесу) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання, де у якості рекомендованих джерел подані наступні публікації автора:

1. Єфіменко К.О. Поняття публічного управління у сфері державно-приватного партнерства. *Право.ua*. 2024. № 3. С. 69–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.10>.

2. Єфіменко К.О. Механізм державно-приватного партнерства у контексті реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Т. 2, № 3 (частина 2). С. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.14>.

3. Yefimenko Kristina, Frolov Mykhailo, Sokorynskyi Yurii, Buryk Myroslav, Noskov Oleksii. Regulatory Mechanisms of Business-Government Interaction in the Field of Administrative Management: Global Practices and Opportunities for the State. *International Journal of Organizational Leadership*. 2025. Vol. 14 (First Special Issue), p. 660–678. DOI: 10.33844/ijol.2025.60508.

4. Пашинський В.Й., Єфіменко К.О. Публічно-приватне партнерство у відновлюваній енергетиці: міжнародні підходи до правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 91, частина 3. С. 182–188. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.27>.

ВИСНОВОК: результати дисертаційної роботи аспірантки кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Єфіменко Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» вважати впровадженим в навчальний процес Навчально-наукового інституту права Київською національного університету імені Тараса Шевченка та такими, що актуалізують питання викладені в матеріалах дисциплін кафедри адміністративного права та процесу та сприятимуть якісній підготовці здобувачів освіти за спеціальністю «D8 Право».

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту права Київського національного університету
імені Тараса Шевченка 24 грудня 2025 року.

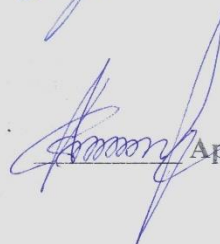
Голова Комісії:

В.о. завідувача кафедри
адміністративного права
та процесу, д.ю.н., професор

 Наталія ЗАДИРАКА

Члени Комісії:

Доктор юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного права
та процесу

 Артем СОЛОМАХА

Кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного
права та процесу

 Вікторія САВИЦЬКА

PhD, асистент кафедри
адміністративного
права та процесу

 Марина СУСАК

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора з науково-
педагогічної роботи (навчальна робота),
професор кафедри теорії та історії права
та держави, доктор юридичних наук

 Тарас ДІДИЧ

ДОДАТОК 6

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

(Мінкульт)

вул. Івана Франка, 19, м. Київ, 01601, тел. (044) 235-23-78

E-mail: info@mcsc.gov.ua, web-site: <https://mcsc.gov.ua/> код згідно з ЄДРПОУ 43220275

від 23.01.2026 б/н

м. Київ

АКТ

впровадження результатів дисертаційної роботи аспірантки кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Єфіменко Крістини Олегівни на тему: «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» у навчальний процес Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Результати дисертаційного дослідження Єфіменко Крістини Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» використано в діяльності Мінкульту під час формування аналітичних матеріалів та підготовки нормативно-правових актів з питань публічно-приватного партнерства у сфері культури. Зокрема, наукові висновки щодо галузевих особливостей використання ППП у сфері культури та охорони культурної спадщини, ідентифікації нормативних прогалин, усунення правової невизначеності та процедурних бар'єрів були враховані при формуванні пропозицій до законодавчих і підзаконних актів у зазначеній сфері.

Результати дослідження також були використані в діяльності Мінкульту під час підготовки та проведення конференції «Культура та інвестиції: публічно-приватне партнерство, меценатство, інвестиційні проекти» 11 грудня 2025 року як елементу формування державної політики у сфері залучення інвестицій у сферу культури. Зокрема, на конференції було продемонстровано та обговорено міжнародний досвід застосування механізмів публічно-приватного партнерства у сфері культури, систематизований і проаналізований у розділі 3 дисертації, з урахуванням моделей правового та інституційного забезпечення ППП у державах – членах Європейського Союзу та можливостей їх адаптації до правової системи України.

Крім того, розроблений здобувачкою законопроект та пропозиції щодо змін в законодавство у сфері публічно-приватного партнерства в культурі, представлені в дисертаційній роботі, а також рекомендації щодо інституційної спроможності публічного партнера та функціонування профільного підрозділу (PPP support unit),

2

були використані в практичній діяльності міністерства, зокрема як аналітична й концептуальна основа при опрацюванні підходів Мінкульту до подальшої законопроектної та нормотворчої роботи, спрямованої на запровадження ефективних механізмів залучення приватного сектору до реалізації культурних проєктів із забезпеченням збереження публічного інтересу та належного рівня державного контролю за охороною культурної спадщини.

Заступник Міністра культури

Іван ВЕРБИЦЬКИЙ

ДОДАТОК 7

ПРОЄКТ

ЗАКОН УКРАЇНИ**Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту об'єктів культурної спадщини при реалізації проєктів на умовах публічно-приватного партнерства**

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Законі України «Про охорону культурної спадщини» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 39, ст. 333 із наступними змінами):

1) Частину першу статті 1 доповнити абзацом тридцятим такого змісту:

«користувач пам'ятки культурної спадщини, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини (далі – користувач пам'ятки) – фізична або юридична особа, у тому числі приватний партнер або концесіонер, яка на підставі закону, договору, адміністративного акта чи іншого передбаченого законом правочину здійснює володіння, користування або управління пам'яткою культурної спадщини, щойно виявленим об'єктом культурної спадщини чи їх частинами.».

2) У частині другій статті 5 пункт 20 викласти в такій редакції:

«20) погодження відчуження або передачі пам'яток національного значення чи їх частин їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування, управління, а також у публічно-приватне партнерство чи концесію;».

3) У частині першій статті 6 пункт 16 викласти в такій редакції:

«16) погодження відчуження або передачі пам'яток місцевого значення чи їх частин їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування, управління, а також у публічно-приватне партнерство чи концесію;».

4) Статтю 6-1 доповнити новими частинами четвертою та п'ятою такого змісту:

«Передача пам'ятки культурної спадщини чи їх частин у публічно-приватне партнерство або концесію допускається виключно за наявності погодження відповідного органу охорони культурної спадщини щодо такої передачі.

Порядок надання погодження на відчуження або передачу пам'яток культурної спадщини чи їх частин у володіння, користування, управління, публічно-приватне партнерство чи концесію, а також перелік документів, що подаються для отримання такого погодження, встановлюється Кабінетом Міністрів України.».

5) У статті 23 частину другу викласти в такій редакції:

«2. При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування, управління, публічно-приватне партнерство чи концесію іншій особі, приватному партнеру чи концесіонеру істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини.».

2. У Законі України «Про публічно-приватне партнерство» (Відомості Верховної Ради, 2025, ст. 192):

2) У частині третій статті 5 абзац перший в кінці доповнити словами:

«та здійснюються з урахуванням вимог законодавства про охорону культурної спадщини - у разі, коли об'єктом публічно-приватного партнерства є пам'ятка культурної спадщини, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини або їх частини.».

2) Статтю 16 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«5. У разі якщо об'єктом публічно-приватного партнерства є пам'ятка

культурної спадщини, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини або їх частини, конкурсна документація обов'язково повинна містити: паспорт пам'ятки культурної спадщини; історичну довідку про об'єкт; ескізний проєкт (концепцію) використання пам'ятки; чинний охоронний договір або його проєкт; науково-проєктну документацію (за наявності).

Істотні умови договору публічно-приватного партнерства, що стосуються використання, збереження та охорони об'єкта культурної спадщини, не можуть бути змінені без погодження відповідного органу охорони культурної спадщини».

3) У статті 34 частину першу доповнити пунктом 27 такого змісту:

«27) обов'язок приватного партнера щодо збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини» та умов охоронного договору – для проєктів публічно-приватного партнерства, об'єктом яких є пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина.».

3. У Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122 із наступними змінами)

Статтю 92 доповнити новою частиною такого змісту:

«Порушення, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене приватним партнером або концесіонером під час реалізації договору публічно-приватного партнерства або концесійного договору, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб приватного партнера (концесіонера) від однієї тисячі п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність до цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Голова

Верховної Ради України